

מחברת בחינה

סדר דין אזרחי

כב' השופט קובי ורדי

תודה לנועם ונטע על השלמת החומרים (:

המכללת האקדמית נתניה, משפטים תואר ראשון ערב, תשע"ח 2017/18

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תוכן

3	מבוא
6	תביעות קטנות
8	סמכות עניינית
10	סמכויות בתי המשפט האזרחיים (העליון/ המחוזי/ השלום)
11	בית המשפט העליון
14	סמכות מקומית
16	סמכות בין לאומית
21	סמכויות:
21	סמכות שבגררה:
21	סמכות טבועה:
23	כתבי טענות:
23	כתב התביעה
27	כתב תשובה
30	פרטים נוספים
31	צורה ותוכן
33	שתיקה כהודיה
36	תרגיל
37	הודעה לצד שלישי:
42	פיצול סעדים:
44	סעדים זמניים:
57	צו עיקול –
61	הגבלת שימוש בנכס:
62	צו חוסם
62	צו עיכוב יציאה מהארץ
64	כינוס נכסים זמני ותפיסת נכסים זמנית
68	בקשות בכתב
68	זו הדרך שבה מגישים את הבקשות לבית המשפט. פעם זה היה בתיקים שעולים פיזית (כל תיק בצבע אחר בהתאם להליך). היום, הכל מוגש ב"נט-המשפט", אבל זה אותו דבר מבחינת הבקשות. בכל אופן, זה נקרא בקשה בכתב.
71	גילוי מסמכים
78	קדם משפט
82	תיקון כתבי טענות
84	צירוף/חילופי צדדים
86	מומחים
94	דיון

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

23 בינואר 2018

תודה לנטע צדוק על השלמת השיעור!

מבוא

בבחינת בתי משפט אנחנו נתמקד בבתי המשפט האזרחיים ובעיקר בביהמ"ש המחוזי והשלום ששם מתקיים ההליך הדיוני של כל הפרוצדורה שאנחנו נדבר עליה. אנחנו לא עוסקים בהליך פלילי כי זו פרוצדורה שונה לגמרי.

אנחנו נזכיר את בתי המשפט לתביעות קטנות, עניינים מנהליים ומשפחה, ואחר כך, נתמקד כל הקורס בבתי המשפט האזרחיים.

השלבים מהגשת התיק ועד ההוכחות:

סמכויות

כשאנו מתחילים או צריכים לחשוב לאיזה בית משפט או פונים בכלל. יגיעו קליינטים כשנהיה עורכי דין ויתחילו לספר את הסיפור שלהם. עלינו להחליט קודם כל לאיזה בית משפט אני פונה. זו שאלה מאוד קריטית לאיזה בימ"ש פונים.

✓ בקורס יינתנו לנו כלים שלפעמים יש כמה אפשרויות, או נראה שלפעמים יש בידי הלקוח ועורך הדין שמדריך אותו, אפשרות לשחק עם התביעות או יש לו אפשרות בתביעה מסוימת להגיש אותה בכמה סוגים או שיש לו אפשרות להגיש כמה סוגים של הליכים. זה תלוי, ניתן גם לשחק עם הסכום, **דוגמא**: – אם זה עד 75,000 ₪ יש הליך אחד אם זה מעל, יש הליך אחר. דוגמא נוספת – תביעה לפינוי יש כמה אפשרויות. יש המון דברים שאנו יכולים להשפיע באיזה בית משפט זה יוגש. עלינו לדעת את האפשרויות ולדעת מה היתרונות והחיסרונות כדי לייעץ ללקוח שלנו.

כשאנו מדברים לאיזה בית משפט או נלמד שיש **סמכות עניינית**, **סמכות מקומית** ו**סמכות בינלאומית**. **סמכות עניינית** – או קודם כל צריכים להחליט מבחינת העניין – האם זה משפחה? יש מקרים שזו תשובה אחת, שיש רק אפשרות אחת – או שלום או מחוזי, או משפחה או עבודה. אם או לא נגיש לבית המשפט הנכון, יכולים לסלק לנו את התביעה או להעביר אותה או לחייב בהוצאות. זה לא נעים להתחיל תביעה במקום לא נכון, לפעמים מפספסים את הסעדים הזמניים וכו'.

יש מקרים שיש בהם מחלוקות משפטיות ואנו צריכים להסביר ללקוח, חשוב לדעת את המחלוקות הללו כדי שנדע לאן או מגישים את התביעה.

על סמכות עניינית או אפשר להסכים – אי אפשר להגיד "אנו מסכימים שזה יהיה בביהמ"ש למשפחה" **אם אין סמכות**, **אין סמכות וביהמ"ש חייב לעורר את הסמכות**.

סמכות מקומית – פחות קריטי, אבל עדיין צריך לדעת לאיזה מקום אני מגיש בארץ (נלמד את המחוזות ובתי המשפט) ויש אפשרות לבחור. **דוגמא**: אם אנחנו מחליטים שזה מחוז באר שבע – זה יכול להיות בבימ"ש שלום אילת או קריית גת וכו'...

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

סמכות בינלאומית – האם יש סמכות לביהמ"ש בארץ? בדרך כלל זה לא מתעורר. אם מתעורר משהו שקשור לדברים שקרו בחו"ל, האם בכלל יש לי סמכות לדון בזה בארץ? אם זה נתבע זר? צריך לחשוב ונראה שאם זה נתבע זר צריך להגיש היתר המצאה לחו"ל וכו'.. כאשר מעורב חו"ל צריך לחשוב האם צריך לערב סמכות בינלאומית.

איזה סעד מבקשים?

בא לקוח ומספר סיפור – הוא אומר שהוא קנה את הנכס הזה והוא רוצה רק אותו, לא מעניין אותו כסף ולא כלום ← זה אומר שזה רק אכיפה. אנו צריכים לחשוב מה אנחנו רוצים? תביעה כספית? אכיפה? היתר לפיצול סעדים - אנו צריכים לרכז את כל הסעדים ביחד. צריך לחשוב מה אני רוצה להשיג – האם צו מניעה קבוע? האם כסף? מאוד חשוב לגבש לפני כן, זה יכול לקבוע גם את הסמכות – אם אני רוצה תביעה כספית או לא/איך אני מנסח את הסעד?
חשוב מאוד לדעת ולהגיד איזה סעד אני רוצה.
 סיכום – סעד יכול להיות כספי/צו עשה או לא תעשה/ הצהרתי.

צו זמני

כשאני מגיש את ההליך העיקרי, האם אני צריך סעד זמני? אם לא אבקש צו זמני, האם אפגע ממהו? צו זמני יכול להבטיח שאם יהיה לנו פסק דין בסוף, יהיה לנו ממה להיפרע. צריך לחשוב האם אני זקוק לאיזה סעד זמני שיבטיח שהנכסים לא יעלמו? האם צריך להוציא צו עיכוב יציאה מהארץ?
 יש חשיבות גדולה לזמן! **דוגמא: אם אני לא אוציא צו זמני שימנע מהשכן שלי לבנות, הוא יוכל לסיים את הבנייה.**

אנו צריכים לחשוב האם אני צריך צו זמני ואיזה צו זמני? הצו הזמני זה לא משהו שאין לנו מה להפסיד. אנו נלמד על זה שכל נזק שגורם הצו הזמני, מי שביקש צו זמני יצטרך לפצות את הצד השני אם תדחה התביעה שלו. **דוגמא: אם אני עצרתי את הבנייה של השכן שלי לשנה ואחרי שנה או שנתיים התביעה נדחתה, אצטרך לשלם לו פיצויים.**

אנו נראה שגם במקרה שהתביעה התקבלה אבל היינו רשלנים וביקשנו סתם צו זמני, אנו יכולים לשלם גם על זה.

דוגמא: אם אני יכול בעיקול להסתפק בעיקול ברישום (שיהיה כתוב בטאבו שיש עיקול והוא לא יכול למכור את הדירה או המכונית) זה לא כזה גרוע שזה רק רשום לעומת העיקול בפועל.

המרצה: הדרך הטובה ביותר בתור שופט – אם אתה עושה את ההליכים ומקיים אותם כמה שיותר מהר, אין נזקים ואין בעיה. השופט שומע את תיקי המכרזים בביהמ"ש, בערך 150 תיקים בשנה. כל תיק של מכרזים מגיע לשופט, הוא קובע את התיק עצמו תוך שבוע עד שבועיים ובזמן הזה הוא נותן צו מניעה זמני למכרז. תוך חודש נגמר התיק לגמרי ובמצב כזה אין הרבה נזקים שנגרמים בחודש – כולם יודעים את מקומם ואין נזקים. אם התיק נמשך שנה, יש נזקים אדירים ולכן, **האינטרס של הצדדים זה שהתיק יתקיים וישמע כמה שיותר מהר.**

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

איזה הליך נבחר?

בדרך כלל מגישים את הצו הזמני עם ההליך העיקרי – זה ביחד. איזה הליך? יש תביעה מהירה, סד"מ, דיון מהיר, המרצת פתיחה, טיעון ביניים וכו'. יש המון הליכים, אנו צריכים להחליט – לאיזה בית משפט לפנות, איזה סעד אני מבקש ואיזה הליך אבחר. יש לפעמים כמה אפשרויות ואנו צריכים לדעת מה היתרונות והחסרונות מבחינת הזמן, הפרוצדורה, החשיפה, השיקול, האגרה. לפי הסכום ייקבע גם ההליך, **דוגמא:** עד 75,000 ₪ זה סדר דין מהיר אוטומטית.

הליכים מקדמיים והליכי ביניים

אם אנו נצייר על ציר הזמן – מגישים את כתבי הטענות (אחרי שאנחנו קבענו לאיזה בימ"ש ואיזה סעד אנו מבקשים). התיק לא מתחיל לחיות עד שלא מוגשים כל כתבי הטענות ← רק אחרי שהצד השני לא מגיש כתב הגנה מתחילים. התיק עולה על המדף ומתחיל להתגלגל.

אחרי הגשת כל כתבי הטענות, יש בקשות בתיק, בקשות מקדמיות, קדמי משפט ורק בסוף הוכחות. בתיקים הגדולים של בתי המשפט המחוזיים, ההליכים המקדמיים יכולים לקחת שנים עד שמגיעים להוכחות. כל הנושא של הליכים מקדמיים, הליכי ביניים, גילוי מסמכים, שאלונים, פרטים נוספים, זה טוב לאסוף מידע. כללי המשחק באזרחי – הקלפים פתוחים, אם צריך גילוי מסמכים, צריך לגלות את הכל. אין להוציא מסמך או ראייה בהפתעה אלא אם כן קיבלנו אישור מביהמ"ש.

למשל, אני רוצה לקבל את כל המסמכים מהצד השני, אם הוא לא נותן לי, אני אפנה לביהמ"ש ואגיד לו שאני לא מקבל את המסמכים ואני מבקש צו לגילוי מסמכים. אנו מגישים שאלון לצד השני, בהוכחות אנחנו יכולים לחפש אם יש סתירות בתשובות שהוא עונה בעדות לעומת התשובות שהוא ענה בשאלון. השאלון הוא בזמן יותר ספונטני כי הוא קרוב יותר לאירוע ולתביעה.

תיקון כתבי טענות, צדדים, מומחים – אנו נלמד את כל הדברים האלה – לב ליבו של התיק, הרבה פעמים רוב הזמן של התיק הוא בדברים האלה. כל דבר כזה הוא בבקשה בתיק.

הוכחות

הדיון העיקרי – יכול להיות אחרי שנים, יכול להיות דיון אחד של הוכחות, יכולות להיות מספר ישיבות של דיון הוכחות. בדיון ההוכחות יש את החקירה הראשית, החקירה הנגדית, תצהירים שמגישים שבא במקום החקירה, סיכומים של הצדדים. בסופו של דבר, בתור עורכי דין גם, מה שחשוב זה קודם כל להכיר את התיק.

סיכומים

אחרי ההוכחות באי כוח הצדדים מגישים סיכומים בעל פה או בכתב.

פסק הדין

אחרי קבלת הסיכומים משני הצדדים, השופט נותן פסק דין.

אחרי פסק הדין אפשר להגיש ערעור, בקשה לביטול פסק דין וכו'.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

✓ **סיכום:** כשבא קליינט עליי לחשוב איך אני רואה את כל ההליך הזה, איך אני מבטיח שאני אקבל פסק דין שאני אוכל לבצע אותו – מבחינת צו זמני או לא צו זמני, לאיזה בית משפט אני מקבל, מה האפשרויות שלי – האם יש לי אפשרויות בחירה או לא? תוך כדי, כל הזמן ← איזה חומרים אני רוצה מהצד השני? איזה בקשות אני אגיש ומה הדרך להגיע למטרה שלי?

השימוש העיקרי שיהיה לנו בספר זה תקנות סד"א וחוק בתי המשפט (החוק הבסיסי) ויש תקנות ספציפיות.

הסתיים המבוא

תביעות קטנות

הליך מיוחד שמוגדר גם בחוק בתי המשפט.

יש תקנות ספציפיות בחוק בתי המשפט.

סימן ה': בתי משפט לתביעות קטנות (עמוד 48) ותקנות שיפוט תביעות קטנות סדרי דין (עמוד 209).

סעיף 60 לחוק בתי המשפט –

הסמכות [ת/2]

60. (א) בית משפט לתביעות קטנות ידון בתביעה אזרחית שהגיש יחיד

צו תשס"ח-2008 הודעה תשע"ה-2017

(1) לתשלום סכום שאינו עולה על 33,500 שקלים חדשים;

(2) למתן צו להחלפת מצרך או לתיקונו או לביטול עסקה, כשווי המצרך או התיקון או סכום העסקה, לפי הענין, אינו עולה על הסכום האמור בפסקה (1).

ובתביעה-שכנגד לסכום או לצו כאמור, ובלבד שהתביעות אינן לפי זכות שהומחתה או שהוסבה ואינן בסמכותו הייחודית של בית משפט אחר.

חברה לא יכולה להגיש תביעה קטנה.

אדם לא חייב לגשת לתביעות קטנות בגלל שהסכום נמוך, הוא רשאי. אם הסכום לא בתביעה קטנה הוא פחות מ-75,000 ₪ זה ילך לסדר דין מהיר ← פה אין שיקול דעת.

בתביעות קטנות, אם אני רוצה להגיש תביעה על 30,000 ₪ אני יכול להחליט אם אני רוצה להגיש את זה לבית משפט לתביעות קטנות או לבית משפט אזרחי, אבל אין חובה.

רק אדם יחיד יכול להגיש תביעה בתביעות קטנות.

המטרה של תביעות קטנות: השופט דן בסכסוכים שנגישים לבית המשפט בלי עורכי דין. המטרה של בית המשפט לתביעות קטנות זה שיבואו אנשים, יספרו את הסיפור שלהם. בית המשפט בדרך כלל נותן את פסק הדין במקום. יש לזה יתרון שמגיעים יותר מהר לחקר האמת.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

סעיף 63 לחוק בתי המשפט -

ייצוג [6/ת]

63. (א) ייצוג בעל דין בבית משפט לתביעות קטנות על ידי עורך דין יהיה רק ברשות בית המשפט ומטעמים מיוחדים שיירשמו; בעל דין רשאי, ברשות בית המשפט, להיות מיוצג על ידי ארגון שקבע לענין זה שר המשפטים, ובמקרה זה ירשה בית המשפט לבעל הדין שכנגד להיות מיוצג כפי שיוורה.

אין ייצוג של עורך דין בבית המשפט לתביעות קטנות אלא באישור מיוחד.

סעיף 62 לחוק בתי המשפט -

ראיות וסדרי דין [4/ת]

62. (א) בית משפט לתביעות קטנות יהיה רשאי לקבל ראיה אף אם לא היתה קבילה בבית משפט אחר; אין בהוראה זו כדי לגרוע מדיני חסינות עדים וראיות חסויות.
(ב) בית משפט לתביעות קטנות אינו קשור בסדרי הדין הנוהגים בבית משפט אחר, ובכפוף לסדרי דין שהתקין שר המשפטים לענין סימן זה, יפעל בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה.

מקלים מאוד עם הפרוצדורה, הפרוצדורה היא מאוד גמישה כך שאני יכול גם להתעסק עם ראיות שהן לא קבילות. בתביעות קטנות בד"כ השופט יצמד לדין המהותי כי הוא נותן פסק דין, אי אפשר לשנות את סדרי ההוכחה ולהגיד "ככה אני חושב". למשל, דיברנו על פסקי דין חדשים -

פסק דין מיום 30/1/18 רע"א 10124/17 - אשקר נ' סלימאן - תיק על 9,000 ₪ שהגיע לביהמ"ש העליון. בית המשפט מדבר על כך שעדיין, כמה שבית המשפט ילתביעות קטנות משוחרר מסדרי הדין וגמיש מבחינת סדרי הראיות, הוא עדיין לא יכול לקבל תביעה אם התובע לא הרים את נטל ההוכחה ולמשל, בבחינת נזק הוא חייב להוכיח את שיעור הנזק. זה לא מספיק לפסוק את הסכום בלי הוכחה ובלי שום כלום. אי אפשר להתעלם מהדין המהותי וצריך לפסוק על סמך ראיות ממשיות.

בית המשפט העליון במקרה זה אמר רק את הכללים אבל העדיף לא להתערב לבית המשפט לתביעות קטנות בהחלטה.

בתביעות קטנות אין בר"ע, רק במקרים מיוחדים יתנו אישור להגיש בר"ע מכיוון שהפואנטה בתביעות קטנות זה שיהיה הליך מהיר, אני אתבע, אקבל פסק דין וזהו. רק במקרים מיוחדים זה יגיע לבר"ע או לבית המשפט העליון.

פס"ד טרומן קפוטה - פבל היה בחור בן 24 והוא הגיע עם החברה שלו לפאב בשם טרומן קפוטה שזה היה סופר אמריקאי מאוד ידוע שכתב את ארוחת בוקר בטיפאני וכתב רצח בדם קר על משפחה שנרצחה ולא ידוע למה, סופר מאוד ידוע. הוא בא לפאב ולא נתנו לו להיכנס כי בפאב הייתה הוראה שבנים רק מגיל 26 יכולים להיכנס

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

ובנות רק מגיל 24. בית המשפט למרות שמדובר בתביעות קטנות, החברה (הנתבעת) לא הגיעה ובכל זאת דחו לפבל את התביעה. בית המשפט יכול להגיד גם אם הנתבע לא הגיע לדיון, אני יכול לדחות את התביעה כי אין קייס.

בתביעות הקטנות היה כל העניין המגדרי, זה הגיע לבית המשפט המחוזי, בית המשפט המחוזי אמר שיש ידיעה שיפוטית שהנשים יותר בוגרות מהגברים, הגברים יותר בעייתיים ולכן, בית המשפט המחוזי קיבל את החלטת בית המשפט לתביעות קטנות.

בית המשפט העליון ביטל את החלטת בית המשפט המחוזי ופסק לפבל 30,000 ₪ הוצאות.

תקנות של תביעות קטנות

יש תקנות שלמות של תביעות קטנות ששם כתוב במפורש איפה מגישים את התביעה, איך מגישים את התביעה, איזה אגרות, כמה בקשות, מה קורה כשלא מגישים כתב הגנה.

יש לשים לב שיש למשל טפסים בתקנות – אנו נראה את זה בהמשך – יש בתקנות טפסים שעוזרים ומראים איך צריך לנסח את הבקשה וכו'.

דוגמא: תקנה 3 לתקנות שיפוט בתביעות קטנות

כתב תביעה

3. תביעה תיפתח בהגשת כתב תביעה לבית המשפט לפי טופס 1 שבתוספת.

סמכות עניינית

הסמכות העיקרית שנקבעת מבחינת העניין- האם לבית המשפט יש סמכות בכלל לדון בתיק? אנחנו מדברים על בתי המשפט האזרחיים. קודם כל כשאנחנו אומרים סמכות עניינית זה מבחינת העניין לאיזה בית משפט- האם זה למשפחה, האם זה למנהלי, האם זה לעבודה, האם זה לתביעות קטנות, האם זה לבג"צ, האם זה לשלום, האם זה למחוזי, האם זה לעליון.

אי אפשר להתנות על סמכות עניינית. כלומר, הצדדים לא יכולים להסכים על סמכות עניינית- לא שואלים אותם, להבדיל מסמכות מקומית ששם כן אפשר להסכים.

אם התברר שבית משפט דן בתיק, ואז אומרים "דנת אבל לא הייתה לך סמכות"- אז זה בטל (void). ברור שזה לא גורף, היות ויש הרבה מקרים שמצאו דרכים, שאם פתאום התברר שעושים הליך שלם, ואחרי ערעור בפסק דין חלוט, פתאום הם אומרים שהיה פסק דין שאומר "אבל לפי דבר המלך" אומרים שזה פסק דין דתי. אז ביהמ"ש ינסה למצוא דרכים- שזה לא יהיה בטל כמו: חוסר תום לב, מניעות וכו'. בחלק מהמקרים, ככל שהזמן יותר עובר וככל שההליך יותר מתקדם, פחות יטו לקבל את הטענה של חוסר סמכות ולהגיש שזה בטל, בגלל המשמעות של זה. במיוחד שמדובר בצד שישב על הגדר וחיכה, ואחרי שהוא הפסיד אז הוא שולף את הקלף הזה. ככל הנראה יאמרו לו שהוא מנוע.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- אם לא העלית את הטענה בהזדמנות הראשונה, וטענת "אין סמכות לבימ"ש פלוני, אלא לאלמוני", אז ביהמ"ש קונה סמכות, למרות שאין לו.
- יש שאלה- האם ביהמ"ש צריך לעורר מיוזמתו את שאלת הסמכות? בסמכות מקומית זו שאלה, ויש שופטים שמעלים את השאלה ויש שלא. למה זה חשוב? כי אם טענו בהזדמנות הראשונה, אז ביהמ"ש קונה סמכות. בסמכות עניינית- יש חובה על ביהמ"ש להעלות את שאלת הסמכות העניינית בהתחלה כדי שלא יהיה מכשול, שלא ננהל הליך שלם ללא סמכות. אולם, לא תמיד השופט חושב ושם לב לזה. אם השופט חושב שאין סמכות אז הוא כותב לצדדים "העותר יבהיר מדוע יש סמכות לבית המשפט". בתביעה צריך לרשום- למה יש סמכות לבית המשפט? זה טוב, כי עו"ד צריכים לנמק.
- אם הגשנו את התביעה למקום הלא נכון, או שידחו או ימחקו את התביעה או שיעבירו לבית המשפט שיש לו סמכות. אגב, הצד השני המגיש כתב הגנה לסילוק התביעה על הסף עקב חוסר סמכות עניינית, היות ואין סמכות, ואז ביהמ"ש מפנה לצד השני ונותן החלטה.

מה המשמעות של חוסר סמכות עניינית? (עמ' 180) מדבר על מחיקה ודחייה על הסף בתקסד"א. השופט מגיש בקשה לסילוק התביעה על הסף עקב חוסר סמכות עניינית. ואז ביהמ"ש מפנה לצד השני ונותן החלטה. כשאנחנו מדברים על "סילוק על הסף": מחיקה על הסף או דחיה על הסף.

מחיקה על הסף- תקנה 100: אפשר להגיש עוד הפעם- לפי תקנה 527 לתקסד"א (עמ' 269).

מקל וחומר הפסיקה מכירה במחיקה בחוסר סמכות. יש מקרים שאם השופט לא בטוח למי בדיוק יש סמכות אחרת, אז הוא לא רוצה להעביר לבית משפט אחר, אז הוא ימחק. למשל שופט בבית המשפט המחוזי לא בטוח לאן התיק שייך, הוא לא יעביר לעליון אלא ימחק. ואז יגישו שוב לערכאה המתאימה.

דחייה על הסף- תקנה 101: הוא הרבה יותר קיצוני, כי דחיה של תביעה זה מעשה בית דין ואי אפשר להגיש את התביעה בשנית.

לכן בתור עו"ד אם אנחנו מייצגים תובע אנחנו נרצה שהתביעה שלנו תמחק ולא תדחה. לעומת זאת, אם אנחנו מייצגים נתבעים אנחנו נרצה שהתביעה תדחה.

תקנה 101 לחוק קובע באיזה מקרים דוחים את התביעה:

(א) **מעשה בית דין**- אתה בא לבימ"ש ומגיש תביעה, וכבר יש הכרעה בתביעה אחרת שהגשת כבר. אז אתה מנוע ולא יכול להגיש שוב.

(ב) **חוסר סמכות**- גם כאן דוחים את התביעה על הסף, ואז לא ניתן להגיש עוד פעם. אם בנאדם טועה יש את תקנה 101(ב) לתקסד"א:

- "לא ייעתר בית המשפט או הרשם לבקשת דחיה מחוסר סמכות, אם נראה לו שיש להעביר את העניין לבית משפט או לבית-דין מוסמך לפי סעיף 79 לחוק בתי המשפט". בגלל שזה סעד מאוד קיצוני, עו"ד טעה אז מה הוא לא יכול להגיש אותה עוד הפעם? אז לפי הסעיף- לפני שבית המשפט דוחה (הסנקציה), אז הוא בדרי"כ יעביר את זה לבית המשפט המוסמך. גם מבחינת הסמכות המקומית וגם העניינית.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אפשרות א': הגישו למחוזי והסמכות שייכת לשלום, מותר לדחות אבל משתמשים בזה באופן חריג: הגיש בחוסר תום לב וכי'. בדר"כ בגלל הטעות או התרשלות, אנחנו לא נדחה אלא נעביר.

אפשרות ב': אני יכול למחוק, אבל בתקנה לא כתוב מחיקה אלא חוסר סמכות- דחיה. הפסיקה אומרת שמותר למחוק, זו "סמכות טבועה" של ביהמ"ש, וזה מקל וחומר שאם מותר לי לדחות, אז מותר לי גם למחוק. והפסיקה מכירה בסמכות זו.

ג) כל נימוק אחר- למשל התיישנות, תביעה שהתיישנה נדחית.

סעיף 79 לחוק בתי המשפט (עמ' 54) קובע:

א) "מצא בית משפט שאין הוא יכול לדון בעניין שלפניו מחמת שאינו בסמכותו המקומית או העניינית, והוא בסמכותו של בית משפט או של בית דין אחר, רשאי הוא להעבירו לבית המשפט או לבית הדין האחר, והלה ידון בו כאילו הובא לפניו מלכתחילה, ורשאי הוא לדון בו מן השלב שאליו הגיע בית המשפט הקודם".

ב) "בית המשפט או בית הדין שאליו הועבר ענין כאמור, לא יעבירו עוד". כלומר, יש לנו את בית המשפט המעביר ואת ביהמ"ש הנעבר.

דוגמה: השופט טוען שהתיק שלפניו הוא בכלל שייך לבית המשפט בבאר שבע ומעביר אליו, בא השופט של בית המשפט בב"ש אומר מה? אני לא מסכים לטפל בתיק הזה, ורוצה להחזיר לו את התיק. אבל אסור- כי יש כלל: "בית המשפט זה שמקבל את התיק לא יכול יותר להעביר את התיק". נוצרה לביהמ"ש הנעבר סמכות מכוח העברה.

גם אם הוא חושב שאין לו סמכות, יש לו- "נגעת נסעת". בפועל, גם אם לכאורה ביהמ"ש טעה ומעביר לביהמ"ש אחר, ואותו ביהמ"ש חושב שחלה טעות במיוחד כשמדובר בבית משפט גבוה, אז הוא יחזיר לו את התיק. אבל בדר"כ ביהמ"ש הנעבר קונה סמכות מכוח העברה, ולא דוחים כל כך מהר.

פס"ד שור: דובר על חב' שהגישה תביעה נגד משפ' שור שלא חתמו על הסכם החכירה עם המינהל, וחייבו אותו והגישו את התביעה ברחובות. משפ' שור באה ואמרה שיש תניית שיפוט בהסכם שהסמכות בת"א, והמקרה הגיע לשופט ורדי בתור שופט שלום. משפ' שור באה ואמרה רגע לבימ"ש השלום אין סמכות עניינית עכשיו כי התביעה קשורה למקרקעין וחכירה וזה מול המחוזי. כעת, התביעה כבר עברה ואין סמכות ולכן לכאורה צריך לדחות את התביעה. עלתה שאלה- האם זה יכול לעבור פעם אחת חוסר סמכות מקומית ואח"כ לחוסר סמכות עניינית? הפסיקה קבעה שברגע שבימ"ש הנעבר קיבל את התביעה הוא קונה סמכות.

פס"ד קלקודה: הפסיקה אמרה שברגע שהתיק עבר לביהמ"ש קונה את הסמכות גם אם אין לו, הוא קונה סמכות מכוח העברה.

סמכויות בתי המשפט האזרחיים (העליון/ המחוזי/ השלום)

בית המשפט העליון מוסמך לדון בכל, גם אם הסמכות היא למחוזי או לשלום, אם העליון יחליט שהוא רוצה לדון בזה הוא ידון. אבל כעקרון הסמכות שלו שיורית. אם זה בתי משפט אחרים כל מה שבמנהלי או במחוזי לא ידון העליון, וכשנגיע לבג"צ הוא יגיד לנו שיש לנו "סעד חלופי"- בימ"ש מינהלי. כלומר, הסמכות של בג"צ

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

היא שיורית- מה שלא נכנס למנהלי הוא לעליון. ומה שלא נכנס לעליון הוא של המנהלי. אותו הדבר הסמכות של בית המשפט המחוזי הוא שיורי, לעומת בית המשפט השלום.

בית המשפט העליון

בית המשפט העליון לא מוסדר בחוק בתי המשפט, אלא בחוק יסוד: השפיטה (עמ' 375). סעיף 15 לחוק: קובע:

- (א) "מקום מושבו של בית המשפט העליון הוא ירושלים".
- (ב) "בית המשפט העליון ידון בערעורים על פסקי דין ועל החלטות אחרות של בתי המשפט המחוזיים".
- (ג) "בית המשפט העליון ישב גם כבית משפט גבוה לצדק; בשבתו כאמור ידון בעניינים אשר הוא רואה צורך לתת בהם סעד למען הצדק ואשר אינם בסמכותו של בית משפט או של בית דין אחר"- זו הסמכות השיורית.

לא כ"כ מהר פונים לבג"צ, צריך לחשוב 10 פעמים לפני שפונים אליהם. לכן צריך לבדוק אם זה שייך לבימ"ש אחר. אם זה משהו ששייך למנהלי, לעבודה או למשפחה נגיש להם, ולא לבג"צ קודם. שאר הדברים הולכים לשלום או למחוזי.

ברגע שהחלטנו שזה תביעה אזרחית עכשיו אנחנו בודקים לאן זה מתאים שלום או מחוזי. אם הסכום מתקרב ל- 2.5 מיליון ש"ח זה שלום, ומעל זה למחוזי. הרבה פערים יש שיקולי אגרה ולאיזה בימ"ש רצים להגיע מבחינת זמן וכו'.

סע' 40 לחוק בתי המשפט: קובע את הסמכות של בית המשפט המחוזי. קודם כל הולכים לשלום כי המחוזי הוא שיורי. בסעיף 40 כתוב "כל עניין אזרחי או פלילי שאיננו בסמכותו של בית משפט שלום". מה זה אומר? שקודם כל אני צריך לבדוק אם זה בשלום, ורק אז לפנות למחוזי. אלא אם כן זה נושאים ספציפיים שהמחוזי מתעסק איתם כמו: נאמנות, חברות, פשיטות וכו'.

סע' 51 לחוק בתי המשפט: (עמ' 43) קובע את הסמכות של בית המשפט השלום.

(2) "תביעות אזרחיות – **למעט תביעות הנוגעות למקרקעין** – כשסכום התביעה או שווי הנושא אינו עולה על 2,500,000 שקלים חדשים ביום הגשת התובענה, והוא אף אם עלה הסכום או השווי לאחר מכן מחמת שערור, הצמדה, ריבית, הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין".

(3) "תביעות בדבר חזקה או שימוש במקרקעין או בדבר חלוקתם או חלוקת השימוש בהם, לרבות תביעות הכרוכות בהן שעניינן חזקה או שימוש במיטלטלין, יהיה שוויו של נושא התביעה אשר יהיה; אך בית משפט שלום לא ידון בתביעות בדבר חכירה לדורות ובתביעות אחרות הנוגעות למקרקעין". מה אנו מבינים? ביהמ"ש לא ידון בתביעות לחכירה לדורות במקרקעין- חכירה מעל 25 שנה. וכן תביעות אחרות הנוגעות למקרקעין לא ידון. הוא כן ידון בחזקה או שימוש או חלוקה.

אם זה חזקה או שימוש- הנושא של משהו מחזיק לי, משתמש לי, אני רוצה לפנות אותו וכו', או נושא של חלוקה למשל פירוק שיתוף במקרקעין שאנחנו מחזיקים ביחד במגרש, במושע, בזכויות או מספר ילדים ירשו דירה או מגרש, והם רוצים לחלק אותו "פירוק שיתוף". תביעה כזו היא **בשלום** יהא שוויה אשר יהא, גם אם מדובר במגרש של 10 דונם בסביון או במגרש ששווה עשרות מיליונים, מי שידון בזה זה בית משפט השלום. גם אם מדובר בפינוי של נכס, מבנה תעשייה שמישהו אומר תפסתי חזקה בשטח עצום ששווים עשרות מיליונים, אם אתה תובע שימוש כבעלים זה יהיה בשלום.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

לעומת זה, אם נגיד משהו שוכר נכס ולא שילם שכירות 5 מיליון ₪, ואני רוצה לתבוע אותו האם זה נחשב חזקה ושימוש? במקרה כזה שתובעים 5 מיליון ש"ח למרות שזה קשור לשכירות, זה יהיה במחוזי.

חזקה ושימוש, פירוק שיתוף וחלוקה זה בימ"ש שלום. כל היתר ביניהם בעלות וחכירה זה בבימ"ש מחוזי. גם היום תביעות "בעלות במקרקעין" נתבעות בסמכות בית המשפט המחוזי. יכול להיות מצב שאנחנו מדברים על בעלות על מחסן במקום נידח ששווה 50 או 100 אש"ח ואז הסמכות היא למחוזי, היות ומדובר בבעלות. כל מקרה של בעלות במקרקעין זה תמיד במחוזי, גם אם זה במקום מאוד קטנטן.

"סעד של הריסה" היה בזמנו בסמכות של המחוזי, כי אמרו שזה לא חזקה ושימוש. ואז הבחינו, היה את הלכת שמש הישנה שבדקה: השאלה האם נשמר גוף הנכס או לא? אם מדובר בחזקה בשימוש שגוף הנכס נשמר, אלא אני רק רוצה לפנות אותו מהמקום אבל הנכס לא משתנה- זה בימ"ש שלום. אבל אם אני רוצה להרוס, למשל אתה בנית פרגולה לא חוקית, ואני מבקש שהיא לא תיהרס ולא תישאר, אז גוף הנכס איננו, ואז אמרו שזה לא חזקה ושימוש, ולכן זה בית המשפט המחוזי. ובכלל לעניין הריסה- גם אם היינו מבקשים להרוס קוביית בטון, כל הריסה הייתה במחוזי. נוצר מצב אבסורד, שמצד אחד חזקה ושימוש ושיתוף בבימ"ש שלום, ומצד שני כל הריסה בבימ"ש מחוזי. ואז אמרו שיש עיקר ויש טפל וכל התביעה זה פינוי להרוס את הפרגולה זה חלק זניח, אז הטפל הולך אחר העיקר. ועשו כל מיני דרכים יצירתיות כדי שלא יהרסו מבחינת הזמן, מדיניות שיפוטית, תום לב, כל מיני דרכים שהביאו לזה שלא יצטרכו להרוס, ובסופו של דבר בפס"ד בר עוז (עליון) באו ביטלו את הלכת שמש והגיעו למצב שהיום כל הריסה בבית משפט שלום. הריסה נחשבת כחלק מחזקה ושימוש.

אם נגיש גם בקשה להריסה ופינוי (סילוק יד), אז לפני פס"ד בר עוז הייתי חייב לפצל את זה- כי הריסה היה במחוזי, והסילוק יד היה בשלום. היה חייב להגיש תביעות נפרדות, כי במחוזי לא ניתן לבקש מחוזי אא"כ הייתי טוען על עיקר וטפל.

כיום, אם אני אגיש הריסה ותביעה על 3 מיליון ₪, עוד פעם צריך לפצל- הריסה תהיה בשלום, וה-3 מיליון ₪ תביעה יהיה במחוזי.

ההצעה שהייתה בזמנו ע"י וועדת אור היא ללכת לפי הסכום. נבדוק אם שווי הנכס (למשל הפרגולה) עד 2.5 מיליון ש"ח אז בימ"ש שלום, מעל זה יהיה מחוזי. אולם, ההצעה לא התקבלה. יש לנו הרבה מקרים שאנחנו לא יודעים בהכרח. איך יודעים? ראשית, לפי החקיקה. שנית, התבוננות בפסיקה ובספרות (אפשר להיעזר באתר נבו תקדין- בדיקת סמכויות).

דוגמה 1: אני רוצה לבטל משכנתא, איפה מבטלים? משכנתא זכות קניינית לא נחשבת כחזקה ושימוש, ולכן בימ"ש מחוזי.

דוגמה 2: להבדיל משכון, זה זכות חוזית והולך לפי הסכום.

דוגמה 3: הערת אזהרה במקרקעין, זה הולך לבימ"ש מחוזי, כי זה לא חזקה ושימוש.

מה קורה כשמדובר בזכויות חוזיות ולא מוסדרות של מקרקעין? יש מקרקעין שלא רשומים בטאבו, מה קורה אז?

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

פס"ד אבו ג'נאם ופס"ד אלוש מראים מה קורה באמת. אנחנו מגישים תביעה לפירוק שיתוף, העניין שהאם הזכויות רשומות או לא, יכול לקבוע את הסמכות. הדעה השולטת בפסיקה שאם זה זכויות חוזיות ולא מוסדרות הולכים לפי השווי.

דהיינו, כמו באבו ג'נאם- דובר על פירוק שיתוף של נכס ששווה 10 מיליון ₪, אם הזכויות רשומות אז מדובר בחלוקת מקרקעין ואז זה בבימ"ש שלום, כי אמרנו שפירוק שיתוף- חלוקת מקרקעין בשלום, לא משנה הסכום. לעומת זאת, אותו פירוק שיתוף של דירה ליד לא מוסדר זה נחשב כזכויות חוזיות, ואז הולכים לפי השווי. ואם השווי 10 מיליון ש"ח זה יהיה במחוזי.

יש דעה שונה שמביא הש' דנציגר בפס"ד, שהיא דעתו של השופט עמית בפס"ד שוייצר שאומר שזה לא צריך ללכת ככה. אנחנו צריכים ללכת לפי "מבחן האם זה מקרקעין?", ואם זה מקרקעין זה לא משנה אם זה רשום או לא, זה נחשב כמקרקעין. ואז זה צריך להיות בכל מקרה בשלום (לדעת המרצה הוא צודק). הש' דנציגר אומר שהוא לא מכריע לכאורה כי יש דעות של שני שופטים, אבל למעשה הוא כן מכריע. הרי המחוזי אמר שהסמכות לפי השווי, כי המקרקעין לא רשומים ולכן זה למחוזי, והש' דנציגר מאשר זאת ופוסק כמו הש' הנדל בפס"ד אלוש- שבמקרקעין לא מוסדרים, אז מדובר בזכויות החוזיות והולכים לפי שווי. זה לא חד וחלק- מכל מקום, הדעה היותר שולטת היא שזה לפי השווי במקרה של זכויות חוזיות, כשהמקרקעין לא מסודרים.

9 במרץ 2018

אנחנו ממשיכים היום בסמכויות וכרטיס הכניסה לאירוע, כרטיס הכניסה לביהמ"ש. כפי שראינו עד עכשיו זה היה יותר מסובך כי ראינו שהדברים לא תמיד פשוטים ולא תמיד ידוע לאן אני צריכה להגיש את התביעה.

יש לשים לב לגבי הסמכויות הענייניות שקודם כל בודקים אם זה בסמכות ביהמ"ש השלום ויש לשים לב שקודם כל לגבי תביעות שכנגד סעי' 40 לחוק בתי המשפט (להלן : החוק) סעי' שמדבר על הסמכות של המחוזי לדון בתביעות.

- סעי' 51 לחוק - מדבר על המסכות של ביהמ"ש השלום לדון בתובענות, בתביעה של כנגד באופן רגיל מחוזי לא יכול לדון במה שבסמכות שלום.
- אך ברגע שיש תביעה שכנגד כן ניתן כי אז לפי סעי' 40 לחוק יש סמכות על מנת שיהיה מרוכז באותו בית משפט ואם זה באותן נסיבות ובאותו נושא זה גם בסמכות הוועדה הכלכלית.
- סעי' 40 (4) לחוק תביעה בעניין קניין רוחני – מה שקורה זה שקודם כל אם התביעה לא ניתנת להערכה כספית- לכימות אז נפנה לביהמ"ש המחוזי. מה שקורה שכל הנושא של קניין רוחני ידונו בתביעות בבית המשפט המחוזי. כל הפרה של זכות יוצרים למשל אז היה פס"ד הפדרציה שאמרו שאין ברירה צריך לפצל את התביעות מאחר והסכום על הפרה יכול להיות גם בסכום 30 אלף ₪ ולכן התביעה כספית על הפרה תהיה בשלום, לאחר מכן בעקבות פס"ד חוקקו את סעי' 40(4) לחוק שאומר שאם התביעה של הקניין רוחני כרוכה בה גם תביעה כספית של הפרה אז התביעה תידון גם במחוזי.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

סמכות מקומית

אחרי שהגענו למסקנה מבחינת העניין לאיזה ביהמ"ש אנחנו מגישים את התביעה, לאחר מכן אנחנו צריכים לדעת לאיזה מחוז להגיש את התביעה.

יש לנו 6 מחוזות :

- ✓ תל אביב
- ✓ מרכז
- ✓ חיפה
- ✓ ירושלים
- ✓ באר שבע
- ✓ נצרת

- כדי לדעת לאיזה מחוז יש להגיש את התביעה- יש לנו בנבוא את שם הישוב והנבו אומר לנו בדיוק לאיזה מחוז היישוב שייך ולשם נגיד את התביעה.
- לכל מחוז יש את בתי המשפט השלום ששייכים לו.
- אם יש כמה מחוזות- התובע יכול להחליט לאיזה מחוז להגיש.
- אם התביעה שייכת לביהמ"ש השלום – אפשר להגיש לכל בית משפט שלום שנמצא באותו מחוז . לדוגמא: מחוז מרכז- נתניה, לוד, רמלה, כ"ס, ראש"צ, רחובות.
- מה שחשוב זה לאיזה מחוז צריך להגיש את התביעה ולאחר מכן כל בית משפט שלום תחת המחוז ניתן להגיש את התביעה.

סעי' 78 לחוק בתי המשפט- קודם כל אנחנו צריכים לדעת אם התביעה מגישים לבית משפט מחוזי יכול להיות מחוז 1 או יותר. ברגע שיש סמכות לפי סעי' 78 לחוק בתי המשפט – התובע בוחר לאן להגיש את התביעה אבל אם הנתבע רואה לנכון הוא יכול להגיש בקשה לבית המשפט לפי הסעי' מטעמי נוחות למרות שיש סמכות הוא מבקש להעביר את התביעה לבימ"ש אחר.

באופן כללי מה שקורה זה שקודם כל סמכות מקומית היום יש דילמה עם השופט צריך להעלות אותה מיוזמתו או לא ? סמכות עניינית חייב השופט לעלות אותה מיוזמתו . האם שהשופט מקבל תיק והוא בהתחלה השופט צריך להעלות את עניין הסמכות מיוזמתו? מה שקורה זה שסמכות מקומית להבדיל מסמכות עניינית (אי אפשר להסכים עליה) סמכות מקומית לעומת זאת כן אפשר להסכים עליה ואם צד לא מעלה את הטענה הזדמנות הראשונה אז זה הפסד ולא יהיה ניתן להעלות את הטענה מאוחר יותר. **בפס"ד יעקובוביץ'** נאמר כי כיום מדובר בכפר גלובלי והאחד זה שלא משנה אם התביעה בת"א או בירושלים , כלומר כמה מרחקים כבר היום יש לנו ועם האמצעי תחבורה היום זה לא סיפור ולכן אומרים באופן רגיל שמדובר באמצעים האלקטרוניים והתחבורה אנחנו לא כל כך מתקשים ושמים דגש על סמכות מקומית למרות שהרבה מאוד תיקים יעבירו לנו אם הסמכות המקומית שגויה- או שימחקו או שיעבירו אבל לא ידחו את התביעה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

סמכות מקומית זה עניין מאוד נפוץ ולפעמים דנים בעניין הזה הרבה מאוד זמן בתביעה ולכן צריך מאוד לבדוק בהתחלה לאיזה בית משפט יש סמכות לדון בתביעה.

תרגיל בסד"א:

1) אבי תובע שגר בחיפה, יש לו עסקים בבאר שבע, לוד וירושלים. אבי מגיש תביעה כספית על סך 3 מיליון ₪ בגין עסקת מכירת סחורה שנערכה בנצרת. התביעה מוגשת נגד שני נתבעים – בני וגדעון. נגד בני שגר ברמלה ויש לו עסקים בחיפה ובת"א. נגד גדעון שגר בנצרת ויש לו עסקים באילת והרצליה. היכן תוגש התביעה? התביעה תוגש למחוזי –

א. נצרת – בגלל ביצוע מקום ההתחייבות ומסירת הנכס – סעי' 3(2)+3(4).

ב. מחוז מרכז- בני גר ברמלה לפי סעי' 3(1) אפשר להגיש גם מחוז חיפה (לפי סעי' 3(א1) ובת"א.

ג. מחוז צפון נצרת – וגם מחוז ב"ש מחוז ת"א לפי סעי' 3(1)

התשובה היא – מחוז ב"ש ומחוז מרכז!

2) אבי תובע שיש לו עסקים בנצרת ולוד וגר בחיפה מגיש תביעה נגד בני לאכיפת הסכם מכר במקרקעין הרשומים בטאבו ונמצאים בחיפה שהוא רכש מבני ב-3 מיליון ₪ ובני גר בנצרת ויש לו עסקים בירושלים וב"ש. בהסכם המכר בין הצדדים ישנו סעי' גכדלקמן- " מוסכם בין הצדדים כי לבתי המשפט בת"א תהיה סמכות לדון בכל סכסוך בין הצדדים". לאן תוגש התביעה?

מדובר במסכות ייחודית לפי סעי' 5 לחוק ולכן הוא יגיש את התביעה במחוז ת"א, במידה ולא היה הסכמה בין הצדדים הוא יכול להגיש את התביעה במחוז חיפה לפי סעי' 4 לחוק.

3) אבי שגר בחיפה ויש לו עסקים בירושלים ובנצרת מבקש להגיש 2 תביעות לשון הרע כל אחת על סך 5 מיליון ₪.

1. כנגד בני שגר בנתניה ויש לו עסקים בת"א, ירושלים וב"ש בגין כתבה משמיצה שפרסם בני בעיתון הארץ במדור קוראים כותבים.

2. כנגד גדעון הוא רוצה להגיש תביעה בסך 5 מיליון שגדעון גר בת"א ויש לו עסקים בנצרת ולוד בגין כתבה משמיצה שפרסם גדעון באינטרנט.

היכן יוגשו 2 התביעות הללו?

א. ניתן להגיש לפי סעי' 3(תיקום 2) – לכן למחוז חיפה, מחוז ירושלים, מחוז נצרת, מחוז ת"א, מחוז מרכז, מחוז ב"ש. ולכל בית משפט מחוזי. 3(ב)

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

בפסק דין יעקובוביץ' היה מדובר על פרסום בעיתון ואמרו פרסום בעיתון בכל הארץ. יעקובוביץ' היה לפני התיקון של התקנות. בעקבות יעקובוביץ' שינו את התקנות והוסיפו את (2א) ו(2א) לא מדבר על פרסום בעיתונות אלא רק על פרסום באינטרנט, מכילים לנו את (1א).

- ✓ אנו חייבים לשלוט בפסיקה כי את פסק דין יעקובוביץ' צריך לדעת למבחן!
- ✓ הסמכות המקומית, ניתן לראות ביעקובוביץ' ובפסק דין לוי נ' פולג, יש שם שנים של התווכחות על הסמכות המקומית. המגמה היא להקנות סמכות והמגמה היא במיוחד אם זה בשלבים מוקדמים, אם נטען לסמכות מקומית בהתחלה יש סיכוי שיעבירו עוד בהזדמנות הראשונה, יותר מאוחר כבר הסיכוי הוא שלא. בערעור הנטייה תהיה לא לקבל טענה של סמכות מקומית. בהתחלה בהחלט ניתן לטעון לסמכות מקומית ובהחלט יעבירו.

סמכות בין לאומית

מה זה סמכות בין לאומית?

סמכות בין לאומית זה האם יש סמכות לבית המשפט בישראל לדון בדברים שקשורים לחו"ל? למשל – אם הנתבע הוא בחו"ל, אם העסקה הייתה בחו"ל. דוגמא: הכיסויים של האיפונים שרצו לתבוע בארץ ובית המשפט קבע שאין סמכות בין לאומית בארץ.

האם אני יכול לתבוע תושב זר או תושב בחו"ל? האם אני יכול לתבוע לגבי עסקה שנעשתה בחו"ל? מקרקעין בחו"ל? האם יש לי סמכות בארץ לשפוט דברים שקשורים לחו"ל?

דינם של השטחים כדין חו"ל. כלומר, אם יש לנו סוגיה לגבי אנשים או עסקאות שנעשו בשטחים, אז מבחינת הסמכות הבין לאומית מתייחסים לזה כאל חו"ל.

זה עניין של רגישויות בין המדינות, כלומר, יכולה להיות תקרית דיפלומטית כאשר אנו מחילים את המשפט הישראלי על עסקאות שנעשו בחו"ל – לכן צריך לנהוג בזהירות.

האם ישראלי שנוסע לטיול בחו"ל, האם הוא נחשב לחו"ל?

אם הנתבע בארץ, גם אם הוא תושב זר שהגיע לארץ ומסרתי לו את התביעה, ברגע שמסרתי את הארץ בתביעה, יש סמכות בין לאומית בארץ. הנתבע הזר יכול לבוא ולבקש לבטל, להגיד שנכון שיש סמכות בין לאומית אבל עדיין, הפורום הנאות (ניתן לראות בפס"ד מירמליק – איזה פורום יותר נאות? איפה היה כל האירוע? איזה ראיות יש, איפה יהיה משפט צדק וכ"ו – בודקים איפה הזיקות), בהנחה שייקבעו שהייתה מסירה כדין לנתבע ויש סמכות בין לאומית הוא יכול לטעון שלפי הפורום הנאות וכל הזיקות, צריך לשפוט בחו"ל. לא כל כך מהר תובעים מישהו שהוא לא בארץ שלו. לכן, זה עדיין לא סוף פסוק – בלי מסירה אין תביעה, אחרי שהייתה מסירה, עדיין אפשר לנתבע זר לבטל.

אם אני רוצה להקנות סמכות בין לאומית, אני לא יכול לבוא ולמסור למישהו תביעה בחו"ל ולהגיד שיש סמכות. גם אם הוא קיבל, זה חייב להיות בהיתר של בית המשפט שזה היתר המצאה לחו"ל לפי תקנה 500.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

המצאה מחוץ לתחום השיפוט [467]

500. רשאי בית המשפט או רשם שהוא שופט, להתיר המצאת כתב בי-דין אל מחוץ לתחום המדינה באחת מאלה:

- (1) מבקשים סעד נגד אדם שמקום מושבו או מקום מגוריו הרגיל בתחום המדינה;
- (2) נושא התובענה הוא כולו מקרקעין המצויים בתחום המדינה;
- (3) מבקשים לפרש, לתקן, לבטל או לאכוף פעולה, שטר, צוואה, חוזה, התחייבות או חבות בנוגע למקרקעין המצויים בתחום המדינה;
- (4) התובענה היא לאכוף חוזה, לבטלו, להפקיעו או לפסלו או לעשות בו על דרך אחרת, או לקבל דמי נזק או סעד אחר בשל הפרתו, באחד המקרים האלה:
- (א) החוזה נעשה בתחום המדינה;
- (ב) החוזה נעשה בידי מורשה העוסק או המתגורר בתחום המדינה, או באמצעותו, מטעם מרשה העוסק או המתגורר מחוץ לתחום המדינה;
- (ג) על החוזה חלים דיני מדינת ישראל לפי כתבו או מכללא;
- (5) תובעים על הפרת חוזה בתחום המדינה - ואין נפקא מינה היכן נעשה החוזה - אפילו קדמה לאותה הפרה, או נלוותה אליה, הפרה מחוץ לתחום המדינה אשר שללה את האפשרות לקיים אותו חלק מן החוזה שצריך היה לקיימו בתחום המדינה;
- (6) מבקשים צו מניעה לגבי דבר הנעשה או עומד להיעשות בתחום המדינה, או מבקשים למנוע או להסיר מטרד בתחום המדינה, בין אם מבקשים גם דמי נזק בקשר לכך ובין אם לאו;
- (7) התובענה מבוססת על מעשה או על מחדל בתחום המדינה;
- (8) מבקשים לאכוף פסק-חוץ, כמשמעותו בחוק אכיפת פסקי-חוץ תשי"ח-1958, או פסק-בוררות-חוץ כמשמעותו בחוק הבוררות, תשכ"ח-1968;

תק' תשנ"ט-1999

(א8) מבקשים לבטל פסק בוררות חוץ כמשמעותו בחוק הבוררות, תשכ"ח-1968, שניתן נגד תושב ישראל, אם שוכנע בית המשפט כי אין למבקש אפשרות לזכות בדין צדק בבית המשפט של המדינה שבה, או לפי דיניה, ניתן הפסק;

תק' תשס"ו-2005

- (9) מגישים תובענה על פי חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), התשכ"ט-1969;
- (10) האדם שמחוץ לתחום המדינה הוא בעל דין דרוש, או בעל דין נכון, בתובענה שהוגשה כהלכה נגד אדם אחר, שהומצאה לו הזמנה כדין בתחום המדינה.

דוגמאות לחלופות בתקנה:

אם מישהו נסע לשנת שבתון, לשנה בחו"ל אז הוא בחו"ל וצריך לתת היתר המצאה, זה שבן אדם נסע לשנת שבתון לחו"ל זה לא משנה את מקום מושבו הרגיל.

- תקנה 500(2) - אם אני תובע על מקרקעין שבארץ, גם אם הנתבע בחו"ל יתנו לי היתר המצאה וכו'.

- תקנה 500(8) - אישור פסק בוררות - הפסיקה קבעה בדעת רוב מול מיעוט שאי אפשר לבקש היתר המצאה לחו"ל אלא אפשר רק בארץ. אתה לא יכול לבקש אישור לגבי מישהו בחו"ל - פסק דין פלטס נ' ביקס.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

✓ אם נצטרך להקנות סמכות בין לאומית – יש לבדוק בפסיקה אחת אחת – עלינו לתפוס חלופה אחת. אם תפסנו יותר מחלופה אחת, אז יש יותר.

- פסיקה חדשה לגבי תקנה 500(7) – כשהנוק בלבד ארע בישראל, לא נכנסים לתקנה 500(7) – פסק דין הצלחה. בכל מקרה, כשיש לנו נתבע שהוא בחו"ל, דבר ראשון צריך לבדוק אם יש עילת המצאה לפי תקנה 500, חייב להיכנס לפחות לחלופה אחת של התקנה.

אם הנתבע נמצא בארץ, אין בעיה למרות שהוא יכול להגיד שהפורום לא נאות.

תקנה 501 – הבקשה להמצאה מחוץ לתחום השיפוט

הבקשה להמצאה מחוץ לתחום השיפוט [468]

501. (א) לבקשת רשות להמציא כתב בי-דין לנתבע מחוץ לתחום המדינה יצורף תצהיר המציין כי המצהיר מאמין שיש למבקש עילת תביעה טובה והמפרש באיזה מקום או באיזו ארץ נמצא, או ייתכן שנמצא, הנתבע, וכן נימוקי הבקשה.

(ב) בית המשפט או הרשם רשאי שלא להיעתר לבקשה לפי תקנת משנה (א) אם ראה מנסיבות הענין שהבקשה הוגשה באיחור בלתי סביר; לא נעטר בית המשפט לבקשה, רשאי הוא למחוק את התביעה נגד בעל הדין שלא הומצא לידו כתב בי-דין.

אנו מגישים במעמד צד אחד כי אין לנו עדיין אישור המצאה.

✓ כשאנו מבקשים היתר המצאה מביהמ"ש צריך להסביר מדוע אנחנו חושבים שיש עילת תביעה טובה וכמובן שיש להיכנס לתקנה 500 על מנת לבדוק אם הנתבע נכנס באחת מהחלופות.

✓ בית המשפט צריך לבדוק האם זו תביעה טובה, כלומר, לא תביעת סרק, לא סתם להטריח את כל המערכת. כבר בתצהיר צריך להראות שאנו מאמינים שיש לנו תביעה טובה ובית המשפט צריך לראות שיש בסיס לתביעה לפי הפסיקה. בית המשפט מחליט או לדחות את הבקשה ואז אי אפשר לתבוע, או שהוא מקבל את הבקשה ונותן היתר המצאה לחו"ל.

לפעמים יש דבר שנקרא תחליף המצאה – לא יודעים איפה נמצא הנתבע ואז אומרים שיש לפרסם בעיתונים לצורך העניין בחו"ל (אם יתנו לך בכלל לפרסם) ואז אולי הוא יקרא בעיתון וידע שמחפשים אותו ויש תביעה נגדו – אבל עליך לדעת איפה הוא נמצא.

בהנחה שהנתבע קיבל את ההמצאה –

הוא יכול לבוא ולהגיד מה קשור תקנה 500? אין שום קשר לארץ.

אם הנתבע בחו"ל שקיבל את ההמצאה, אם הוא לא יגיש בקשה לבטל את היתר ההמצאה ולא יגיש כתב הגנה, אפשר לתת פסק דין בהעדר. אם הוא רוצה לנהל את המשפט ולא כופר בסמכות, הוא יגיש כתב הגנה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אם הוא רוצה לכפור בסמכות הבין לאומית- על הנתבע להגיש בקשה לפי תקנה 502 לבטל את צו ההמצאה שמחוץ לתחום השיפוט.

בקשה לבטל צו המצאה מחוץ לתחום השיפוט [469]

502. (א) בית משפט או רשם המתיר המצאת כתב בי-דין אל מחוץ לתחום המדינה יקבע את המועד להגשת כתבי הטענות, בהתאם לנסיבות, וימסור העתק ההיתר לנמען.
(ב) הומצא לבעל דין כתב בי-דין אל מחוץ לתחום המדינה, רשאי הוא לבקש את ביטול הצו המתיר את ההמצאה או לכפור בכתב הטענות בסמכות בית המשפט לדון בתובענה, והכל לא יאוחר מהיום שבו הוא טוען לראשונה לגופה של התובענה.

אם הנתבע בא ואומר שלא נכנסים לתקנה 500 אבל גם אם נכנסים, אין זיקה והוא עדיין בחו"ל – הוא יכול להגיש כתב הגנה ולבצע דיון או שהוא יכפור בסמכות.

✓ כלומר, או שאני מגיש בקשה לבטל או שאני כופר בסמכות בכתב ההגנה, בהזדמנות הראשונה.

בית המשפט מקיים דיון במעמד שני הצדדים בשאלה האם לבטל את היתר ההמצאה או לקבל אותו? הנטל, למרות שניתן במעמד צד אחד היתר המצאה לחו"ל, למרות שהצד השני התנגד לו, הנטל הוא על המבקש לעמוד על הקריטריונים לקבלת היתר המצאה לחו"ל. המבקש צריך להראות שהנתבע נכנס לתקנה 500, שזו תביעה טובה ושהפורום הנאות הוא בישראל.

שלושה תנאים לקבלת היתר המצאה מביהמ"ש:

1. חלופה לפי תקנה 500.

2. יש תביעה טובה, לא תביעת סרק.

3. שהפורום הנאות יהיה בישראל.

על שלושת השיקולים האלה יש לבדוק את שיקולי הצדק. השיקול העיקרי בפס"ד מירמליק הוא שיקולי הצדק של למה לתבוע בארץ?

מתקיים דיון בארץ ואז בית המשפט מחליט האם להשאיר את היתר ההמצאה – הוא אומר שיש סמכות בין לאומית ומקיים את המשפט בארץ או שהוא אומר שאין סמכות בין לאומית ומבטל את היתר ההמצאה.

תקנה 503-

המצאת שאר מסמכים מחוץ לתחום השיפוט [470]

503. (א) התיר בית המשפט או הרשם להמציא אל מחוץ לתחום המדינה כתב בי-דין שבו נפתח הדיון, יחול היתר זה גם על המצאת שאר המסמכים של אותו משפט, לרבות המסמכים בערעור בו, זולת אם הורה בית המשפט או הרשם הוראה אחרת.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(ב) רשאי בית המשפט שלערעור או הרשם להתיר את ההמצאה מחוץ לתחום המדינה של כתבי בי-דין בקשר לערעור, כאמור בתקנה 500.

בתקנה 503 – נתנו חסינות לנתבע ולעורך הדין שלא יוצר מצב שהוא מגיע לארץ כדי לבטל את היתר ההמצאה כדי להגיד שאין סמכות ואז הם יקבלו מסירה באולם. כדי שעורך הדין/הנתבע יוכלו לטעון בלי לחשוש, הוסיפו את תקנה 503.

ניתן להתנות על סמכות בין לאומית, ובדרך כלל יכבדו את תניית השיפוט, במיוחד אם היא ייחודית ואומרת לדוגמא: "רק לבתי המשפט בארה"ב תהיה סמכות". עדיין, כמו בסמכות עניינית, ביהמ"ש במקרים חריגים ובודדים בית המשפט יכול לבוא ולהגיד שיש סמכות לביהמ"ש בישראל.

פסק דין מיום 25/1/18 – 8205/16 קונטרסוק נ' האונייה הורייזון – אונייה שהובילה מטען עץ מפינלנד לאשדוד (זה היה ב-2014). לקח שלושה חודשים עד שהאונייה הגיעה עם מטען של עץ ובינתיים העץ הפך להיות מלא פטריות ועובש, מכרו את כל המטען במחיר מופחת והגישו תביעה של 5 מיליון ₪ בשנת 2015 לבית משפט לימאות. הייתה תניית שיפוט זר שהשיפוט היא לבתי המשפט בלונדון. מה שקרה – בית המשפט המחוזי בחיפה, עיכב את ההליכים (כשאי אפשר לדון, מעכבים את ההליכים) ובית המשפט העליון הפך את זה ובסופו של דבר, בדעת רוב מול דעת מיעוט, קבע ביהמ"ש העליון שיש סמכות לבית המשפט בארץ והנסיבות המיוחדות שקבעו שמטות את הכף, למרות שמירב הזיקות היו לחו"ל, היה שאם זה היה נידון בלונדון, התביעה הייתה נדחית עקב התיישנות. בזמן שהוא הגיש את התביעה הוא יכול היה להגיש לפה או לפה אבל בגלל שעבר זמן, בלונדון היא כבר הייתה נדחית.

בית המשפט בארץ אמר להם שהוא יכבד את תניית השיפוט, שילכו ללונדון בתנאי שלא יעמדו על טענת ההתיישנות, אם האונייה הייתה מסכימה היו דנים בלונדון והיא לא הסכימה. המשמעות הייתה שאם לא תובעים אותם בארץ, התביעה תתיישן. השופט עמית בדעת מיעוט אמר שזה בעיה שלהם, הם העלו את הטענה באיחור והם היו צריכים לצפות את זה ולהגיש את זה בבית המשפט בלונדון. דעת הרוב הייתה שלמרות שהזיקות נטו לזה, בגלל הנושא הזה שאמרו שזה חריג ושלא יהיה צודק שישאירו את התובעת ללא תרופה, ללא סעד. בית המשפט אומר שהיה מטען כולו מלא בפטריות ועובש, נגרם נזק של 5 מיליון ₪, זה לא פייר שמישהו יתחמק מזה, זה לא צודק ואם זה יעבור ללונדון תהיה טענת התיישנות והתובעת לא תקבל כלום. לכן, בסופו של דבר תניית השיפוט הייתה בארץ ולא בלונדון.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

16 במרץ 2018

סמכויות:

סמכות שבגררה:

ס' 76 לחוק ביהמ"ש -

סמכות נגררת [ב/35]

76. הובא ענין כדין לפני בית משפט והתעוררה בו דרך אגב שאלה שהכרעתה דרושה לבירור הענין, רשאי בית המשפט להכריע בה לצורך אותו ענין אף אם הענין שבשאלה הוא בסמכותו הייחודית של בית משפט אחר או של בית דין אחר.

כשביהמ"ש דן בשאלה מסוימת ותוך כדי הוא צריך להכריע בעניינים אחרים על מנת לפתור את העניין שלגביו יש דיון, רשאי אותו ביהמ"ש להכריע בעניין, אבל הוא קובע את זה לצורך הספציפי הזה, לצורך אותו עניין בלבד והקביעה לא תחייב בעניינים אחרים. רוצים שתהיה אפשרות לנהל את ההליכים.

פס"ד רונית אופיר: זמרת שהייתה נשואה למפיק שלה, והם רכשו בית בפרדס חנה והיה להם הסכם גירושים וממון ובהסכם הגירושים הבעל מכר את החלק שלו לרונית אופיר, והוא נכנס לחובות, והנושה שלו, הבנק התמנה לכונס נכסים והוא הגיש בקשה לפירוק שיתוף של הנכס, של הבית, על מנת לקחת את החצי של הבעל. היה לזוג רק הערת אזהרה בלבד. רונית אופיר אמרה שיש להם הסכם והיא גוברת. ואז ביהמ"ש דן גם בעניין של מי הנכסים, ואחרי שקבעו שהזכויות של האישה גוברות, הבנק ערער שהחלטה לא היתה הסמכות של ביהמ"ש דן, וביהמ"ש קבע שזה לא יוצר סמכות שבדין, ומדובר בסמכות נגררת, כי ביהמ"ש יכול לדון גם בעניין של ביהמ"ש אחר, מאחר והשופט אומר שזה על מנת שהסכסוך ייפתר, אבל זה לא בהכרח "תם ונשלם", כלומר זה לא יוצר אחר כך קביעה סופית.

לצורך הייעול וההליכים, וכדי שיוכלו לנהל הליכים בצורה סדורה ניתן לתפור את גם שאלות אחרות שעולות במהלך הדיון בנושא הספציפי.

סמכות טבועה:

הסמכות הטבועה זו מהלשון "טבוע", זו סמכות שהיא טבועה בתוך ביהמ"ש, בפנים.

הסמכות הזו, המטרה היא שקודם כל לפעמים אומרים אין סמכות (למשל שאמרנו שאם אין סמכות בכלל עניינית או מקומית ומבקשים לבטל את התביעה על הסף, יש לדחות את התביעה. אבל אם הוא יידחה זה מעשה בית דין, ולכן או שמעבירים אותו או שמחוקים אותו ואז זה מאפשר הגשה נוספת, כלומר זו סמכות טבועה של ביהמ"ש, כתוב שניתן לדחות, אבל לביהמ"ש יש שיקול דעת גם למחוק.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

זה בא לידי ביטוי במקרים מאוד בולטים שמרגישים שיש חוסר צדק ועוול צועק, במקרים מאוד חריגים, במיוחד במקרים של הארכות מועדים ועניינים טכניים, ואז במקרים מיוחדים ביהמ"ש יכול לתת סעד מיוחד (למשל שאדם מאחר בשלום של הסכם פשרה ומתברר שהיה עניינים מיוחדים כמו מילואים, מחלה וכו') הוא יכול לבקש להאריך את המועד של ההסכם, לביהמ"ש במקרים חריגים אם באמת משתכנע שייגרם עוול ובאמת יש סיבה טובה, אז הוא יכול מכוח סמכותו הקבוע להאריך את המועד של ההסכם).

הסמכות היא לא מכוח פסיקה או תקנון, זה לא כתוב, אלא יש את הסעיף הכללי של הסעד – סעיף 75 לחוק בתי המשפט.

"סמכות כללית לתת סעד"

סמכות כללית לתת סעד [ב/34]

75. כל בית משפט הדן בענין אזרחי מוסמך לתת פסק דין הצהרתי, צו עשה, צו לא-תעשה, צו ביצוע בעין וכל סעד אחר, ככל שיראה לנכון בנסיבות שלפניו.

זהו סעיף סל – כלומר אם רוצים לייבא איזה סמכות מחו"ל, או סמכות חריגה זה יהיה מכוח הסעיף הזה. בדרך כלל זה במקרים של נוהל ולא בעניינים מהותיים, אלא אם כן זה במקרים שהפסיקה מכירה בהם, כמו שניתן להטיל הוצאות אישיות על עו"ד אם מתנהג לא כראוי מכוח סמכות טבועה.

היה מקרה שהשופט חשין בפס"ד רוקר- היה לו דעה שלא רק בענייני נוהל, אלא גם בעניינים מהותיים יש לביהמ"ש סמכות לתת סעדים. אבל הוא דעת מיעוט בלבד.

ולכן בעניינים מהותיים אנחנו לא נשתמש בסמכות הטבועה, אלא אם כן זה מקרה חריג.

חשוב להכיר שחוץ מזה יש את תקנות 524-526:

סמכות כללית לתקן פגם בהליך [487]

524. בית המשפט רשאי בכל עת לתקן כל פגם או טעות בכל הליך, וליתן הוראות בדבר הוצאות או בעניינים אחרים ככל שייראה לו צודק, וחובה לעשות כל התיקונים הדרושים כדי לברר מה הן באמת השאלות השנויות במחלוקת בין בעלי הדין; והוא הדין לגבי הרשם לענין פגם או טעות בהליך שלפניו.

תיקון טעויות [486] תק' (מס' 2) תשנ"ו-1996

525. בענין תיקון טעות בפסיקתה או בהחלטה ינהג בית המשפט כאמור בסעיף 81 לחוק בתי המשפט; והוא הדין לגבי הרשם לענין פסיקתה או החלטה שנחתמו בידו.

אי קיום התקנות [491]

526. אי קיום תקנות אלה או כל נוהג הקיים אותה שעה אינו פוסל שום הליך, אלא אם כן הורה כך בית המשפט; אך מותר לבטל הליך, כולו או מקצתו, כהליך שאינו ראוי, או לתקנו, או לנהוג בו בדרך אחרת, כפי שיראה בית המשפט; והוא הדין לגבי הרשם בהליכים שלפניו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

כלומר יש סעיף שהוא גם סל, נותנים לביהמ"ש רשות אם יש פגם או טעות, ככל שיראה צודק ונכון אפשר לתקן את הפגמים. (סמכות טבועה זה שונה, זה למרות שזה קבוע בפס"ד, למרות שזה נקבע אני מאשר ... למשל להאריך את המועד).

כתבי טענות:

כתבי הטענות תוחמים את "הזירה", לא ניתן לפעול מחוץ לתחום.

כלומר, מה שלא מופיע בכתבי הטענות לא בפנים.

יש לנו כתב תביעה, כתב הגנה, אפשרות לתביעה שכנגד, כתב הגנה לתביעה שכנגד, אפשרות שאחרי כתב הגנה זה כתב תשובה, כתב הגנה יכול לשלוח תשובה לצד שלישי, מי שמקבל הודעה יכול לכתוב כתב הגנה. כלומר יש לנו תיקים של עשרות כתבי טענות, הרבה מאוד צדדים.

קודם כל, יש לנו את התקנות שעוסקות בפתיחת ההליך – החל מתקנה 7א

מה זה תובענה? (סעיף 1, סעיף הגדרות)

"תובענה" – תביעות, בקשות ושאר עניינים שמביא בעל דין לפני בית משפט, באחת הדרכים שנקבעו לכך; כלומר תובענה יותר רחבה מתביעה, מאחר שתביעה נכללת בתובענה, אבל תובענה יכולה להיות לא רק תביעה. (תביעה זה רק תביעה שנפתחת בכתב תביעה רגיל).

כתב התביעה

תקנות 8-17 -

מסירת כתב תביעה [6 רישה]

8. תובענה שאין לגביה בתקנות אלה הוראה אחרת לענין זה תיפתח במסירת כתב תביעה לבית המשפט.

פרטי כתב תביעה [7]

9. ואלה הפרטים שיכיל כתב תביעה, וחוז' מן האמור בתקנות להלן לא יכיל אלא פרטים אלה:

- (1) שם בית המשפט שהתובענה מוגשת לו;
  - (2) שמו של התובע, מספר זהותו, מקום מגוריו ומען להמצאת כתבי-דין;
  - (3) שמו של הנתבע וכן מספר זהותו ומקום מגוריו, במידה שניתן לבררם;
- תק' (מס' 5) תשע"ב-2012
- (4) העובדה שהתובע או הנתבע הוא תאגיד או הוא פסול-דין או הוא קטין, אם הדבר הוא כך, ואם הוא תאגיד – הצורה שבה התאגד;
- תק' (מס' 2) תשנ"א-1991
- (5) העובדות העיקריות המהוות את עילת התובענה, ואימתי נולדה;

(6) העובדות המראות שבית המשפט מוסמך לדרן בתובענה;

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תק' (מס' 2) תשנ"א-1991

(7) הסעד המבוקש;

(8) הסכום שהתובע הסכים לקזוז או ויתר עליו;

(9) שוויו של נושא התובענה, ככל שאפשר לקבעו.

הליך ייפנתח עפ"י טופס 1.תקנה 8- עד שלא מגישים את התביעה, כמובן שאין תיק.

התיק למעשה מתחיל לחיות אחרי שמגישים את כתבי הטענות, ורק אז הוא מתחיל בבקשות, אם לא מוגש כתב הגנה אז בדרך כלל יבקשו פס"ד בהיעדר תגובה.

תקנה 9 – עניינים טכניים, אלו פרטים צריך להיות בהגשת כתב תביעה. (5) זה העיקר, הלב. כלומר לא צריך כמובן את כל העובדות, אלא את העובדות העיקריות המהוות את עילת התבועה. כלומר אם אני בונה תיק ואומר הייתה פה רשלנות, אז אני צריך שהתביעה שלי תכיל את כל העובדות שאם אני אוכיח אותם תוכח עוולת הרשלנות. כלומר אני צריך להראות מה הייתה הרשלנות, שהיה צריך לצפות אותה, את הקש"ס וכו.. אם אני לא אראה את הכל, ותהיה לי חוליה חסרה למעשה אין לי עילה. כל אחד יכול לכתוב מה שהוא רוצה, אבל חשוב מאוד שיהיה עילה, ושיהיה כתוב הכל כדי שאחר כך לא יגידו ש "יצאת מהמסגרת", אם לא כותבים בתביעה טענות מסוימות יש אפשרות לסלק את התביעה מכוח היעדר עילה עפ"י תקנה 101 "סילוק על הסף", וניתן "למחוקה" ו"לדחותה".

מען להמצאה [8]

10. (א) המען להמצאה האמור בתקנה 9 יהא –

(1) מקום מגוריו של התובע – אם הוא טוען לעצמו;

(2) משרד עורך דינו של התובע – אם עורך דין מייצג אותו;

(3) מקום מגוריו או מקום עסקו של מי שנתמנה מורשה לקבלת כתבי בי-דין לפי תקנה 478,

אלא שאם אחד המקומות האמורים אינו בתחומה של המדינה, יצוין כמען להמצאה מקום בתחום המדינה.

(ב) לא צוין מען כאמור בתקנת משנה (א), לא יקובל כתב התביעה, אולם לפי דרישת

התובע יחליט בית המשפט שלפניו מובאת התובענה, או הרשם, אם כתב התביעה הוא בהתאם להוראה בדבר המען ואם לאו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

בעלי דין נציגים [10]

11. מקום שהתובע תובע בחזקת נציג או שהנתבע נתבע בחזקת נציג, צריך שכתב התביעה יראה בחזקת מי הוא תובע או נתבע.

תובע נציג [11]

12. כתב התביעה של התובע בחזקת נציג צריך שיראה לא רק שיש לתובע ענין ממשי קיים בנושא התובענה, אלא גם שעשה את כל הדרוש כדי שיוכל להגיש תובענה באותו נושא.

יש להראות ענינו של הנתבע [12]

13. כתב התביעה צריך שיראה כי הנתבע יש לו, או טוען שיש לו, ענין בנושא התובענה ושיש מקום לחייב את הנתבע להשיב עליה.

הסעד המבוקש [13, 47]

14. (א) בכתב התביעה רשאי התובע לבקש כל סעד שמוסמך בית המשפט לתיתו, לרבות צו לתשלום סכום כסף, צו אכיפה, צו עשה, צו לא תעשה וצו הצהרתי.

תקי' (מס' 2) תשנ"א-1991

(ב) כתב התביעה יפרש את הסעד הנתבע, אם לחלוטין ואם לחלופין; אך אין צורך לבקש סעד כללי לרבות הפרשי הצמדה, ריבית, שכר טרחת עורך דין והוצאות משפט שבית המשפט מוסמך ליתן אותו בכל מקרה לפי שיקול דעתו כאילו נתבקש על כך.

סעד לתביעות שונות [14]

15. מקום שהתובע מבקש סעד בשל תביעות שונות או עילות המבוססות על נימוקים שונים, יצויינו התביעות או העילות, עד כמה שאפשר, בנפרד ובמובחן.

הסכום שיש לפרשו [9]

16. (א) היתה התביעה לסכום כסף, יפורש בכתב התביעה הסכום הנתבע במדוייק.

(ב) היתה התביעה לסכום שייגע לתובע לאחר בירור חשבונות שלא נתיישבו בינו לבין הנתבע, יפורש בכתב התביעה הסכום הנתבע לפי המשוער.

תקי' (מס' 2) תשנ"ו-1996

(ג) הוגשה לבית המשפט תביעה לפיצויים בשל נזקי גוף, או תביעה לשיפוי או לפיצוי על תשלומי פנסיה, תגמולים וכל הוצאה אחרת ששולמו או שישולמו בשל נזקי גוף, אין חובה, על אף האמור בתקנת משנה (א), לפרש בכתב התביעה את הסכום הנתבע בעד נזק כללי, ותקנה 9(9) לא תחול עליו.

תקי' (מס' 2) תשנ"ו-1996

(ד) (נמחקה).

תביעה אזרחית נגררת להרשעה בפלילים תקי' תש"ן-1990 תקי' (מס' 2) תשנ"ו-1996

17. (א) בתביעה אזרחית כאמור בסעיף 77 לחוק בתי המשפט, תוגש לבית המשפט כאמור באותו סעיף, תוכתר במלים "תביעה אזרחית נגררת להרשעה בפלילים, ובנוסף לאמור בתקנה 9 יפרט כתב התביעה את מספר תיק בית המשפט שבו הורשע הנתבע; התובע יצרף לכתב התביעה העתק מפסק הדין שלפיו הורשע הנתבע והעתק מכתב האישום.

תקי' (מס' 3) תשס"ו-2006

(ב) כתב התביעה יוגש לבית המשפט תוך תשעים ימים לאחר שפסק הדין בפלילים הפך לחלוט.

(ג) תביעה אזרחית שהוגשה כאמור תידון כאילו היתה תובענה.

עפ"י תקנה 527 –

מחיקה אינה מעשה בית דין [490]

527. מחיקת תובענה אינה מעשה בית דין ואין בה, כשהיא לעצמה, כדי למנוע את התובע מהגיש תובענה חדשה בשל אותה עילה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

כלומר, למחוק-זה לא מעשה בית דין עפ"י תקנה 527, ולכן ניתן להגיש שוב פעם, לדחות- זה מעשה בית דין, ולכן לא ניתן יהיה להגיש אותה שוב.

תקנה 6)9 (לחוק) - **איפה נתקלנו בתקנה הזאת? בפס"ד יעקובוביץ'.** התקנות אומרות שלא חייב לכתוב למה מוסמך אבל אתה צריך לכתוב "העסקה נעשתה בתל אביב", כלומר שיוכלו להסיק מהעובדות שיראו שבית המשפט מוסמך. במנהלי למשל, צריך לכתוב למה יש סמכות, באזרחי לא חייבים לכתוב למרות שהרבה כותבים. מה שחייבים באזרחי זה שהעובדות יראו שבית המשפט מוסמך. גם מבחינת העניין שזה יעלה וגם מבחינת המקום.

הסעד המבוקש: צריך להחליט האם זו תביעה כספית או צו עשה/אל תעשה, סעד חילופי, סעד מניעה, כלומר, איזה סעד מבקשים. אמרנו שהסמכות נקבעת לפי מבחן הסעד ואנחנו צריכים לכתוב איזה סעד. אם הוא ניתן להערכה כספית אז אנחנו נכתוב כסף, אבל בתביעות לדוגמא על נזקי גוף לא כותבים סכום כסף כי בית המשפט צריך להחליט על הסכום.

אם תבענו לדוגמא 300,000 ₪ לא נוכל לקבל מיליון, גם אם נוכיח מיליון.

✓ במקרים חריגים ונדירים יש סמכות לבית המשפט לתת סעד שהוא לא התבקש אבל זה מקרים מאוד חריגים. אבל בד"כ אם לא ביקשנו סעד בתביעה, אנחנו לא נוכל לקבל אותו. אם אין לנו סכום מדויק, אנחנו צריכים לנסות להעריך את השווי, אם ניתן להעריך אותו – לפחות כדי לדעת לאיזה בית משפט להגיש את התביעה.

הסברים כלליים לגבי כתבי טענות –

כשיש כתב תביעה, הצד השני חייב להגיש כתב הגנה (הנתבע). בכתב ההגנה מתייחסים לכל הטענות (נעבור על חלק מהסעיפים). אם אני לא מגיש כתב הגנה אז אפשר לבקש פסק דין בהעדר הגנה לפי תקנה 97 לסד"א.

הכלל הוא בדרך כלל שאם לא מגישים כתב הגנה, בית המשפט נותן פסק דין בהעדר הגנה.

ברגע שלא הוגש כתב הגנה במועד – לצורך העניין 30 יום, ברגע זה אפשר לתת פסק דין. יש משרדים שישר מבקשים בקשה לפסק דין בהעדר הגנה. כעקרון השופט יכול לחתום על פסק דין, אם בינתיים יש מקרים שהתובע ביקש פסק דין בהעדר הגנה אבל לפני שהעלו את התיקים וזה שוכב אצל הרשם שבוע, בדיוק בין לבין הוגש כתב הגנה, כלומר, לא עמדו ב30 יום, היה זכאי לפסק דין, אם השופט היה חותם היה פסק דין אבל בין לבין, עד שהשופט חתם על זה, הוגש כתב הגנה – הכלל אומר שלא נותנים פסק דין במצב כזה. אם אני רואה שיש כתב הגנה, נכון שלא הוגש בזמן אבל יש כתב הגנה והשופט לא יכול להתעלם ממנו. לכל היותר, השופט יכול לפסוק הוצאות לנתבע על כך שאיחר במועד ההגשה של כתב ההגנה.

בית המשפט זה לא חותמת גומי ובית המשפט יכול בהחלט לדרוש שאם התביעה לא על סכום כסף קצוב, בית המשפט רשאי מטעמים מיוחדים לדרוש מהתביעה הוכחה מלאה או חלקית של תביעתו או מקצתה. כלומר, לא בהכרח בית המשפט ייתן פסק דין.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אם השופט חושב שמהו נראה לו לא חוקי ובעייתי הוא לא חותם. יש מקרים שהשופט אומר למרות שלא הוגש כתב הגנה, לא בטוח שמגיע לתובע כל סכום התביעה ולבקש ראיות מינימום מהתובע, אבל בדרך כלל, בית המשפט נותן את מלוא פסק ההגנה.

כתב תשובה

תקנה 61 - לתובע יש זכות להגיש כתב תשובה לכתב ההגנה של הנתבע תוך 15 יום מיום המצאת כתב ההגנה.

כתב תשובה לכתב הגנה [68] תקי' (מס' 2) תשנ"ט-1999

61. רשאי תובע להגיש כתב תשובה לכתב הגנה; המועד להגשת כתב התשובה הוא, אם לא האריך אותו בית המשפט או הרשם, תוך חמישה עשר ימים מיום שהומצא לו כתב ההגנה, או האחרון שבכתבי ההגנה כשיש נתבעים אחדים; לא הגיש התובע כתב תשובה – יראו את העובדות המהותיות הנקובות בכתב ההגנה כמוכחות וכשנויות במחלוקת.

כתב תשובה זו אפשרות לתובע להתייחס לטענות שבכתב ההגנה. אם לא הגיש התובע כתב תשובה אז אין חובה, זה בסדר. גם אם התובע לא מגיש כתב תשובה, רואים את העובדות כמוכחות אבל – יש מקרים שאני למעשה חייב להגיש כתב תשובה כי מה שקורה, אם פשוט כתב ההגנה עונה על כתב התביעה ושום דבר לא מציף משהו חדש שצריך להתמודד איתו אז אני לא חייב, אני יכול לתת כתב תשובה ולהבהיר ולהוסיף אבל בכתב תשובה אני לא יכול להוסיף דברים חדשים, אני לא יכול להוסיף עובדות ודברים חדשים שלא היו בכתב התביעה. אבל אני כן יכול להתייחס למה שהנתבע אמר. אבל, אם בכתב ההגנה הנתבע יטען טענות מפתיעות, טענות שמבססות התיישנות לצורך העניין או טענות שהנתבע אומר בכתב ההגנה שהתובע מנוע מלתבוע כי התובע חתם על כתב ויתור.

✓ בנושא כתב הויתור – הייתה דעה של הנשיא שמגר שאם אני תובע, האם אני כתובע, מראש צריך לצרף לכתב התביעה שלי את כתב הויתור שבו אני אומר שאין לי שום טענות עתידיות ולהגיד שהוא יודע שיש כתב ויתור אבל שהוא לא ידע ורימו אותו וכו', או שהתובע אומר שאולי הם איבדו אותו ואני לא אציג את כתב הויתור בכתב התביעה – גישה ראשונה -אמרו שזה חוסר תום לב. גישה שנייה אומרת שזה לא חוסר תום לב כי לא חייב להעלות בעצמך אבל חייבים כתב תשובה להתייחס לזה. אם אני לא העליתי בכתב התביעה את כתב הויתור ובא הנתבע ואומר שלא מגיע לו כי חתמתי על כתב ויתור. אם אני לא אתייחס לזה בכתב תשובה ואגיד נכון או לא נכון, אם אני לא אטען את זה בכתב התשובה, יראו את זה מכוח תקנה 61 כמוכחש. אבל ברגע, שיבוא הנתבע ויצג את כתב הויתור כראייה ואני עכשיו רוצה לבוא ולחקור אותה על הנסיבות ולהראות שזה הושג ממני בכפייה, יבוא עורך הדין ויגיד שהוא מתנגד מכיוון שאני בתור תובע לא כתבתי כתב תשובה אז אני לא יכול לטעון שום דבר כנגד המסמך הזה. אם אני לא נותן כתב תשובה באופן כללי זה מוכחש, אבל ברגע שיגישו את כתב הויתור וזה יהיה בבית המשפט, לא תוכל לטעון כלום כי כל טענה שלא טענת בכתב התביעה זו הרחבת חזית, אי אפשר לטעון משהו שלא התייחסת אליו בכתב התביעה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

כתב תשובה כעקרון לא חייבים, זו אפשרות לתובע להתייחס לטענות וגם אם הוא לא מתייחס, טענות ההגנה מוכחשות. אבל, אם כתב ההגנה לא רק מתגונן אלא גם מתקיף, אז חייב להגיש כתב תשובה שיהיה בו התייחסות למתקפה.

לגבי נושא התניית הפטור לגבי כתב התשובה, חזרו על הנושא הזה בפסק דין מיום 18/2/18 ע"א 1176/17 – **לכוביץ' נ' הפניקס** – הייתה שם תניית פטור שלא תקפו אותה ולא טענו שזה היה סעיף מקפח בחוזה, היה צריך לתת כתב תשובה ולא הגישו.

תקנה 63 - לאחר כתב תשובה לא יוגשו שום כתב טענות אלא ברשות בית המשפט.

כתבי טענות נוספים [70]

63. לאחר כתב תשובה לא יוגש שום כתב טענות אלא ברשות בית המשפט או הרשם ובתנאים שייראו לו.

תקנה 64 – בכתב התשובה אני גם לא יכול להעלות נימוק תביעה חדש, אני יכול להתייחס רק למה שנאמר בכתב ההגנה ולא יכול גם לכלול בו טענות עובדה שלא מתיישבות עם הטענות הקודמות.

נימוקים וטענות חדשים [71]

64. אין להעלות בכתב תשובה נימוק תביעה חדש, ואין לכלול בו טענה שבעובדה שאינה מתיישבת עם טענותיו הקודמות של אותו בעל דין.

הערת המרצה: הבסיס הוא להכיר את התיק פיקס ולקרוא טוב כי כל הזמן צריך להיות על המשמר – האם בכתבי הטענות הוא משחיל עכשיו משהו חדש? אני חייב בכתב ההגנה שתהיה התייחסות לכל סוגיה ופתאום הנתבע מכניס דברים חדשים. אחר כך מגישים תצהירים, בתצהיר צריך לשים לב אם הוא חורג בתצהיר או מרחיב חזית וכו'. אחר כך בדיון, חוקרים – כל שאלה, אם לא מכירים את התיק ואת כתבי הטענות לא נדע להתייחס להרחבת חזית או שינוי חזית. אם לא התנגדתי להרחבת החזית, בית המשפט יכול להחליט שהחזית הורחבה אבל מכוח השתיקה, הייתה הסכמה.

הפסיקה אומרת שכעקרון בית המשפט צריך להחליט בהתנגדות או בהרחבת חזית או כל שינוי חזית, הטוב ביותר זה בזמן אמת כדי שצד ידע – אני בתור עו"ד רוצה לדעת אם לחקור או לא. **דוגמא:** בא צד ואני טוען שהוא מרחיב את החזית, אם אני לא אחקור, אז אם לא יקבלו את ההתנגדות שלי ויגידו שמותר היה להעלות את הטענה ולא חקרתי או התמודדתי את זה, יש בעיה. איך אדע אם בית המשפט קיבל את זה? אם זה בשלב של התצהירים, בית המשפט צריך להחליט אם הוא פוסל את התצהיר או לא פוסל את התצהיר. בית המשפט צריך לתת החלטות כדי שנדע איפה אנחנו עומדים.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

✓ לגבי התצהירים – בשלב התצהירים, אומרים לבית המשפט להחליט אז אם יש הרחבת חזית כדי שזה שמבקש לתקן יוכל לתקן והצד השני ידע איפה הוא עומד. אם זה בהוכחות, יכול להיות מצב שכל שנייה מישהו מתנגד בגלל הרחבת חזית וזה משבש את כל הדין בגלל שהשופט כל רגע יצטרך לתת החלטה. בגלל הנושא הזה, בשלב ההוכחות קורה שביית המשפט אומר שבמסגרת פסק הדין, בסיכומים לפני פסק הדין, יטענו עורכי הדין להרחבת החזית והשופט יפסוק לגבי כך. מכיוון שאנו לא יכולים לדעת אף פעם מה בית המשפט יפסוק – אנו צריכים שכל העובדות יהיו. לפעמים הדברים מתגלים תוך כדי המשפט ואם החסרנו דברים אנו בבעיה כי אז צריך לבקש לתקן ולא בטוח שביית המשפט ייעתר לבקשה וכו'. הפסיקה אומרת שחייבים להתנגד ואם לא מתנגדים, לכאורה, הסכמנו להרחבה.

תביעה שכנגד

נתבע יכול להגיש תביעה שכנגד – תקנה 52 / 53. אפשר לקזז או להגיש תביעה שכנגד. חוץ מכתב ההגנה אתה מגיש כתב תביעה שכנגד. התביעה שכנגד בדרך כלל נפתרת בתביעה המקורית אבל בית המשפט רשאי להורות על הפרדת הדיון אם ראה שאין מן הראוי לפסוק ביחד. כלומר, אם השופט רואה שזה מכביד מאוד או שזה נושא אחר והוא לא קשור ומוסיף עוד צדדים, בית המשפט יכול להפריד. הכלל הוא שתביעה שכנגד ותביעה עיקרית יהיו ביחד, אבל ניתן להפריד. התביעה שכנגד היא תביעה בזכות עצמה וגם אם התביעה העיקרית מסתיימת, ממשיכה התביעה שכנגד להתנהל (אם לא הסתיימה גם).

רשות הנתבע לקיזוז ולתביעה שכנגד [59]

52. נתבע רשאי לקזז כל זכות ותביעה שלו כנגד תביעתו של התובע, או להגיש אותן בתביעה שכנגד, בין שהן על נזק ממון ובין אם לאו; כוחם של הקיזוז או התביעה שכנגד ככוח תובענה שכנגד, ובית המשפט יכול ליתן בהם פסק דין סופי הן על התביעה המקורית והן על התביעה שכנגד.

תביעה שכנגד, הגנה שכנגד ותשובה שכנגד תק' (מס' 3) תשס"ו-2006

53. (א) נתבע המסתייע בנימוק שיש בו כדי לבסס תביעה שכנגד יגיש, נוסף על כתב ההגנה, כתב תביעה שייקרא כתב תביעה שכנגד; בכתב תביעה שכנגד יצוין מספר ההליך בתביעה המקורית שהוגשה נגדו.

(ב) תביעה שכנגד תתברר במסגרת התביעה המקורית, ואולם רשאי בית המשפט או הרשם, ביוזמתו או לבקשת בעל דין, להורות על הפרדת הדיון אם ראה שאין זה מן הראוי לפסוק בתביעה שכנגד במאוחד עם התביעה המקורית.

ת"ט (מס' 2) תשס"ו-2006

(ג) על כתב תביעה שכנגד, על כתב הגנה שכנגד המוגש לפי תקנה 56 ועל כתב תשובה שכנגד המוגש לפי תקנה 62, יחולו ההוראות החלות על כתב תביעה, כתב הגנה וכתב תשובה, לפי הענין.

גם בתביעה שכנגד – יהיה כתב הגנה שכנגד והתובע יוכל להגיש כתב תשובה שכנגד.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

נתבע יכול להגיש תביעה שכנגד או שהוא יכול להחליט והעלות טענת קיזוז.

פרטים נוספים

הוספת פרטים על פי דרישת בית המשפט תק' (מס' 2) תשנ"א-1991

65. בית המשפט או הרשם רשאי, בכל עת, לדרוש פרטים נוספים ומפורטים יותר לכל ענין הנזכר בכתב טענות או נוגע לו, ולהורות שהפרטים העובדתיים יוגשו בתצהיר; כן יוכל להורות בדבר הוצאות וענינים אחרים הנגזרים מדרישתו להוספת פרטים, ככל שנראה לו.

מתן זמן לאחר פרטים נוספים [73]

66. בעל דין שעל פי בקשתו נמסרו פרטים, יינתן לו זמן להגיש כתב טענות לאחר מסירת הפרטים כזמן שעמד לרשותו בשעה שהגיש בקשתו לפרטים, זולת אם יש בצו בית המשפט או הרשם הוראה אחרת; חוץ מן האמור בתקנה זו, אין בצו למסירת פרטים כדי לעכב הליכים או ליתן ארכה, אלא אם כן יש בו הוראה אחרת.

אם אנו מייצגים נתבע ומקבלים כתב תביעה ואנחנו לא מבינים אותו, הפרטים לא ברורים, אנחנו רוצים להתגונן אך קשה להתגונן לכתב התביעה הנ"ל, מותר לנו לבקש פרטים נוספים.

כלומר, כל צד יכול לבקש פרטים נוספים ולא רק הנתבע ולהורות שהפרטים יסתמכו בתצהיר.

לפעמים יש שאלה – האם לבקש פרטים נוספים או לא כי יכול להיות שזו תהיה הזדמנות להרחיב ולפרט. אבל עדיף לא "לשחק על עיוור" כי אם לא אבקש פרטים נוספים יכול להיות שזה יהיה נגדי בסופו של דבר.

מי שלא מציית לצו לפרטים נוספים – יש סנקציה שאנו נלמד עליה – היא נקובה בתקנה 122, נלמד בנושא של גילוי מסמכים.

דיברנו על נושא של הרחבה ושינוי חזית כמה שזה מהותי ושזה כללי המשחק ובכלל אנחנו משחקים בקלפים פתוחים, כלומר נלמד את זה בכל הנושא של גילוי מסמכים – אין הפתעות מה שלא מופיע בכתבי הטענות לא ניתן לטעון. גם המסמכים חייבים לגלות את הכל אפילו אם זה מזיק לנו. יש מקרים חריגים שהפסיקה הכירה שביהמ"ש יכול במקרים חריגים יכול לתת סעד שלא התבקש כמו למשל פס"ד בן גור – טיילת באילת ומה שקרה הם טענו שהעירייה נתנה להם הרשאה וביהמ"ש דחה את זה וביקש לפנות את הרוכלים, הם טענו שהם לא ביקשו את הסעד הזה וביהמ"ש העליון קיבל את טענתם אמר:

א. שיש אפשרות לקבל סעד שביהמ"ש לא התבקש רק במקרים שאם הסעד נובע ישירות מן הסעד המקורי שהתבקש.

ב. שנית, כל העובדות והראיות שדרושות להענקת אותו סעד התבררו בביהמ"ש.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

ג. שלישית, הצדק או הצורך ללבן את השאלות המשפטיות מחייבים את מתן הסעד. בד"כ ביהמ"ש לא ייתן סעד שלא התבקש אלא אם כן הוא עובד בתנאים שפורטו לעיל.

פס"ד 10077/17 שרגאי נ' משה - סכסוך על נכס מקרקעין שבבעלות משותפת והיו תביעות ההדיות לגבי הרישום והזכויות בנכס. באיזה שהוא שלב במהלך הדיונים ביקש אחר מעורכי הדין להורות על פירוק שיתוף של הנכס ושימנו אותו ככונס נכסים למכור את הנכס. הצד השני הסכים שימונה כונס נכסים אבל התנגד למכירת הנכס. ביהמ"ש קיבל את הערעור וביטל את ההחלטה למנות כונס נכסים למכירת הנכס לפירוק השיתוף כי הוא אמר שזה סעד שלא התבקש לתביעה, לא הייתה תביעה לפירוק שיתוף ולא התבקש סעד של פירוק שיתוף בדרך של מכירה והחלטת ביהמ"ש חורגת מהמחלוקת בין הצדדים כפי שהוגדרה בכתבי הטענות ולא מתיישבת עם הכלל שביהמ"ש לא יעניק לתובע סעד שלא התבקש בכתב התביעה.

- כעיקרון יש נסיבות חריגים שבהם ביהמ"ש יכול לתת סעד שלא התבקש אבל בד"כ לא נותנים.

צורה ותוכן

תקנה 68 -

צורת כתב טענות [75] תק' (מס' 2) תשנ"ב-1992 תק' (מס' 2) תשס"ה-2004

68. (א) כתב טענות יהיה מודפס או כתוב במכונת כתיבה, על גבי גליונות נייר לבנים וחלקים בגודל 21 x 29.7 ס"מ (A4) על צד אחד בלבד של הגליון, ויש להניח שוליים של חמישה סנטימטרים לפחות בימינו, ובהם שני נקבים, במרכז הגליון, המרוחקים שמונה סנטימטרים זה מזה.

יש עניינים טכניים שבית המשפט יכול לבטל את כתב הטענות בגללם. **לדוגמא**: אם לא נגדיר שגודל הגופן הוא 14 לצורך העניין, יכולים להגיש כתב טענות עם כתב 8 שאי אפשר לקרוא בכלל וזה קשה. לעניינים הטכניים הללו יש חשיבות.

תקנה 71 -

עובדות, עובדות, עובדות!

כתב טענות יפרש עובדות מהותיות בלבד ולא ראיות [78] תק' (מס' 2) תשנ"א-1991

71. (א) כתב טענות יכול את הרצאת העובדות המהותיות בלבד, שבעל הדין מסתמך עליהן בתביעתו או בהגנתו, לפי הענין, אך לא את הראיות הבאות להוכיח אותן.
(ב) כתב טענות יחולק, לפי הצורך, לסעיפים מסומנים במספרים; את התאריכים, הסכומים והמספרים יש לבטא בספרות.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

כתב טענות צריך כעקרון לפרט את העובדות המהותיות בלבד שבעל הדין מסתמך עליהן אך לא את הראיות. כלומר, זה לא שאנחנו לא יכולים לצרף את הראיות אבל עדיף לא לצרף את הראיות כי זה לא השלב הזה. צריך את העובדות המהותיות בלבד. מה שקורה זה שהמיון של העובדות משתנה לפי מהות התביעה כי זה נורא תלוי מה אני תובע. **דוגמא:** אני בא ואני רוצה לתבוע מישהו שפלש לי למקרקעין ואני מגיש נגדו תביעת פינוי. נקודת המוצא שלי שאני הבעלים, אני לא מוכיח שאני הבעלים. אני מוכיח שהוא פלש ומבקש לפנות אותו. אם הוא בכתב ההגנה יבוא ויגיד שאני בכלל לא הבעלים, יכול להיות שבכתב התשובה אתייחס לזה. לעומת זאת, אם אני מגיש פסק דין הצהרתי שאני הבעלים של הקרקע, אז העובדות החשובות זה העובדות שמציגות את הבעלות שלי. זה תלוי מה טוענים. אם אני מתבסס על הסכם בכתב אז זה המהות, זה העובדות. פעם זו יכולה להיות עובדה מהותית ופעם זו יכולה להיות ראייה. המיון של העובדות משתנה לפי מה שאני תובע – פעם עובדה ופעם ראייה.

תקנה 75 –

צריך לצרף כל מסמך שמצוי בכתב הטענות אלא אם הוא לא נמצא בשליטתי. זה על מנת להקל ולפשט. תקנה זו היא משהו חדש שבאה להקל כי באופן כללי לא צריך לצרף ראיות אבל כל מסמך שאני מזכיר, אני צריך להראות אותו כדי שהצד השני יבין על מה אני מדבר.

צירוף מסמכים תק' תשע"ד-2013

75. בעל דין יצרף לכתב טענותיו העתק של כל מסמך הנזכר בו, זולת אם אינו מצוי ברשותו או בשליטתו.

תקנה 72 –

הסתמכות על עובדות שונות [79] תק' (מס' 2) תשנ"א-1991

72. (א) בעל דין המסתמך בכתב טענותיו על נימוקים שונים זה מזה ומבוססים על עובדות נפרדות ושונות, יפרש אותם, עד כמה שאפשר, בנפרד ובמובחן.

דוגמא: אני לא יכול לטעון שלא קיבלתי כסף אבל קיבלתי במתנה. אני לא יכול לטעון שלא חתמתי אבל חתמתי בכפייה. זה עובדות חלופיות סותרות. אני יכול להגיד – אני לא זוכר שחתמתי או שהייתי שיכור ואני לא חושב שחתמתי אבל אם החתימו אותי אז זה היה ללא ידיעתי וללא הסכמתי. אי אפשר לטעון טענות חלופיות שונות נגד אותו בעל דין.

תקנה 74 –

לא חייבים לציין סעיפי חוק חוץ מהפרת חובה חקוקה – אם אני טוען להפרת חובה חקוקה צריך להראות איזה חובה הופרה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

הוראת דין תק' (מס' 2) תשנ"א-1991

74. (א) הועלתה בכתב טענות טענה של הפרת חובה חקוקה, יצויין החיקוק אשר הפרתו מהווה עילה לתובענה.

(ב) מותר להביא בכתב טענות כל הוראת דין שהטוען מתכוון להסתמך עליה, אך אין בעל דין מנוע מהסתמך על הוראת דין כאמור מחמת שלא הביא אותה בכתב טענותיו.

תקנה 78 –

יש טענות שדורשות פירוט כמו תקנה 78 – מצג שווא, תרמית זדון וכו' ואז צריך לפרט תאריכים וכו' כי זה טענות קשות. אתה טוען נגד צד שהוא רימה אותך וכו', אז לפני שמטיחים טענות קשות, צריך שיהיה בסיס לטענות הללו.

טענה המצריכה פרטים [87]

78. כל מקום שבעל דין טוען טענת מצג-שווא, תרמית, זדון או השפעה בלתי הוגנת, ובכל מקרה אחר המזיק לפרטים, יפורשו הפרטים ותאריכיהם בכתב הטענות.

דוגמא: במכרזים – טוענים שהמכרז תפור וכי הייתה שחיתות וכו', לפני שמטיחים זאת צריך לבסס את זה כי זה יכול להרוס בן אדם. כשטוענים טענות כאלה צריך לחשוב טוב טוב אם יש בסיס לטענות כי פוגעים במישהו קשה. בטענות כאלה צריך להביא פרטים!

שתיקה כהודיה

תקנה 83 –

שתיקה כהודיה [56] תק' (מס' 2) תשע"ו-2016

83. כל טענת עובדה שלא הוכחה בכתב הגנה או בכתב הגנה שכנגד במפורש או מכללא, או שלא נאמר עליה כי אין מודים בה, רואים אותה כטענה שמודים בה, זולת אם היא נטענת נגד פסול-דין, אך בית המשפט רשאי, לפי שיקול דעתו, לדרוש שעובדות כאמור יוכחו שלא על דרך ההודיה האמורה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

כל טענה שאני לא מכחיש בכתב ההגנה, או לא מודה בה, או לא אומר שאני לא מודה בה, רואים אותה כטענה שמודים בה. בכתב ההגנה צריך להתייחס לכל סעיף כי אם לא מכחישים כל טענה או עובדה אז רואים את הנתבע כמודה.

תקנות 84 – 86:

אין צורך בהכחשה לענין דמי נזק [57] תקי' (מס' 2) תשע"ו-2016

84. על אף האמור בתקנה 83 אין צורך בהכחשה לענין שיעור דמי הנזק, ולעולם יראו אותו כשנוי במחלוקת זולת אם הודו בו במפורש, בין אם הוגש כתב הגנה או כתב הגנה שכנגד ובין אם לאו.

הכחשה מפורשת [90]

85. לא די בהכחשה כללית אלא חייב בעל דין לדון במפורש בכל טענה שבעובדה שאין הוא מודה באמיתותה, חוץ מטענה לדמי נזק.

הכחשה מלאה [91]

86. בעל דין המכחיש בכתב טענותיו עובדה שבעל הדין שכנגד טוען לה בכתב טענותיו הוא, לא יעשה זאת על דרך ההתחמקות, אלא ישיב לגופו של ענין; **לדוגמה – אם הטענה היא שקיבל סכום כסף פלוני, לא די שיכחיש קבלת אותו סכום, אלא צריך שיכחיש כי קיבל אותו סכום או כל חלק ממנו, או שיציין כמה קיבל; נטענה עובדה אגב תיאור נסיבותיה, לא די שיכחיש אותה לגבי אותן נסיבות בלבד.**

לא מספיק לומר מוכחש האמור בסעיף 3 או 4 לדוגמא, אלא צריך הכחשה מפורשת חוץ מטענה לדמי נזק, שתמיד מוכחשת – לפי תקנה 85.

לפי תקנה 84 – אתה לא צריך להכחיש שזה 300,000 ₪. שיעור הנזק תמיד יהיה במחלוקת ולכן, ברור שזה מוכחש ואין צורך להגיד את זה. דמי הנזק לא צריך להכחיש אבל את עצם הנזק צריך להכחיש. ההכחשה צריכה להיות מפורשת, לא כללית אלא מלאה – לפי תקנה 86.

ראה דוגמא בסעיף 86 לעיל.

תקנה 89 –

יש לפרש כל טענה לסתור וכל טענה מפתיעה [85]

89. הנתבע או התובע, לפי הענין, חייב להעלות בכתב טענותיו כל דבר הבא להראות שהתובענה או התביעה שכנגד אין לה על מה שתסמוך, או שהעסקה בטלה או ניתנת לביטול מבחינה חוקית, וכן כל נימוק של הגנה או של תשובה, שיש בו – אם לא הועלה בכתב הטענות – כדי להפתיע את בעל הדין שכנגד או לעורר שאלות שבעובדה שאינן עולות מתוך כתבי הטענות הקודמים, כגון תרמית, התיישנות, שחרור, תשלום, ביצוע או עובדות המגלות מעשה לא חוקי.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

יש טענות שחייבים לפרט אותן, אתה לא יכול להפתיע את הצד שכנגד במשפט ולטעון לטענת ויתור או תרמית וכו', צריך לטעון את זה ולפרט את זה בכתב הטענות.

תקנות 14 – 16 -

למרות שעורכי הדין אוהבים לכתוב הוצאות והוצאות לדוגמא וכו', לא חייבים. גם אם לא נכתוב, הפרשי הצמדה וריבית זה בסמכות של בית המשפט. שכ"ט עורך דין והוצאות משפט, למרות שבדרך כלל כותבים את זה, לא חייבים. בית המשפט יכול לפסוק את זה למרות שלא כתבו את זה.

הסעד המבוקש [13, 47]

14. (א) בכתב התביעה רשאי התובע לבקש כל סעד שמוסמך בית המשפט לתיתו, לרבות צו לתשלום סכום כסף, צו אכיפה, צו עשה, צו לא תעשה וצו הצהרתי.

תקי' (מס' 2) תשנ"א-1991

(ב) כתב התביעה יפרש את הסעד הנתבע, אם לחלוטין ואם לחלופין; אך אין צורך לבקש סעד כללי לרבות הפרשי הצמדה, ריבית, שכר טרחת עורך דין והוצאות משפט שבית המשפט מוסמך לתתן אותו בכל מקרה לפי שיקול דעתו כאילו נתבקש על כך.

סעד לתביעות שונות [14]

15. מקום שהתובע מבקש סעד בשל תביעות שונות או עילות המבוססות על נימוקים שונים, יצוינו התביעות או העילות, עד כמה שאפשר, בנפרד ובמובחן.

הסכום שיש לפרשו [9]

16. (א) היתה התביעה לסכום כסף, יפורש בכתב התביעה הסכום הנתבע במדויק.
(ב) היתה התביעה לסכום שגייע לתובע לאחר בירור חשבונות שלא נתיישבו בינו לבין הנתבע, יפורש בכתב התביעה הסכום הנתבע לפי המשוער.

לפי תקנה 16 – אם התביעה היא לסכום כסף, צריך לכתוב את הסכום המדויק. אם אנחנו לא יודעים את הסכום, צריך לכתוב את המשוער (שנוכל לדעת לאיזה בית משפט להגיש ולשלם אגרה לפי המשוער).

בפיצויים של נזקי גוף וכו' – לא חייבים לפרש את הסכום הנתבע בנזק כללי. כלומר, כשאתה תובע נזקי גוף, אנחנו יודעים מה הוצאנו אבל אנחנו לא יודעים את הסכום של הנזק הכללי, מה בית המשפט יפסוק – איזה כאב וסבל וכו', לא חייב לציין את הסכום כי אנו לא יודעים את הסכום. אפשר לכתוב: נזקי גוף – לפי החלטת בית המשפט. אנו יכולים לשער לפי הסמכות – אם הגשתי לשלום תביעה, אז כנראה שסכום התביעה יהיה עד הסכום שאפשר לתת בשלום.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תרגיל

1. אתם מייצגים את הגב' אלה שמבקשת מכם להגיש תביעה כנגד הרופא, ד"ר בן, רופא שוויצרי שהגיע לארץ לפני מספר שנים למספר שבועות, נתן ייעוץ, אבחנה וטיפול וחזר לשוויץ. בין היתר, בדק הד"ר את אלה ולא אבחן את המחלה שפרצה אחרי שנים אצל אלה. אלה רוצה להגיש תביעה כנגד הרופא בגין רשלנות רפואית – לא אבחן את המחלה.

א. מה תבקשו מבית המשפט ומכוח מה? נבדוק האם אנו יכולים להגיש היתר המצאה לפי סמכות בינלאומית- יש לבדוק האם יש עילת המצאה לפי תקנה 500, לפי תקנה 500(7) – מדובר על מעשה או מחדל בתחום המדינה. לאחר שהוכחנו שיש עילת המצאה, לפי סעיף 501 יש לצרף תצהיר לבקשה ולציין כי עילת התביעה היא טובה – בגין רשלנות/מחדל של הרופא שנעשה בארץ וכי כעת הרופא חזר לשוויץ.

2. בית המשפט נענה לבקשתכם, ונתן החלטה בהתאם למה שביקשתם ואתם ביצעתם את הנדרש לפי ההחלטה. ד"ר בן הגיש בקשה לביטול ההחלטה. נקבע מועד לדיון וד"ר בן הגיע לארץ להשתתף בדיון בבקשה שלו לבטל את ההחלטה. בסופו של יום, היה דיון ובית המשפט ביטל את ההחלטה. אלה המבואסת, מנסה להשכיח את יגונה בעקבות ביטול ההחלטה, יצאה לטיול אחרי חודש לים המלח ופגשה שם את ד"ר בן צף בים. מה יכולה לעשות ולטעון אלה, אם בכלל, ומה יכול לטעון כנגד זאת, הרופא, ד"ר בן?

נחدد את השאלה לפי הסעיף – מה אומרת השאלה? האם הוא שוהה במדינה לצורך התובענה? לפני התקנה, הייתי מבקש היתר המצאה ואם הנתבע היה בא, היו מוסרים לו באולם והיה סמכות וכך גם לעורך דינו ואז היה מצב שאנשים חששו לבוא לבית המשפט כדי שאם ימסרו לו אז, המסירה תקנה סמכות בכל מקרה. במקרה דנן, נתנו חסינות עד למתן ההחלטה. אני קניתי כרטיסי טיסה הלוך וחזור לשבוע או שבועיים ואז אחזור, אני מחליט להשאר בארץ עוד שנה, האם זה נחשב עדיין שהוא שוהה במדינה לצורך התביעה? האם נותק הקשר הסיבתי? נתנו לו הגנה לצורך התביעה, אבל ד"ר בן החליט להשאר פה כנראה חודש והוא מטייל, אז כבר אין לו חסינות. ברגע שהתבטלה היתר המצאה, התביעה התבטלה. אז עכשיו אלה יכולה לטעון שהוא לא שוהה בארץ לצורך התובענה. אם הכרטיסים של בן היו לחודש מראש, זה יכול להיות בסדר ועדיין יכולה להיות חסינות אבל אם הוא שינה את הכרטיסים והאריך את תאריך החזרה, זה כבר משהו אחר ואין חסינות. מכיוון שהוא תושב זר, אלה תגיש כתב תביעה והסמכות של ביהמ"ש בארץ תהיה סמכות בינלאומית.

3. בהנחה שנקבע שאפשר להגיש את התביעה בארץ כנגד ד"ר בן ואלה הגישה את התביעה עם חוות דעת לגבי הנושא של רשלנות ואבחון המחלה. התיק נקבע להוכחות והרופא המומחה שנתן את חוות הדעת מטעם אלה נחקר על ידי בא כוחו של אלה והוא מתחיל לשאול אותה שאלות לגבי רשלנות של הרופא בניתוח ובטיפול לאחר הניתוח של אלה. מה יטען עורך הדין של הרופא?

לא מדברים על רשלנות באבחון אלא בניתוח או לאחר הניתוח. האם מדובר באותה עילה או לא באותה עילה? האם זה הרחבת חזית או שינוי חזית? מדובר בהרחבת חזית כי זה שונה לגמרי מטענות כנגד האבחון.

4. ארנולד שגר בתל אביב הורשע בהכרעת דין בבית המשפט המחוזי בתל אביב במשפט פלילי בעבירות מין שביצע בנכדתו בלה ובת אחותו גילה ובגזר הדין אף צוין שנגרם להן נזק נפשי. ערעורו של ארנולד נדחה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

בלה וגילה רוצות לתבוע את ארנולד בתביעה אזרחית על הנזק הנפשי שנגרם להן כתוצאה ממעשיו של ארנולד בסך של 3 מיליון ₪ כל אחת מהן והן באות להתייעצות עמנו כעורכי דין. עוצו להן מה האפשרויות המשפטיות העומדות בפניהן? באילו הליכים משפטיים הן יכולות לנקוט? באיזה בית משפט? מתי עליהן להגיש את ההליכים? פרטו ונמקו את האפשרויות והנפקות והמצב המשפטי.

לגבי גילה – היא לא נחשבת לבת משפחה לפי סעיף 1 לחוק בית המשפט למשפחה – יש הגדרה מהי משפחה. כשלא מדובר בבן משפחה, אי אפשר לתבוע בבית המשפט למשפחה בתביעה כספית רגילה. גילה יכולה לתבוע או בתביעה רגילה לבית משפט מחוזי על 3 מיליון ₪ או תביעה אזרחית נגררת לאותו מותב שהרשיע את ארנולד תוך 90 יום – לפי תקנה 17 לסד"א.

לגבי בלה – האם לדעתנו נזק נפשי שנגרם לה כתוצאה מהמעשה, האם לתבוע בבית המשפט למשפחה? בודקים האם נכד הוא בן משפחה, התשובה היא כן – לפי סעיף 1 לחוק בתי המשפט למשפחה. בודקים האם עילתו סכסוך בתוך המשפחה? לפי פסק דין רע"א 9343/08 – נקבע שככלל, תביעה כזאת של נזק נפשי כתוצאה מעבירות מין, תידון במשפחה עקב הרגישות המשפחתית המיוחדת והמאפיינים הייחודיים של המקרה וכו'. כשרואים את הסכסוך המשפטי ועילת התביעה כמאוחדים. כלומר, כשאני אומר שאני תובע את הסבא, מה זה מסכסוך? כל עילת התביעה היא סכסוך – זה לא שאני לא מסוכסך עם הסבא, מה שהסבא עשה לבלה זה מספיק. אין זמן קצוב להגשת התביעה. אי אפשר להשתמש בגזר הדין אלא רק בהכרעת הדין לפי סעיף 42א(ב)(2) לפקודת הראיות. מבחינת התביעה הנגררת שתיהן רשאיות להגיש תביעה נגררת.

✓ הסבר על סמכות נגררת – אם בית המשפט תוך כדי הדיון במשפחה הזאת ידון במשהו שהוא לא בסמכותו, זה נגרר לסעד העיקרי ולא לאותו עניין. זה לא אזרחית נגררת לפלילית אלא משהו שלבית המשפט יש סמכות לדון בעניין שעולה בגררה.

23 במרץ 2018

הודעה לצד שלישי

למעשה זהו עוד תביעה נספחת לתביעה המקורית, שפשוט כורכים אותה ביחד.

(בתובענות ייצוגיות צריך אישור של ביהמ"ש)

הודעה לצד שלישי זה שכשאתה בא ואומר אני מצרף עוד תובענה שבין הנתבע לבין הצד השלישי, אין חזית עם הנתבע. הוא לא רצה לתבוע את הצד השלישי כי הוא חושב שאין לו יריבות איתו, אחרת הוא היה תובע אותו ישירות, הקשר הוא נטו עם הנתבע, והנתבע הוא זה שיוצר את החזית כנגד הצד השלישי. הוא אומר שאם יחיבו אותו, אז צד ג' הוא חב כלפיו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מה שקורה זה שהתובע הוא לא רוצה את הצד השלישי מאחר וזה מסבך את המשפט, זה יכול גם לגרור עוד צדדים נוספים, יכול להיות שהעו"ד של הנתבע הוא לא טוב ושל צד ג' הוא מעולה, ויותר מזה לצד ג' מותר לתקוף גם את התביעה ולא רק את הצד השלישי.

תנאי לצד שלישי חי רק אם הוא מחויב ע"י הנתבע, אם התביעה של התובע נופלת כלפי התביעה ונופלת אז הצד השלישי לא יחויב בכלום.

אם בסופו של דבר התביעה של התובע נגד הנתבע נדחית, לא יהיה אפשר לממש פס"ד שנקבע כנגד צד ג' אם הוא יהיה חב כלפי הנתבע. אם הנתבע מחויב אז בודקים את מערכת היחסים בין הנתבע לצד ג', ואם יש לחייב אותו.

גם אם חייבתי את שניהם, גם את הנתבע וגם את צד ג', לא יכול להיות שהנתבע יגבה את הכספים מהצד השלישי מבלי שיעביר כספים לתובע, על מנת שלא יהיה מצב של עושר.

יכול להיות מצב שבפועל צד ג' מעביר ישירות את הכספים לתובע, אבל זה רק אם הנתבע מבקש שיעבירו ישירות לתובע את הכספים, אבל אין סיכוי שהנתבע יקבל כספים מצד ג' ולא יעביר אותם לתובע.

העניין הוא שצד ג' נתקע לתובע בהליך, עוד צדדים נוספים שגם הם יכולים לתקוף את התביעה עצמה, וכל אלו רק יכולים להפריע ולסרב, יכול להיות דין שפתאום נתקעים עשרות צדדים שלישיים.

ביהמ"ש צריך 2 דברים: קודם כל, לא בכל הודעה אפשר להגיש הודעה לצד ג', יש מקרים שזה זכות, ויש מקרים שיש צורך לבקש רשות. אם לא נכנסים לאחת החלופות של תקנה 216, גם אם תבקש הודעה לצד ג', הצד התובע יכול לבקש למחוק את הבקשה.

אפשרות שניה, שזה כן נכנס לאחת החלופות אבל או ביהמ"ש או אחת הצדדים אומרים – זה יסרב את הדיון, זה יקפת, זה יפגע בנתבע. ובגלל שאין חובת הודעה לצד ג', מאחר ותמיד הנתבע יכול להגיש תביעה אחר כך בנפרד כלפי צד ג' (המטרה היא לאחד את ההליכים תחת שופט אחד והליך אחד על מנת שיהיה יעיל, אבל זה לא חובה) ולכן בגלל שהנתבע תמיד יכול להגיד לצד ג' תביעה, לביהמ"ש יש סמכות להפריד את הדיון (פס"ד קורל) , למשל לדון קודם בצורה מצומצמת באחריות, ואם הוא אחראי אז נדון אחר כך בצדדי השלישיים. ביהמ"ש צריך לבדוק אם זה יפגע ויסרב את הדיון, אם זה בנושא העיקרי וכמה זה דחוף וכו'.. תחושה של ביהמ"ש אם לאשר צדדי ג' או לא.

תקנה 216 :

הודעה לצד שלישי בתובענות מסוימות [283]

216. בתובענה שנפתחה במסירת כתב תביעה והוגש בה כתב הגנה, רשאי נתבע ליתן לכל אדם, לרבות אדם שהוא בעל דין בתובענה, הודעה לצד שלישי במקרים אלה:

- (1) כשהנתבע טוען נגד הצד השלישי שהוא זכאי להשתתפות או לשיפוי ממנו בשל כל סעד שייפסק נגדו בתובענה;
- (2) כשהנתבע טוען נגד הצד השלישי שהוא זכאי כלפיו לסעד הכרוך בנושא התובענה והוא בעיקרו כסעד שמבקש התובע;

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(3) כששאלה או פלוגתה בין הנתבע לצד השלישי הכרוכה בנושא התובענה היא בעיקרה כזו השנויה במחלוקת בין התובע לנתבע, ומן הראוי שתיפתר גם ביניהם לבין הצד השלישי.

מדובר על תובענה שנפתחה בכתב תביעה, בדברים אחרים יש בכלל פרוצדורה שלמה אם אפשר לגשת לצד ג', אבל פה מדובר על התביעה הקלאסית.

רשאי נתבע ליתן הודעה לצד ג' בחלופות הכתובות בביהמ"ש, שבהם זה חלופות של זכות ולא של רשות. אם מדובר בתביעה רגילה, ונכנסים לאחת החלופות בתקנה הנ"ל, אין צורך אישור של ביהמ"ש, אבל ביהמ"ש כן רשאי לשלול את זה.

טכנית ניתן להגיש, אבל מהותית צריך להיכנס לאחת החלופות ואחד הצדדים או ביהמ"ש ביוזמתו יכול להגיד שלא נכנסים לאחת החלופות.

אם מדובר בתביעה אחרת שאינה רגילה, גם צריך להיכנס לאחת החלופות וגם יש צורך באישור ביהמ"ש.

(1) אם אני תובע קבלן, או מי שגרם לי נזק, והוא טוען שיש מישהו אחר שצריך לשפות אותו (קבלן משנה, עובד שלו וכו'...) , אפשר להגיש בקשה לצד ג', אם זה באותו הליך כורכים יחד את התביעה.

(3) מקרה שבו יש יותר שיקול דעת לביהמ"ש, האם ראוי, אם זה משהו שבעיקרו השאלה קשורה למחלוקת ומן הראוי שייפתר, כלומר האם ראוי שיכרכו את זה יחד.

השאלה הזו עלתה בפס"ד גולן, מקרים שבהם אנשים מכרו להם את הנכס מבלי שהם יודעים, ואז שבעל הנכס האמיתי מגלה שמכרו לו פתאום את הנכס, הוא יגיד שמבחינה משפטית זה נכס שלו. ברגע שהוא מגיש תובענה של הנכס שלו נגד מי שקנה "כביכול" את הנכס שלו שרימו גם אותו, הוא רוצה לתבוע את הצד השלישי שמכר לו כביכול את הנכס. ביהמ"ש אומר שאפשר לכרוך את זה יחד במקרים כאלו. אין כללים ברורים, אבל זה שיקול של ביהמ"ש.

עפ"י תקנה 217 אם זה לא כתב תביעה רגילה, צריך תוך 30 ימים לבקש רשות לביהמ"ש, אבל בכל מקרה צריך להכנס לאחת החלופות של תקנה 216.

תקנה 217-הודעה לצד שלישי בתובענות אחרות [284]

217. (א) בתובענה שלא כאמור בתקנה 216 רשאי בעל דין, תוך שלושים ימים מהיום שהומצא לו כתב התביעה, או תוך זמן ארוך יותר שקבע בית המשפט או הרשם, לבקש מבית המשפט או הרשם רשות ליתן הודעה לצד שלישי במקרים המנויים בתקנה האמורה, כאילו היה נתבע.

(ב) בית המשפט או הרשם רשאי להיעתר לבקשה, לאחר שנתן לשאר בעלי הדין לומר את דברם, או לדחותה, וכן הוא רשאי להורות על החלפת כתבי טענות או לתת כל הוראה אחרת או נוספת, ככל המתחייב ממהותו של הענין.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תקנה 220-221:

תוכן ההודעה והמצאתה [286]

220. (א) הודעה לצד שלישי תהא ערוכה לפי טופס 18, תפרש את מהות התובענה של בעל הדין נגד הצד השלישי ונימוקיה, ותומצא לצד השלישי; להודעה יצורפו העתקים מכתבי הטענות שהוגשו בתובענה אם לא הומצאו לו קודם לכן; עותק מההודעה יימסר לבית המשפט ויומצא לשאר בעלי הדין בתובענה.

(ב) ההודעה לצד השלישי תוגש בידי בעל הדין בתוך הזמן שנקבע להגשת כתב הגנתו, אם לא קבע בית המשפט או הרשם מועד אחר – במקרה האמור בתקנה 216, או תוך הזמן שקבע בית המשפט או הרשם בהחלטתו – במקרה האמור בתקנה 217.

הגנת צד שלישי [287]

221. רצה צד שלישי לחלוק על התובענה שהוגשה נגד בעל הדין שנתן את ההודעה, או על תוכן ההודעה כלפיו, יגיש כתב הגנה תוך שלושים ימים מהיום שההודעה הומצאה לו, או תוך זמן ארוך יותר שקבע בית המשפט או הרשם; לא הגיש כתב הגנה, רואים אותו כאילו הודה בתקפו של פסק הדין נגד בעל הדין, בין שנתקבל בהסכמה ובין באופן אחר, ושל פסק הדין לזכות בעל הדין נגדו.

יש להגיש את הטופס בטופס 18.

בעל הדין שנתן את ההודעה זה הנתבע, והתובענה שהוגשה נגדו זה התובענה של הנתבע, ולכן אומרים לו שהוא יכול להגיב גם על זה וגם על זה.

תקנה 222 -

הוראות בדבר הדיון בתובענה ובהודעה [289]

222. בית המשפט או הרשם, ביוזמתו או לפי בקשת בעל דין, ימחק את ההודעה לצד שלישי, אם ראה שניתנה שלא באחד המקרים המנויים בתקנה 216, והוא רשאי להורות שנושא ההודעה יידון בשעת הדיון בתובענה או אם הוא סבור שהדיון בו עלול לסבך את הדיון בתובענה שלא לצורך – לאחר סיום הדיון בתובענה או לאחר מתן פסק דין בה, ולשם כך רשאי הוא לתת הוראות בדבר סדרי הדיון בתובענה ובהודעה, כפי שימצא לנכון.

הסמכויות של ביהמ"ש להפריד את המשפט או ביוזמתו, או לפי בקשת בעל דין למחוק את הודעת צד ג' אם לא נכנסים לאחת החלופות.

או אפשרות שניה, זה לעניין אם לעשות יחד או לחוד. כלומר, אם ביהמ"ש רואה ביוזמתו או שהתובע אומר שהוא לא מעוניין בצד ג', זה שיקול של ביהמ"ש, אם הוא רואה שזה לא ראוי להכניס את שניהם יחד, וקודם עדיף לדון באחריות ואחר כך בצדדים ג'. פה כן יש עניין צד ג', הוא נכנס לחלופות אבל ביהמ"ש מחליט שיש לדון בהם בנפרד, ובשלב הדרגתי, ואז יכול לתת הוראות לגבי הניהול של ההלי עם הצד השלישי.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תקנה 223 -

פסק דין על תנאי בהודעה [288]

223. (א) בית המשפט או הרשם, לפי העניין, רשאי לתת פסק דין נגד הצד השלישי בשעת הדיון בתובענה, לאחר סיומו או לאחר מתן פסק דין בתובענה; אולם בעל הדין שנתן את ההודעה רשאי לבקש שיידחה מתן פסק דין נגד הצד השלישי עד לאחר שיקיים את פסק הדין נגדו באותה תובענה.

(ב) בכל מקרה לא יוצא פסק דין לפועל נגד הצד השלישי אלא ברשות בית המשפט או ראש ההוצאה לפועל, ולאחר שבעל הדין שנתן את ההודעה קיים את פסק הדין נגדו באותה תובענה.

(ג) לא הגיש הצד השלישי כתב הגנה וניתן פסק דין נגדו שלא בפניו, יחולו הוראות תקנה 201.

(ב) לא יכול להיות מצב שבו הצד השלישי ישלם ויקיים את פס"ד מבלי אישור של ביהמ"ש, ומבלי שהצד הנתבע ישלם את הכסף לתובע הראשון. כלומר, הנתבע צריך קודם כל לשלם לצד התובע "קיים את פס"ד" ורק אחר כך אפשר לחייב את צד ג', ובדיוק בסכום שהוא שילם ולא יותר. אם נתבע לא משלם לתובע, אז הצד השלישי לא ישלם לו.

(ג) בכל שלב שופט יכול לתת פס"ד כנגד צד ג'. למשל במקרה שבו הנתבע מוציא הודעה לצד שלישי, וצד שלישי לא מעביר כתב הגנה, השופט רשאי לקבוע כנגדו פס"ד בהיעדר.

תביעה כנגד צד שלישי זו תביעה על תנאי- רק את הנתבע ישלם את הכסף, ניתן יהיה לחייב את צד ג'.

תקנה 72 -

הסתמכות על עובדות שונות [79] תקי' (מס' 2) תשנ"א-1991

72. (א) בעל דין המסתמך בכתב טענותיו על נימוקים שונים זה מזה ומבוססים על עובדות נפרדות ושונות, יפרש אותם, עד כמה שאפשר, בנפרד ובמובחן.

לא ניתן לטעון טענות עובדתיות חלופיות, אבל כתוב "כנגד אותו בעל דין" ולא כנגד צד ג'.

פס"ד דמתי- דמתי האב היה לו טרקטור ויהודה הבן שלו נהג ופגע במישהו. הנתבע תבע את כולם – את חברות הביטוח, את האב, את הבן ואת קרנית מאחר ולא היה ביטוח לבן על הטרקטור.

האב טען בכתב ההגנה שהוא לא התיר לבן שלו יהודה להשתמש בטרקטור, והוא הגיש הודעה לצד ג' לחברת הביטוח מאחר והיה תנאי בביטוח שאם האב נותן אישור לנהוג יש ביטוח לצד ג'.

כלומר מצד אחד טען שלא נתן רשות, ומצד שני הגיש לחברת הביטוח שהתנאי לפוליסה הוא כנגד צדדים שלישיים שהוא נתן להם רשות לנהוג.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

נקבע שהגרסה שלו שהוא לא נתן לבן שלו רשות לא מהימנה, המחוזי דחה את ההודעה שלו כנגד צד ג', ורק בביהמ"ש העליון אפשרו לו את האופציה של צד ג' כנגד הביטוח, מאחר וביהמ"ש אומר אם נקבע שהוא נתן רשות, וזה הסעיף בביטוח אז כן יש על חברת הביטוח לשפות את האב.

כלומר הוא אומר " אני לא רשלני.... אבל אם יקבע שכן, על צד ג' לשפות אותי...".

פיצול סעדים

תקנות 44-45 -

תובענה תכיל מלוא הסעד [45, 44]

44. (א) תובענה תכיל את מלוא הסעד שהתובע זכאי לו בשל עילת התובענה; אך רשאי תובע לוותר על חלק מהסעד כדי להביא את התובענה בתחום שיפוטו של בית המשפט.

(ב) תובע שלא כלל בתובענה חלק מהסעד או ויתר עליו, לא יגיש אחרי כן תובענה בשל חלק זה.

מי שלא תבע סעד אחד מרבים [46]

45. מי שזכאי לסעדים אחדים בשל עילה אחת, רשאי לתבוע את כולם או מקצתם; אך אם לא תבע את כולם, לא יתבע אחרי כל סעד שלא תבעו, אלא אם כן הרשה לו בית המשפט שלא לתבעו.

העילה כל פעם יש לה פרוש אחר, פה היא במובן רחב. כלומר האם מבחינה מהותית הסכסוך הוא זהה?

אם אפשר לתבוע כמה אנשים בשל עילה אחת, צריך לעשות הכל בסעד אחד, אלא אם כן:

1. אם זו לא אותה עילה. אם אני תובע נגיד סילוק יעד, אחר כך אני יכולה לתבוע על הנזק הכספי שיתגבש לי אחרי שיסתלק. כלומר רק אחרי שהוא הסתלק אני יכולה לדעת איזה נזק ייגרם.

אם לא אני צריכה לבקש את רישות ביהמ"ש, בקשה להיתר פיצול סעדים. כלומר אם אני רוצה לתבוע בגין אותה עילה, לסכסוך כמה סעדים, מה שקורה זה שאם אני לא אבקש רשות אני לא יוכל לעשות את זה, כי למעשה יש ריכוז הליכים, והכלל הוא לא לפצל, צריך אינטרס לגיטימי כמו שהנזק לא התגבש. לפעמים אם בטוחים שלא צריך, אז לא צריך לבקש.

מקרים נוספים שלא צריך זה לפי הפסיקה – אם מדובר בפס"ד הצהרתי הפסיקה אומרת שלא צריך היתר לפיצול סעדים, כי הסעד הכספי מתלווה לסעד ההצהרתי.

כלומר באופן כללי אם אני רוצה להצהיר ואחר כך בעקבות זאת אני כספי, אפשר לבקש פיצול סעדים למען הזהירות, אבל בעקרון אין צורך זה תחת עילה אחת.

2. דבר שני שלא צריך, זה בבתי משפט שונים בסמכויות שונות, לא צריך היתר לפיצול סעדים כי ממילא זה מתפצל בין בתי המשפט השונים. ופה יש אפשרות לשחק, כלומר אם למשל לא הגשתי פיצול סעדים, והגשתי תביעה במחוזי, אפשר עכשיו להגיש תביעה כספית לביהמ"ש במקום אחר. (אם זה במחוזי אז רק בשלום אפשר להגיש).

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מה שקורה זה או שמבקשים היתר לפיצול סעדים או שמבקשים "סעד חלופי", כלומר או שאני מבקש אכיפה או שיתנו לי את השווי הכספי של הנכס.

מה שקורה זה שאפשר לבקש היתר לפיצול סעדים כל עוד התביעה לא הסתיימה, ואני רוצה לדעת כמה שיותר מהר אם נותנים לי או לא, כי אם אני רוצה לתבוע אכיפה וסעד כספי, ואם אני אדע שביהמ"ש לא נותן לי, אני אבקש לתקן את התביעה וארצה להגיד סעד נוסף.

בקיצור, צריך לרכז את כל הסעדים ביחד. אם מבינים שבגין אותו עילה, סכסוך לא תובעים את כל הסעדים זה בגלל שבטוחים שלא צריכים, אבל אם לא בטוחים: יש לבקש היתר לפיצול סעדים, או לבקש סעד חלופי ישר מההתחלה, או שאם יש זמן אפשר לתקן את התביעה. כי מה שקורה זה שאם לא נבקש היתר לפיצול סעדים ואחר כך נרצה לבקש תביעה נוספת לנוזקים ולא תבענו על זה בהתחלה, עו"ד יכולים להיות רשלנים מאחר ויחסמו את התביעה.

פס"ד קופת עלייה- הייתה עסקה במקרקעין, מכרו משרד. המסדרון של המשרד הפך להיות משותף. התברר שהמסדרון היה מדרגות חירום, ולא היה ניתן בכלל לכלול את השטח הזה שנגרע מהם, כי זה מדרגות חירום ואי אפשר יהיה להכשיר את זה כשטח פרטי. ואז הם ביקשו היתר לפיצול סעדים, שיאפשר להם גם לתבוע את הכסף שאם הם לא יכולים לקבל את המטרים של המסדרון, וביהמ"ש המחוזי לא נתן, מאחר והם לא כתבו בתביעה המקורית תביעה חלופית. וביהמ"ש העליון שאישר פיצול, אומרת השופטת נאור ביסוד תקנה 45 עומד הכלל של מעשה בית דין, השתק עילה, להגן על הנתבע מהתדיינות כפולה, והחריג לכלל פיסול סעדים, שמונע מעשה בית דין, כדי לא לחסום ולהחמיר עם התובע באמצעים דיוניים, האיזון בין האינטרסים של התובע והנתבע יינתן במקרים שיש להעדיף את האינטרס של התובע לפיצול סעדים. והיא אומרת שאם לא ייתנו להם פיצול סעדים, הם ייזוקו מזה, גם הם לא קיבלו את הנכס המלא, וגם לא ייתנו לה פיצוי כספי, ולכן אם לא ייתנו היתר לפיצול סעדים התוצאה תהיה לא צודקת.

היא אומרת שממילא היה אפשר לפעול בשתי דרכים, והם במקרה כזה יכלו לבקש לתקן את התביעה, ובתיקון יכלו לבקש סעד חלופי, ואז אם מההתחלה היתה מבקשת סעד חלופי ממילא היו דנים בזה גם באופן דו שלבי- אם אי אפשר היה לאכוף כמו במקרה דנן, יהיה אפשר לתת סעד כספי חלופי.

סעד חלופי התובע קובע, היתר לפיצול סעדים זה יותר בעייתי כי כבר תלויים בהחלטה של ביהמ"ש, ולכן הכי טוב זה באמת כן לבקש סעד חלופי מלכתחילה.

פס"ד שטרית נ' ובר- מה שקורה זה שהיה שם תובענה כנגד קבלן. שטרית ע"י עו"ד ובר הגיש את התובענה נגד הקבלן לרישום בית משותף, ורישום דירות וחנויות על שם התובעים, ולמנות את עו"ד ובר ככונס נכסים שירשום את הכל, כי הקבלן לא מסר להם את הדירות. ובנוסף הם ביקשו היתר לפיצול סעדים שאחרי שאראה מה הנזק שנגרם אוכל לתבוע נזר כספי.

הם הגיעו למחוזי והגיעו למסקנה שיינתן פס"ד עם ערכאה לביצוע של כל הרישום וקבעו סכום של הוצאות שהיא סנקציה שאם הרישום לא יהיה במועד ישולם, וביהמ"ש נתן פס"ד כמבוקש להסכמה, ונתן את המועד שצריך לרשום את הביצוע של הבית.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מה שקורה זה שאחרי שההליך נגמר, והתגבשו הנזקים הגיש שטרית תביעה בהליך נפרד כנגד הקבלנים על הנזקים שנגרמו ודחו את התביעה בגלל שאמרו לו שהוא לא ביקש היתר לפיצול סעדים, למרות שבהתחלה הוא כן הגיש, אבל במהלך הדיון הוא לא עמד על כך.

ושטרית הגיש תביעת רשלנות נגד עו"ד שלא עמד על זה, עו"ד שטרית אמר שהוא הבין ש "אני מסכים לבקשה" הכוונה גם לפיצול, ובעליון חייבו אותו ברשלנות, ואמרו שרמת התנהגות סבירה מעו"ד שהיה צריך להניח שזה שהשופט אומר "כמבוקש" הוא לא מתייחס כלל לסעד של פיצול סעדים, ועו"ד סביר היה צריך לעתור לתיקון פס"ד מיד לאחר מכן ולחשוש שזה לא מתייחס לפיצול סעדים ולעמוד למשמר על זכויותיו וזה שהוא לא עשה את זה זה רשלנות.

סעדים זמניים

כל הנושא הוא מאוד שכיח.

דוגמאות לסעדים זמניים: עיכוב יציאה, מניעה, עיקול זמני, כונס נכסים, תופס נכסים, צו עשה זמני, צו חוסם וכו'..

אנחנו נראה שיש גם כל מני ביטויים – ביטויי ביניים, זמני ועראי וכל מיני ביטויים.

כל מה שמשותף להם זה שהכל זמני.

למה אני צריך משהו זמני? מאחר ויש משהו שהוא בלתי הפיך לאחר מכן.

כשנחנו מגישים תביעה, אנחנו רוצים להבטיח קודם כל שאם אנחנו נזכה בתביעה נוכל לממש אותה. דבר שני, אני חושש למשל שייעלמו ראיות.

אם השכן שונה ליד ואני טוען שאסור לו לבנות, עד שיגמר המשפט הבית יהיה בנוי אם לא יהיה צו זמני.

ברגע שיש פס"ד זה פס"ד גם אם הוא לא חלוט, אבל עד שיש פס"ד ניתן לעשות סעדים זמניים, מאחר ואנחנו רוצים שלא יהיה מצב שיהיה מעשה שהוא בלתי הפיך, כלומר המטרה היא להקפיד את המצב.

צריך לחשוב האם יש חשש מהותי, ולא לפעול מהנקמה לפגוע כמה שיותר בצד השני, ויש לחשוב על הסעד הכי פחות דרסטי, שיפגע בול במטרה. כי אנחנו נראה שיש דרגות שונות של סעדים ולא כל כך מהר נקבל סעד זמני מאחר וזה גם פוגע בצד השני. כל נזק שגורם צו זמני, בסופו של דבר מי שמבקש את הצד הזמני יצטרך לשלם על זה, גם אם קיבל את הצו ובסוף התביעה שלו נדחתה. וזו הדילמה האם לבקש צו זמני. הפתרון הטוב ביותר הוא שהדיון יתקיים כמה שיותר מהר, כי הפגיעה היא פחותה לכל הצדדים.

ביהמ"ש צריך לעשות איזון בין הצדדים – בין הצו הזמני לבין האינטרס של הנתבע, מנסים שיהיה כמו שפחות מצב שבלתי הפיך, אבל מצד שני איזה נזק הכי פחות.

בכל שלב ניתן לפנות לביהמ"ש ולהגיד לו, למשל במצב שרימו אתכם, או לא גילו עובדות לביהמ"ש, והוא יכול לשנות את הסעד. כלומר, זה דברים גמישים, אלו החלטות ביניים.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

בתור עו"ד צריך לחשוב טוב האם צריך צו זמני מסוג מסוים, וצריך לבקש את הצד הכי פחות דרסטי ופוגע, כי בסוף זה יפגע בנו.

צריך לזכור שמדובר בתקופה שהיא עד הדין.

מה שחשוב להבין שבצווים הזמניים בוחנים 3 דברים:

1. סיכויי התביעה.
2. מאזן הנזקים והנחות - איזה נזק ייגרם לכל אחד מהצדדים אם יינתן צו ואם לא יינתן צו, למי ייגרם נזק יותר גדול.
- יש מקבילית כוחות – ככל שהתביעה יותר חזקה אז יש יותר אפשרות לפגיעה בצד השני. כלומר, בודקים יחס של כוחות בין הסיכויים לבין המאזן. לצורך תביעה קשה לדעת בדיוק מה הסיכויים, צריך לדעת שמספיק שיש סיכוי וזה לא תביעת סרק.
3. שיקולי צדק ויושר- שיהוי, תו"ל ואם היה גילוי של כל העובדות.

באופן כללי הגורם הכי חשוב הוא מאזן הנזקים והנחות.

הבקשה לצו זמני היא נפרדת מהתביעה הרגילה וצריך להראות 2 דברים: סיכויי התביעה ומאזן הנזקים. ביהמ"ש בוחן את כל הדברים וגם את שיקולי הצדק והיושר- השיהוי של הזמן שעבר, תו"ל, והאם היה גילוי של כל העובדות, לעמים בתו"ל לא מגלים משהו ועל זה יכולים להפיל.

גם אם יש סיכוי אפילו קטן לתביעה, אבל מול זה אם לא יעצרו עכשיו יקרה נזק בלתי הפיך מאזן הנזקים אומרים שיש לתת צו.

אם רואים שהסיכויים קטנים ולא יקרה שום דבר אם לא יינתן צו אז אין צורך בצו.

בדר כלל צווי עשה זמניים פחות נותנים, וזה נורא תלוי בזווית המתלונן, וגם אם הסעד הזמני זה אותו סעד שזהה לעיקרי גם חושבים לפני שנותנים. צריך לראות את כל התמונה – אם יש עסק חדש שאין לו רישיון ומוציאים אותו לא יתנו צו עשה, אבל אם מישהו שיש לו עסק 30 שנה ואין לו רישיון ופתאום מוציאים אותו מהעסק זה שונה.

מה שקורה זה שצד שמבקשה צו זמני הוא קודם כל מפקיד התחייבות עצמית לשיפוי הצד השני על כל נזק שייגרם מתוצאה ממתו הצו במידה והתביעה תדחה, ובנוסף ביהמ"ש יכול לחייב אותו בערבות וערבון (יש ביניהם הבדל שנלמד בשיעור הבא) וביהמ"ש מחליט אם לחייב בערבות או של צד ג', ואז של הפקדת כסף, או ערבות בנקאית, ובעצם יש התחייבות חוזית לכך שהוא יהיה אחראי לנזקים, ולכן צריך לבדוק שמי שמבטיח יש לו גם מאיפה לשלם.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אם הצד הנתבע מערער על הצו הזמני, הוא יסביר למה צריך לבטל את הצו, ועדיין נטל ההוכחה יהיה על מבקש הצו המקורי – הוא זה שיהיה צריך להוכיח שמגיע לו צו, בסוף יתקיים דיון בין הצדדים וביהמ"ש יחליט אם לתת את הצו או לא לתת את הצו.

25 במרץ 2018

בדיעור שעבר דיברנו על כמה כללים על נושא של סעדים זמניים שבאים להבטיח שהמצב לא השתנה, שיהיה אפשר לממש את פס"ד, שלא יהיה חשש שיעלמו ראיות, ואמרנו שצריך לחשוב כשמגישים כתב תביעה אם לבקש גם סעד זמני ואיזה, על מנת שיהיה הפגיעה הפחותה ביותר שתוביל למטרה, מאחר ואחר כך אפשר לתבוע.

דיברנו שגם בכל הבקשות שיש צו זמני בודקים את הסיכויים של התביעה ואת המאזן של הנוזקים, איזה נזק ייגרם אם נותנים את הצו ואיזה נזק ייגרם אם לא יינתן הצו וזה השיקול הדומיננטי. זו מקבילית כוחות, וככל שיש יותר סיכויי זכייה לתביעה, יתעלמו יותר מהסיכוי לפגיעה. צריך לשקול תמיד ולראות אם אפשר לעשות ביניים.

פרק כ"ח - תקנה 360 ואילך

יש לנו פרק כללי וכל תקנות היו בנפרד ולפי הפסיקה, והפרק הכללי הזה הוא נכון לכל הסעדים הזמניים בשינויים המחויבים, כלומר איפה שיש תקנה ספציפית זה גובר.

סעד זמני = לא מוגדר בתקנות הללו, אלא בתקנה 1 :

תקי' (מס' 6) תשס"א-2001

"סעד זמני" – סעד שניתן להבטחת קיומו התקין של ההליך או ביצועו היעיל של פסק הדין, לרבות צו עשה, צו לא תעשה, עיקול, עיכוב יציאה מהארץ, הגבלת שימוש בנכס, תפיסת נכסים, כינוס נכסים זמני, וכל סעד אחר שבית המשפט ייתן, בנסיבות הענין, לפי הוראות פרק כ"ח;

כלומר המטרה היא להבטיח שההליך יהיה תקין, או קיומו של פס"ד. "לרבות" – זו אינה רשימה סגורה.

בתקנה 361 -

תחולת הוראות תקי' (מס' 6) תשס"א-2001

361. הוראות פרקים אחרים בתקנות אלה יחולו ככל שאינן סותרות פרק זה, ובשינויים המחויבים לפי הענין.

יש תקנות ספציפיות לעיכוב יציאה, תפיסת נכסים וכו' ויש לנו את הכללי והן משתלבות, אבל אם יש משוה ספציפי אנחנו נלך לספציפי.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תקנה 362 -

בקשה לסעד זמני תק' (מס' 6) תשס"א-2001

362. (א) הוגשה בקשה למתן סעד זמני במסגרת תובענה, רשאי בית המשפט ליתן את הסעד המבוקש, אם שוכנע, על בסיס ראיות מהימנות לכאורה בקיומה של עילת התובענה ובקיום התנאים המפורטים בהוראות המיוחדות בפרק זה, הנוגעים לסעד הזמני המבוקש.

(ב) בהחלטתו בדבר מתן הסעד הזמני, סוג הסעד, היקפו ותנאיו, לרבות לענין הערובה שעל המבקש להמציא, יביא בית המשפט בחשבון, בין השאר, שיקולים אלה:

(1) הנזק שייגרם למבקש אם לא יינתן הסעד הזמני לעומת הנזק שייגרם למשיב אם יינתן הסעד הזמני, וכן נזק שעלול להיגרם למחזיק או לאדם אחר;

(2) אם הבקשה הוגשה בתום לב ומתן הסעד צודק וראוי בנסיבות הענין, ואינו פוגע במידה העולה על הנדרש.

התקנה המרכזית - "התורה".

צריך לבדוק שיש עילה לתביעה, שהיא לא חסרת סיכוי. לא בודקים את כל התביעה, אלא רק רוצים לראות שיש לה סיכוי. והתובעים צריכים להראות בסיס למה כן צריך לתת צו זמני.

במעמד צד אחד בכלל עדיין אין תגובה של הצד השני, ולכן השיקול של ביהמ"ש הוא לפי מה שיש לו שזה הסיכוי אם התביעה תתקבל או לא.

וכמו כן, צריך לשקול האם ייגרם נזק לצד ג' "מחזיק" (תקנה 1).

בבקשה אין תובע ונתבע, זה "מבקש" ו"משיב", המבקש שמבקש את הצו הזמני ברור שהוא התובע, והמשיב הוא "הנתבע" בדרך כלל, ואם יש מקרה של צד ג' שמחזיק בנכסים, הוא "המחזיק".

(2) זה בעצם שיקולי הצדק והיושר. צריך לבדוק האם הבקשה הוגשה שלא בתו"ל, למשל שאדם לא גילה את כל הראיות, שיהוי וכו'..

כל הזמן בודקים את האיזון של הנזקים.

תקנה 363 –

סעד זמני לפני הגשת תובענה ולאחר מתן פסק דין תק' (מס' 6) תשס"א-2001

363. (א) בית המשפט רשאי ליתן סעד זמני בטרם הוגשה תובענה, אם שוכנע כי הדבר מוצדק בנסיבות הענין, ובלבד שתוקפו של הצו יהיה מותנה בהגשת התובענה בתוך שבעה ימים ממועד מתן הצו או בתוך מועד אחר, שקבע בית המשפט מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ב) בית המשפט רשאי ליתן סעד זמני להבטחת ביצוע פסק הדין בעת מתן פסק הדין או בתכוף לאחרי, ואין צורך, לשם כך, בהמצאת התחייבות או במתן ערובה לפי תקנות 364 ו-365(ב); הבקשה לסעד הזמני יכול שתהיה בעל פה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

הסעד הזמני מגישים אותו כלל עם התביעה, אבל בתקנה 363 אפשר לתת אותו במקרים חריגים, גם בלי תובענה, כלומר ללא תביעה.

אם למשל יש מקרה דחוף, כמו הריסת בית, ביהמ"ש לא ידרוש תביעה מאחר וזה מקרה דחוף, אבל זה יהיה מותנה בכך שהתביעה תוגש תוך 7 ימים בדרך כלל.

הצו הוא זמני לתביעה והוא בא לשרת את התביעה, כי כל המטרה שלו זה להבטיח את פס"ד.

אחרי שניתן פס"ד אפשר לקבל אפילו סעד זמני בע"פ וללא ערבויות. הרבה יותר קל לתת אחרי פס"ד מאחר והוא כבר זכה.

תקנה 365 -

הגשת בקשה לסעד זמני תק' (מס' 6) תשס"א-2001 תק' תשס"ב-2002

365. (א) בקשה לסעד זמני תוגש והדיון בה יתנהל כאמור בסימן א' של פרק כ', ובכפוף להוראות פרק זה.

תק' תשע"ז-2017

(1א) בלי לגרוע מתקנה 241(ה), בעל דין יציין בפתח הבקשה אם הגיש אותה בקשה או בקשה דומה באופן העניין; אם הגיש בקשה כאמור – יציין את פרטי הבקשה הקודמת.

(ב) לבקשה תצורף התחייבות של המבקש לפיצוי מי שאליו מופנה הצו, בגין כל נזק שייגרם לו על ידי הצו הזמני, אם תיפסק התובענה או יפקע הצו מסיבה אחרת.

(ג) בתצהיר המצורף לבקשה יפרט המבקש את כל העובדות הנוגעות לבקשה.

(ד) בבקשה למתן צו הנוגע לנכסים שברשות מחזיק, יפורשו גם שמו ומענו של המחזיק.

מה הוא מצרף לבקש? את התצהיר בו יפרט המבקש את כל העובדות הנוגעות לבקשה ובדיון חוקרים אותו על התצהיר של הבקשה לסעד עצמי. הוא מצרף התחייבות עצמית.

ברגע שמגישים בקשה, יש להגיש בקשה עם תצהיר ועם ראיות עליהן אנו מתבססים ובמזכירות יש טופס של התחייבות עצמית ומי שמבקש את הבקשה צריך להתחייב שאם הצו יגרום נזק, ישלם. טופס ההתחייבות הוא חובה!

סעיף 366 -

הדיון בבקשה תק' (מס' 6) תשס"א-2001

366. (א) בקשה למתן סעד זמני תידון במעמד הצדדים, ואולם רשאי בית המשפט ליתן צו על פי צד אחד, אם שוכנע, על בסיס ראיות מהימנות לכאורה, כי קיים חשש סביר שההשגה שבקיום הדיון במעמד הצדדים תסכל את מתן הצו או תגרום למבקש נזק חמור.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), יידונו בקשות לצו עיקול זמני, צו הגבלת שימוש בנכס וצו תפיסת נכסים במעמד צד אחד, אלא אם כן שוכנע בית המשפט כי אין בקיום דיון במעמד הצדדים כדי לסכל את מתן הצו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(ג) הוגשה הבקשה לסעד זמני לאחר שהוחל בשמיעת ראיות בתובענה, תידון הבקשה, במידת האפשר, לפני השופט הדן בתובענה.

הכלל אומר באופן רגיל דיון במעמד שני הצדדים, אבל יש כלל שאומר במעמד צד אחד.

דוגמאות:

- צו מניעה – במעמד שני הצדדים

- צו עשה – הכלל הוא במעמד שני הצדדים

- צו עיקול – במעמד צד אחד

מה שחשוב להדגיש הוא שהנטל מוטל בכל מקרה על המבקש המקורי של הצו הזמני. כלומר, גם אם הצד השני מבקש לבטל את העיקול או גם אם ניתן צו זמני במעמד צד אחד, ברגע שמתקיים דיון מי שצריך עכשיו לשכנע את ביהמ"ש (בסיכוי התביעה ומאזן הנוחות), שמגיע לו סעד זמני- זה מבקש הסעד הזמני.

- כינוס נכסים – מכיוון שלא כתוב בסעיף, זה אמור להיות שני הצדדים, למרות שהרבה פעמים זה אמור להיות במעמד צד אחד.

- עיכוב יציאה מהארץ - הכלל הוא שני הצדדים- בפועל, צד אחד (תוך שימוש בחריג בסעי' - כי קיים חשש סביר בדבר סיכול מתן הצו או נזק חמור למבקש.

יש את הכללים מה במעמד צד אחד ומה במעמד שני הצדדים ולבית המשפט יש שיקול דעת להגיד מתי יהיה בצד אחד. חלק מהדברים לא רשומים בסעיף (ב).

סעיף 367 -

צו במעמד צד אחד תק' (מס' 6) תשס"א-2001

367. (א) ניתן צו, למעט צו עיקול זמני, במעמד צד אחד, יקיים בית המשפט דיון במעמד הצדדים בהקדם האפשרי ולא יאוחר מארבעה עשר ימים מיום מתן הצו; לבקשת בעל דין, ובמידת האפשר, יקבע בית המשפט את הדיון במועד מוקדם יותר; בית המשפט רשאי לקבוע מועד מאוחר יותר לדיון, מטעמים מיוחדים שיירשמו; הודעה על מועד הדיון תומצא למשיב ולמחזיק, אם ישנו, עם המצאת הצו.

(ב) העתק הצו, העתק הבקשה והמסמכים המצורפים אליה והעתק כתב הערבות יומצאו במסירה אישית למשיב בתוך שלושה ימים, אלא אם כן קבע בית המשפט מועד מאוחר יותר מטעמים מיוחדים שיירשמו; לבקשת המחזיק יורה בית המשפט למבקש להמציא למחזיק בהקדם האפשרי העתק הבקשה והמסמכים המצורפים אליה.

(ג) ניתן צו עיקול זמני במעמד צד אחד, רשאי המשיב לבקש את ביטול הצו בתוך שלושים ימים ממועד המצאתו; מחזיק, אם ישנו, רשאי לבקש את ביטול הצו בהתאם לתקנה 376; הוגשה בקשה לביטול הצו יקיים בית המשפט דיון במעמד הצדדים, בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבעה ימים ממועד הגשתה; בית המשפט רשאי לקבוע מועד מאוחר יותר לדיון מטעמים מיוחדים שיירשמו; הודעה על מועד הדיון תומצא לצדדים במסירה אישית בהקדם האפשרי, ולא יאוחר משלושה ימים ממועד הגשת בקשת הביטול, אלא אם כן קבע בית המשפט מועד אחר, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

תק' תשע"ז-2017

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(ד) נקבע דיון על פי תקנה זו, רשאי המשיב לבקשה למתן הסעד הזמני להגיש תמצית מתשובתו לבקשה עד יומיים לפני מועד הדיון.

(ה) דיון על פי תקנה זו יסתיים בתוך יום שיפוט אחד; ראה בית המשפט כי יש צורך בכך, רשאי הוא לקבוע ימי דיון נוספים, ככל הניתן ברציפות; סיכום טענות בעלי הדין יהיה בעל פה לאחר סיום הבאת הראיות, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ו) ההוראות הנוגעות לדיון בבקשה לסעד זמני יחולו על דיון שנקבע לפי תקנה זו, ככל שאינן סותרות את האמור בתקנה זו.

אם נתת צו במעמד צד אחד, תוך שבועיים לקבוע את הדיון במעמד שני הצדדים. רצוי לקבוע את הדיון יותר מוקדם מ-14 יום.

סעיף 367(ג) - אמרנו את הכלל לגבי צו זמני שהוא לא עיקול במעמד צד אחד. אם זה עיקול במעמד צד אחד – כשאני מקבל צו עיקול זמני, הצד השני יכול לבקש לבטל את הצו תוך 30 יום מיום שהומצא צו העיקול. מרגע שהצד השני ביקש את ביטול הצו, בית המשפט צריך לקיים את הדיון תוך 7 ימים מיום הבקשה.

בצו שהוא לא עיקול, תוך 14 יום צריך לקבוע דיון במעמד שני הצדדים. במקרה הני"ל, מי שמכתיב את הכללים זה מי שמבקש לבטל. יש לו עד 30 יום להגיש את הבקשה אבל מהרגע שהוא מגיש, לבית המשפט יש 7 יום לקבוע דיון (יוצא פחות מ-14 יום שבית המשפט צריך לקבוע בצו שהוא לא עיקול).

סעיף 367 (ד) - אני קובע לדיון במעמד הצדדים בצו הזמני, המשיב יכול עד יומיים לפני הדיון לתת תמצית תשובה. הוא יכול לא לתת תשובה ולחקור את המצהיר או לא לחקור.

תקנה 373 -

החלטה בבקשה תק' (מס' 6) תשס"א-2001

373. בית המשפט הדן בבקשה לסעד זמני ייתן את החלטתו עם תום הדיון בבקשה, ולכל המאוחר חמישה עשר ימים לאחר תום הדיון; לא נתן את החלטתו במועד האמור, ייתן על כך הודעה מנומקת בכתב לנשיא בית המשפט או לסגנו.

תוך 15 יום מהדיון יש לתת החלטה בצו הזמני. הדיון צריך להסתיים תוך יום שיפוט אחד בצו הזמני, כלומר, אתה מתחיל דיון וצריך לסיים אותו באותו יום.

בצו זמני יכול להיות שיהיה דיון זמני תוך שבועיים ותוך 15 ימים תהיה החלטה ואחר כך שנים יתקיים דיון בתביעה אבל בינתיים יש צו זמני. אז נכון שאפשר לשנות אותו אבל צריך להראות שינוי נסיבות או משהו, הצו הזה יכול להיות שנים ויכולים להיות נזקים אדירים.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תקנה 368 –

עיון מחדש תק' (מס' 6) תשס"א-2001

368. (א) לבקשת בעל דין רשאי בית המשפט לעיין מחדש בצו זמני שניתן, אם ראה כי הדבר מוצדק בשל נסיבות שהשתנו או עובדות חדשות שנתגלו מאז מתן הצו, או אם ראה כי מלכתחילה לא היתה הצדקה למתן הצו.

(ב) בעיון מחדש רשאי בית המשפט לקיים, לשנות או לבטל, את ההחלטה נושא העיון, או לתת החלטה אחרת במקומה; בין השאר, רשאי בית המשפט להורות כי אם יפקיד המשיב סכום מסוים כעירבון או ימציא ערובה מספקת אחרת להבטחת ביצוע פסק הדין, יפקע הצו הזמני.

(ג) בקשה לעיון מחדש תוגש ותתנהל כאמור בסימן א' של פרק כ'.

הצוים הזמניים כשם כן הם, זמניים – החלטות ביניים שניתן לשנות. אם אנו מקבלים ורואים שלא גילו את כל העובדות, הצו פוגע בנו ואנחנו לא יכולים לחכות לדיון או שהשתנו הנסיבות כמו לדוגמא: צו להסרת פסל ומישהו בינתיים גנב את הפסל (שינוי נסיבות) או שצריך לשכנע את בית המשפט מהתחלה למה הוא לא צריך לתת את הצו. אפשר לבקש מבית המשפט לעיין מחדש כי הצו נשאר כל זמן שהתביעה נמשכת.

פסק דין מהיום – רע"א 7025/17 – אחים המאם נ' מחזור פלדה בע"מ – היה לה צו זמני לגבי רכבים שהם ביקשו צו עיקול זמני ואחרי שנים בית המשפט חוזר על כך שאפשר לשנות החלטה בצו זמני עקב שינוי נסיבות וכו', ניתן לעשות מחשבה חוזרת וניתן לשנות את החלטה. במקרה דנן, אומר השופט שזה הכלל אבל זה לא המקרה, העלו את הטענה אחרי שיהוי של שלוש שנים והשופט לא מאשר את זה.

✓ על החלטה לצו זמני אנו יכולים להגיש ערעור ולתקוף את החלטה אבל אם אנו מבקשים שינוי צריכה באמת להיות סיבה, הנסיבות באמת צריכות להשתנות ובית המשפט יצטרך לשקול מחדש.

תקנה 369 –

יש אפשרות שיגידו לצדדים במקום לדון בסעד הזמני, נדון בתובענה עצמה.

שמיעת התובענה במקום דיון בסעד הזמני תק' (מס' 6) תשס"א-2001

369. נשיא בית המשפט או שופט שנשיא בית המשפט מינה לכך, רשאי להורות על הקדמת מועד הדיון בתובענה, במקום קיום הדיון במעמד הצדדים בבקשה לסעד הזמני, אם ראה כי יהיה בכך כדי לייעל את הדיון ולחסוך מזמנו של בית המשפט ומזמנם של הצדדים; ניתן בתובענה צו במעמד צד אחד, ייתן בית המשפט הוראות בענין הצו, ככל שימצא לנכון בנסיבות הענין.

תקנה 370 –

פקיעת הסעד הזמני תק' (מס' 6) תשס"א-2001

370. סעד זמני יפקע –

(1) עם הפסקת התובענה, עם ביצוע פסק הדין או בתום המועד שנקבע בו, לפי המוקדם;

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- (2) אם הצו הזמני ניתן לפני הגשת התובענה והמבקש לא הגיש לבית המשפט את התובענה במועד, כאמור בתקנה 363(א);
- (3) אם הצו הזמני ניתן במעמד צד אחד, למעט צו מניעה זמני, ולא הומצא למשיב במסירה אישית כאמור בתקנה 367(ב), זולת אם בית המשפט קבע אחרת, מטעמים מיוחדים שיירשמו;
- (4) עם ביטולו על ידי בית המשפט

כלומר, או שביהמ"ש מבטל את הצו הזמני או משנה אותו עקב בקשה, או שבא צד ומשכנע את ביהמ"ש לבטל אותו, או שבסופו של דבר הצו הזמני פוקע או מבוטל- והתובענה נדחית.

אם התובענה מתקבלת אז יש לנו כבר תביעה. ואנו נראה לגבי העיקול שאז הוא תופס כבר, ואפשר ללכת משם להוצאה לפועל. או למשל מבקשים בצו- עיכוב ביצוע, אם התביעה התקבלה.

אם התביעה נדחית אז יש את השלב הבא שמבקשים סעד זמני בערעור, ולמעשה אותו צו זמני או אחר, שהיה בתוקף בתביעה, יעמוד גם בערעור כדי שהמצב לא ישתנה, ולא יהיה מעשה אסור.

- ♥ חייבים לצרף התחייבות עצמית לצו הזמני. בנוסף יש שני מושגים ערבות וערבות עליהם נעמוד לקמן.
- ♥ יש לשים לב מה הניסוח של הצו – כאשר נותנים לנו צו לשים לב מה כתוב בו.

חזרה לסעיף 365(ב)

אמרנו שכל מי שמגיש בקשה לצו זמני מגיש התחייבות עצמית במזכירות.

שני מונחים נוספים שחשוב לדעת - ערבות ועירבון -

תק' (מס' 6) תשס"א-2001
 "עירבון" – ערובה חפצית לקיום חיוב קיים או עתידי, מתחדש או מותנה, קצוב או בלתי קצוב, לרבות ערבות בנקאית;

תק' (מס' 6) תשס"א-2001
 "ערבות" – כמשמעותה בחוק הערבות, התשכ"ז-1967, לרבות ערבות בנקאית;

ערבות בנקאית = גם עירבון וגם ערבות. מדוע? כתוב גם בהגדרה של עירבון לרבות ערבות בנקאית וכנ"ל לערבות. איך יודעים איך? זה לא פשוט, יש הבדל גדול.

ערבות – משמעותה בחוק הערבות. ערבות – ערובה חפצית.

מה יותר חזק? ערבות או ערבות?

ערבות עומד בזכות עצמו – הוא חפצי. הערבות לא עומדת בזכות עצמה, היא באה להבטיח את החיוב העיקרי שאם אין את החיוב העיקרי היא נופלת ← ערבות היא לא חפצית, היא חלשה.

בית המשפט בשורה התחתונה, כשהוא נותן צו, הוא צריך להגיד האם הוא נתן ערבות או ערבות?

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

דוגמא: אם אני אומר יופקד ערבות של 300 אלף שקלים ערבות בנקאית – זה ערבון או ערבות? בפסק דין בטא – השופט נאור אומרת שכתנאי למתן הצו יופקד 300 אלף שקלים ערבות בנקאית. נשאלת השאלה האם זה ערבון או ערבות? כל צד טוען לכך. אם מבקש הסעד הפקיד ערבות בנקאית, המשיב ירצה שזה ערבון. אבל בדרך כלל הצד שרוצה לממש, ירצה ערבון כי יותר קל לממש אותה.

ערבות בנקאית יכולה להיות גם ערבות וגם ערבון ולכן, חשוב שזה יובהר. אם שופט נותן ערבות בנקאית הוא צריך לכתוב כערבות או כערבון על מנת שהצדדים ידעו למה השופט התכוון.

יש הרבה שופטים שלא כותבים ואז יש הרבה ויכוחים וכל אחד רוצה למשוך למה שנוח לו.

תקנה 364 –

ערבות ועירבון תק' (מס' 6) תשס"א-2001

364. (א) בית המשפט לא ייתן סעד זמני אלא בכפוף להמצאת התחייבות עצמית כאמור בתקנה 365(ב), וכן ערבות מספקת, להנחת דעתו, לשם פיצוי בגין כל נזק שייגרם למי שאליו מופנה הצו כתוצאה ממתן הצו, אם תיפסק התובענה או אם יפקע הצו מסיבה אחרת; בית המשפט רשאי לפטור מהמצאת ערבות, אם ראה שהדבר צודק וראוי, ומטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ב) בית המשפט רשאי לצוות על הפקדת עירבון בנוסף לאמור בתקנת משנה (א), אם שוכנע כי הדבר צודק וראוי בנסיבות הענין; בית המשפט לא ייתן סעד זמני במעמד צד אחד אלא בכפוף להפקדת עירבון בנוסף לאמור בתקנת משנה (א), זולת אם שוכנע כי בנסיבות הענין צודק וראוי לפטור מהפקדת העירבון.

(ג) סכום העירבון לא יעלה על 50,000 שקלים חדשים; בית המשפט רשאי, אם ראה שהדבר מוצדק מטעמים מיוחדים שיירשמו, להגדיל את סכום העירבון מעבר לסכום האמור או להתנות את מתן הצו במתן עירבון אחר.

(ד) הסכום הנקוב בתקנת משנה (ג) יעודכן ב-1 בינואר של כל שנה (להלן – יום העדכון) לפי שיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן – המדד) שפורסם בחודש נובמבר שלפני יום העדכון, לעומת המדד שפורסם בחודש נובמבר שקדם לו; סכום שעודכן כאמור יעוגל לשקל החדש השלם הקרוב, וסכום של חצי שקל חדש יעוגל כלפי מעלה.

חוץ מהתחייבות עצמית שחייבים, בדרך כלל, בית המשפט לא יתן סעד זמני גם בלי ערבות. ערבות זה יכול להיות:

- ערב צד ג' (מי שחותם שיש לו משכורת וכו').

- זה יכול להיות להפקיד כסף מזומן

- יכול להיות ערבות בנקאית – חשוב שאומרים האם הכסף שמופקד מופקד כערבות או כערבון.

✓ הכלל אומר שבדרך כלל לא מסתפקים בהתחייבות.

בית המשפט רשאי להורות על הפקדת ערבון בנוסף לאמור ב(א), כלומר בנוסף לערבות. צריך התחייבות, ערבות וערבון.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

סעיף 364(ב) – בנוסף לערבות, ניתן לבקש ערבון אם זה צודק.

ערבון זה או כסף או ערבות בנקאית.

364(ג) – סכום הערבון לא יעלה על 50,000 ₪ אבל בית המשפט רשאי להגדיל את הסכום במידה ויראה שזה צודק ויצטרך להבהיר את הטעמים המיוחדים לכך.

גם ערבות וגם הערבון באים להבטיח אותו דבר אבל העירבון הוא יותר חזק.

דוגמא: נגמר התיק ובית המשפט דוחה את התביעה, בא הצד המשיב ואומר שנגרמו לו נזקים ובגלל הצו 3 שנים הוא לא בנה, הוא יכול היה לבנות ולקחת שכר דירה וכו', כרגע הוא רוצה את הכסף על הנזקים. הוא יכול להגיש בקשה לפיצוי בתובענה עצמה או בתביעה נפרדת. הוא תמיד יכול לתבוע את המבקש על ההתחייבות העצמית שלו אבל הוא צריך להוכיח את כל הנזקים שלו.

תקנה 371 –

חילוט עירבון; החזרת ערבות ועירבון תק' (מס' 6) תשס"א-2001

371. (א) פקע הצו הזמני, יהיה בית המשפט הדין בתובענה רשאי, לאחר שנתן לצדדים הנוגעים בדבר הזדמנות להשמיע את טענותיהם, להורות על חילוט העירבון, כולו או מקצתו, בין לפני מתן פסק הדין ובין לאחריו, לטובת מי שאליו מופנה הצו, אם ראה כי נגרמו לו נזק או הוצאות עקב מתן הצו, וכי הבקשה לא היתה סבירה בנסיבות הענין; חילוט העירבון אינו מותנה בהוכחת גובה הנזק שנגרם.

(ב) חילוט העירבון אינו גורע מזכותו של מי שהעירבון חולט לטובתו להיפרע בשל נזקיו, באמצעות הערובה במסגרת ההליך או בדרך של הגשת תובענה חדשה לפי כל דין, ובלבד שלא ישולם פיצוי יתר.

(ג) לא הוגשה לבית המשפט תובענה או בקשה לפיצויים בגין נזק עקב מתן הצו הזמני, בתוך שישה חודשים מהמועד שפקע הצו הזמני, יוחזר למבקש כתב הערבות; בית המשפט רשאי לקבוע מועד אחר אם ראה שהדבר מוצדק, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

תק' תשע"ז-2017

(ד) הופקד עירבון ולא חולט או חולט מקצתו – תוחזר יתרת העירבון למבקש בתוך שישים ימים מהמועד שפקע הצו הזמני או בתוך 60 ימים ממועד המצאת החלטה לנתבע ולמחזיק – אם ישנו; הוגשה בתוך שישים הימים בקשה לחילוט העירבון, רשאי בית המשפט לעכב את החזרת העירבון עד למתן החלטה בבקשה.

בחילוט ערבון - הפסיקה אומרת שסעיף זה לא מדויק, זה לא שאפשר לבוא ולחלט את כל הכסף בלי להוכיח כלום אלא לא צריך להוכיח כל נזק ונזק וכל שקל ושקל אלא צריך ראיות מינימליות. בית המשפט בא לקראתו.

תקנה 371(ב) - יופקד ערבון של 50,000 ₪ - הצד שנפגע ירצה לחלט את הערבון וחוף מזה הוא ירצה לתבוע את ההתחייבות.

הערבות לא יוצרת לי מקום חפצי לחילוט אלא רק יכולה להבטיח לי פוטנציאל של לתבוע לנזקים. הערב נותן לי עוד אפשרות שיש לי או בדמות אדם או בדמות ערבות בנקאית שהפקידו אבל זה לא עומד בפני עצמו, צריך

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

עדיין להראות את כל הנזקים ואפשר לחלט את הערבון ואפשר לתבוע ולהפרע מהערבות, גם אם הערבות והערבון לא מספיקים, עדיין אני יכול לתבוע את ההתחייבות העצמית שלא מוגבלת בסכום.

המשיב שרוצה לחלט את העירבון, תוך 60 יום הוא צריך להגיש בקשה לחילוט הערבון שאם לא כן, בית המשפט יחזיר את הערבון למי שהפקיד אותו. בערבות, יש לי שישה חודשים.

לכן, חשוב שבית המשפט יגדיר מה הוא נותן להפקיד – ערבות או ערבון? לצדדים גם חשוב לדעת, כל צד מנסה למשוך לכיוון שלו.

אם אפספס את המועד ולא אבקש תוך 60 יום אטען שזה ערבות, אם אני רואה שאני עומד בזמנים אטען לכך שזה ערבון. הצדדים טוענים.

סיכום:

בית המשפט צריך לרשום אם מדובר בערבות או ערבון – ערבון יותר חזק מערבות, ערבון אפשר לחלט וערבות לא. יש הבדלים בזמנים בין ערבון לערבות – ערבון תוך 60 יום וערבות תוך חצי שנה.

פסק דין 2954/17 – דוידויץ' - התנאי היה 2 מיליון ₪ ואחר כך הגישו אחרי שישה חודשים בקשה לחילוט. בית המשפט היה צריך להחליט – אחד טען שזה ערבות ואחד טען שזה ערבון. בית המשפט אומר שזה שהם קוראים לזה בקשה לחילוט לא אומר שזה עירבון. אם בית המשפט כתב 2 מיליון ₪ ולא כתב מטעמים מיוחדים סימן שזה ערבות ולא עירבון. בית המשפט אומר שידוע למה הוא התכוון ושזה ערבון. יש ויכוח אם זה ערבות או ערבון וזה שהוא הגיש אחרי שישה חודשים זה אומר שהוא יודע שמדובר בערבות.

- ✓ אם בית המשפט לא קבע אם מדובר בערבות או ערבון – אפשר לבקשה הבהרה מבית המשפט או לחכות ולשלוח בזמן שהצד ירצה ובית המשפט יחליט.
- ✓ בית המשפט יכול לקבוע ערבות וערבון יחד.
- ✓ במידה ולצד אין את הכסף לשלם לערבות/ערבון ובית המשפט יראה לנכון להיות גמיש עם הצד הזה, בית המשפט יבקש ממנו לצורך העניין להביא ערב צד ג'.

מי שמבקש צו זמני יכול ויצטרך ויתבע לשלם גם אם התביעה התקבלה. אם הוא לא גילה, אם הוא היה חסר תום לב, אם היה רשולן וגרם נזק לצד השני ברשלנות, הוא יחויב בעילה נזיקית או חוזית למרות שהוא זכה בתביעה.

פסק דין סחר ים (שירותי הובלה ימית) נ' חברת שלום וינשטיין – בנטוני – עוסקת בייצור מיקרו אבקות מחצבים, יש את זה גם בטבע ← מינרל שמשמש לחציבה. דובר על תביעה של סחר ים שעושה שירותי הובלה ימית סיפקה שירותי הובלה ימית לוינשטיין של בנטוני. היא תבעה את וינשטיין כי היא לא שילמה לה כסף. היא הגישה תוך שלושה שבועות מספר תביעות על סך הכל 90 אלף שקלים בערך. היא ביקשה צו עיקול זמני של המטען של הבנטוני, במעמד צד אחד, לפני שחרורו מהנמל. בתצהיר שצריך להגיש של תמיכה לבקשה, היא כתבה בהצהרה שערך המטען כ-30,000 ₪ ולמיטב ידיעת המצהיר, המטען עומד להימכר לצד שלישי מבלי לעבור

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

במחסנים של וינשטיין. וינשטיין קיבלה עיקולים זמניים. וינשטיין ביקשו בהסכמה של סחר ים שהמטען יועבר למחסן וסחר ים דחתה את ההצעה. ואחרי שלושת השבועות האלה הם הגישו בקשה לביטול העיקול, נקבע דיון לביטול העיקול והגיעו להסכמה והעיקול בוטל (אחרי כשלושה שבועות או חודש). בסופו של יום, סחר ים זכתה בתביעות שלה והוכח שיש חוב. אבל, התברר ששווי המטען לא היה 30,000 ₪ כפי שהצהיר המצהיר אלא 140,000 ₪ ולעומת מה שאמר המצהיר שלמיטב ידיעתו זה עומד להימכר, זה לא היה נכון כי לא היה אף אחד שמתעסק בחומר הזה חוץ מוינשטיין. וינשטיין הגישו תביעת נזיקין נגד סחר ים בעוולת רשלנות על הנזק שנגרם להם בתקופה הזאת מהעיקול ועד שהוא בוטל ובית המשפט בסופו של דבר קיבל את תביעת הרשלנות וחייב את סחר ים לשלם כ-40,000 ₪ פיצוי לוינשטיין אבל מה שהוא פסק זה שמי שבקש עיקול זמני או כל סעד זמני צריך לפעול בתום לב ובסבירות ולהביא את מלוא המידע המצוי בידו או שיש ביכולתו להשיג בנקיטת אמצעים סבירים – כלומר, לא רק מה שיש לך אלא מה שיכולת להשיג באמצעים סבירים (אם אתה יכול ללחוץ על המחשב ולהשיג נתונים אז תלחץ), לנהוג בהגינות ולא להציג תנאים בלתי סבירים לבקשות של הצד השני לצמצום היקף העיקול או שינוי תנאיו. בית המשפט אומר – לגבי התנאים הסבירים שאתה צריך לנקוט – אתה לא צריך לצאת מגדרך כדי להיטיב עם הנתבע ואתה לא צריך להשקיע משאבים יקרים בחקירה ודרישה כדי לבדוק את כל הנתונים האפשריים. כלומר, איזה חובת בדיקה יש עליי? הרי אתה מצהיר, אתה מבקש צו, כמה אתה צריך לבדוק באמת? בית המשפט אומר שצריך לבדוק, בטח אם זה באמצעים קלים אבל לא חייב לצאת מגדרך ולקחת חוקרים פרטיים אבל זה שיקול דעת של בית המשפט איזה אמצעי יכולת לברר. אם יקבע שהיית רשן או שהפרת את חובת תום הלב (לא גיליתם איזשהו גילוי) יכולים לחייב אתכם בעילה נזיקית או חוזית למרות שאתם זכיתם בתביעה.

✓ אם נהיה קשובים, נדע את זה שמוטלת עלינו חובה לברר ולבדוק לפני שאנחנו מגישים ואמרנו כל הזמן – לא לבקש את הסעד הקיצוני ביותר אלא את הסעד שמבטיח לנו את המטרות. לא לסרב אוטומטית אם צד בא אלינו ומציע ערבון/ערבות אחרת, לא להגיד ישר לא על כל דבר אם אפשר לצמצם את הפגיעה ועדיין מבטיח את המטרות כי בסופו של דבר אנו יכולים להיתבע. גם בהסכמים שאנו עושים, תמיד שיהיה ברור שאם אנחנו מגיעים להסכם עם הצד השני בבקשה לצו הזמני, שלא יתבע אותנו וכו', לא רק אם הצו פוקע אלא גם על האפשרות של תביעה חוזית או נזיקית.

חובת הגילוי –

תקנה 365 – הוסיפו בתשע"ז תקנה חדשה(א1) – בלי לגרוע מהפרק הכללי (241(ה)) של בקשות בכתב שאומר שצריך לצרף, בסעד זמני אנחנו חייבים לציין שאם הגשנו כבר אותה בקשה או בקשה דומה באופן העניין ואם הגשנו כבר בקשה כזו, לציין את פרטי הבקשה הקודמת.

מה שקורה הרבה פעמים – הולכים לשופט תורן שלא מכיר את התיק או שיש כמה שופטים ולא בהכרח השופטים שידונו בצו הזמני ידונו בתיק העיקרי. לכן, בין היתר, הרבה פעמים הצדדים מנצלים את זה וגם לא יודעים. אם השופט למשל שומע את כל תיקי המכרזים ובאים שחקנים חוזרים, אז כל השחקנים מגיעים לאותו שופט ואם הוא הגיש את הבקשה השופט יודע אבל אסזה לשופט אחר, אז הוא לא יודע שהוגשה בקשה דומה

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

בבית משפט אחר או אצל שופט אחר או במחוז אחר ודחו לו את אותה בקשה דומה. רק על דבר כזה, אפשר לדחות את הבקשה לצו הזמני – על כך שהיה חסר תום לב.

כל תיק לצו זמני אנו נראה כמו בבטא שבית המשפט אומר שבסעד זמני צריך לשקול מספר עניינים – האם קיימת עילת תביעה + מאזן נוחות בין הצדדים + שיקולים שביושר – בכל תיק בצו זמני, זה השיקולים.

8 באפריל 2018

דיברנו שיעור שעבר על צווים זמניים, בעקרון הבסיס הוא אותו בסיס להגשת בקשה לכל צו.

מדובר בצווים זמניים ולא קבועים, ניתן להגיש גם בקשה על צווים קבועים אך כרגע אנחנו מדברים על צווים זמניים.

צו עיקול –

תקנה 374: עיקולים בעקרון זה בתביעות כספיות אבל בתובענה לדבר שבעין אפשר לבקש לעקל את הנכס שנתבע. אם אני תובע למשל זכות במקרקעין או במיטלטלין אני יכול לבקש לעקל אותו.

- המבקש- התובע זה שהגיש את התביעה הכספית
- המשיב- הנתבע.
- המחזיק- צד ג'.

לפי התקנה אני יכול לעקל את הנכסים של הנתבע – המשיב, או עיקול על המבקש- נקרא עיקול עצמי שאנחנו כתובעים- מבקשים לעקל כסף שנמצא אצלנו כי אחרת נצטרך להחזיר אותו, ועיקול ברשות מחזיק- צד ג' (ההגדרה של המחזיק נמצאת בתקנה 360) ברשותו נמצאים כספים של הנתבע או נכסים שלו שאם הנתבע יזכה בתביעה הוא יוכל להיפרע מהנכסים האלה ולממש את פסק הדין.

בתקנה 374 הכול כפוף לסימן א' שהוא הפרק הכללי וכל ההנחיות של הפרק הכללי תופסות בכפוף להוראות סימן א'.

מבחן ההכבדה בעיקול:

למעשה בודקים שאם לא יינתן צו עיקול קיים חדש סביר שאם מתן הצו יכביד על פסק הדין, זאת אומרת ההכבדה בסעדים זמניים בעיקול זאת ההכבדה הכי קטנה שמבקשים. זה המבחן הכי דומיננטי בעיקולים. לדוגמא: אם הנתבע מחביא את הנכסים שלו, לא יהיה לי ממה להפרע. לפי הפסיקה, השופט בודק סממנים כדי לראות אם מתקיים מבחן ההכבדה – יש חשיבות למשל לסכום התביעה – לוקחים בחשבון שאם זאת תביעה של מיליונים אז אני צריך יותר שיהיה לי ממה להפרע, צריך להראות חשש של הברחת נכסים.

עצם זה שיש תביעה עספית זה לא מספיק לקבל עיקול, אלא צריך להראות סממן שמכביד על פסק הדין שמראה למה יהיה לו חשש להיפרע. ברגע שיש הבדה אז ככל הנראה ביהמ"ש ייתן צו עיקול כי זה אומר שיהיה קשה לממש את פסק הדין.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

כשאנחנו מדברים על עיקול – פס"ד אלבו – האם אפשר לעקל מסגרת אשראי? בפסק הדין נקבע שאי אפשר. בעיקולים, אפשר לעקל נכסים כספים, משהו שיש צפי שהוא מתקיים בעין, שיש צפי שהוא יתממש, אני לא יכול לעקל ציפיה בעלמא – שאני לא יודע אם הוא יתממש. אם אני יודע שצריך להיות חוזה שצריך להיות תשלומים לפיו, אני יודע שהוא צריך להתממש – שכן דירה/משכורת וכו'. למשל – באלבו דיברו על מסגרת אשראי, אני לא יכול לקחת למישהו אשראי ולעקל לו את מסגרת האשראי – זה תלוי בבנק אם הוא יתן לו את האשראי או תלוי בבן אדם אם הוא יגדיל את המסגרת. לדוגמא: אני לא יכול לחייב מישהו לממש אופציה על דירה/מניות. יש פסק דין אלוני – האם אפשר לעקל מכסת ביצים או מכסת חלב? לחקלאים יש מכסות כאלו – יש שלוש דעות והויכוח הרבה פעמים הוא כמה אני יכול לפגוע בחייב מול הנושה. כמה אפשר לפגוע בחייב לעומת הזכויות שלו לכבוד וכו', לדוגמא אי אפשר לעקל מקרר, אי אפשר לעקל דברים בסיסיים. עד כמה אני יכול לפגוע בזכויות של החייב כי יש זכויות גם של הנושה. לגבי מכסות הביצים והחלב אפשר לעקל אבל רק במימוש שלו, כלומר רק כשהוא ימכור, יש דעה שאומרת שכן אפשר לעקל וכו'. לפעמים זה לא כל כך ברור האם זו זכות שאפשר לעקל.

עיקול הנכס – יש לנו הגדרה לגבי נכסים – תקנה 1

תק' (מס' 6) תשס"א-2001 תק' תשס"ב-2002

נכסים" – לרבות כל חוב, בין אם הגיע מועד פירעונו ובין אם לאו, וכל זכות, בין אם הגיע מועד מימושה ובין אם לאו;

נכסים = גם חובות וזכויות.

אנחנו יכולים לעקל משהו שאנחנו יכולים לצפות שזה יהפוך לזכות שהיא תתממש כמו משכורת/ביטוח/גמל, משהו שאתה חושב שגיגע לאותו בן אדם.

ברגע שבית המשפט מקבל בקשה לעיקול זמני שבו אנחנו מבקשים לעקל את הנכסים ומציינים את הסיכויים של התביעה ואנחנו מגישים אותה במעמד שני צדדים או במעמד צד אחד בדרך כלל עיקול.

תזכורת: סעיף 366(ב) מדבר על הכלל לגבי עיקול במעמד צד אחד או שניים. באופן כללי, מגישים את הבקשה במעמד צד אחד, ואז לפי סעיף 367 – הצד שמקבל את העיקול, יכול לבקש לבטל את צו העיקול תוך 30 יום ואז בית המשפט צריך לקבוע דיון תוך 7 ימים בבקשה לביטול עיקול ואז הוא מקיים דיון ומחליט אחרי דיון במעמד שני הצדדים האם להשאיר את צו העיקול או לא (בכפוף לאיזה ערבויות ואם לצמצם אותו או להמיר את העיקול וכו') והנטל על מבקש העיקול המקורי. כלומר, גם אם ניתן צו במעמד צד אחד ורוצים לבטל אותו, הנטל הוא על מבקש העיקול המקורי (שהוא זכאי).

אפשר לבקש לעקל רק אצל הנתבע אבל גם אצל המחזיקים בד"כ. בית המשפט שולח הודעה למחזיקים – לבנקים שהוא עובד איתם, המעסיקים, כל מי שחושבים שיש סיכוי שיש שם כסף. מה שקורה, המחזיק שמקבל הודעה למחזיק, צריך לענות אם הוא באמת מחזיק בנכסים של החייב/הנתבע.

המחזיק יכול להודות שהוא מחזיק לדוגמא: מחזיק ב-300,000 ₪. או שהמחזיק יכול לומר שהוא לא מודה והוא לא מחזיק בכלום.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אמרנו שהמחזיק יכול להודות/לא להודות/ "מודה".

"מודה" – פסק דין פרידמן חחשורי – בכפוף למילוי כל התחייבויותיו כלפי, אני חייב לו כך וכך. מודה או לא מודה? מחזיק או לא מחזיק? מה זה אומר?

יכול להיות שמישהו יגיד שיש לו כספים אבל יש לו זכות קודמת.

יש 15 ימים מהרגע שקיבלנו הודעה מהמחזיק – אם המחזיק מודה – הוא נתפס על ההודאה שלו ולא צריך לעשות כלום. אם הוא לא מודה (אין לו כסף) או שהוא מתחכם ואומר בכפוף לכך וכך – אם יש ספק, לפי פסק דין פרידמן חחשורי – אם יש ספק צריך להגיש בקשה לאישור עיקול – כי אם לא נגיש את הבקשה, העיקול פוקע.

הסבר: אם אני שלחתי הודעה למחזיק ויש לי מחזיק שמודה/לא מודה/ "מודה" –

אם הוא מודה – אז הוא מודה והעיקול תופס.

אם מישהו אומר שהוא לא מודה – אני חייב להגיש בקשה לאישור עיקול. זה כמו תביעה, מתקיים כתביעה נפרדת. כלומר, אם יש מישהו שלא מודה או מודה כאילו ואני רוצה להוכיח שהוא כן מחזיק בכספים של הנתבע, הרי מה המאבק? להראות שהמחזיק כן מחזיק בכספים של הנתבע, שאם אני אקבל פסק דין אני אוכל להיפרע מהם. בקשה לאישור עיקול – דינו כדין תביעה. עושים פסק זמן מההליכים של בקשת העיקול של הנתבע אצל המחזיק ועכשיו מנהלים משפט זוטא נפרד האם המחזיק הוא מחזיק או לא? זו כמו תביעה שנקראת בקשה לאישור עיקול שמביאים בה כתב תביעה (בקשה לאישור עיקול), כתב הגנה שאומר שהוא לא מחזיק ומנהלים הוכחות ובית המשפט בסוף נותן פסק דין בבקשה הזאת ← השורה התחתונה היא האם הוא מחזיק או לא. אם הוא מחזיק, הוא יאשר את העיקול, אם הוא לא מחזיק ואין לו זכויות בכספים של הנתבע, הוא ידחה את התביעה.

השאלה העיקרית היא האם המחזיק מחזיק בנכסים של החייב (בלי קשר לשאלה האם מגיע לו צו עיקול לפי מבחן ההכבדה וכו').

במידה ולא מגישים בקשה לאישור עיקול תוך 15 יום, העיקול פוקע.

- עיקול בהוצאה לפועל – גם כספים שתוך שלושה חודשים ייכנסו.

- עיקול בסד"א – כספים שתופסים ליום העיקול.

הסעיפים הבאים הם הסעיפים אשר דנים על – הודעה למחזיק, מחזיק אשר מודה/לא מודה/"מודה".

הודעה למחזיק תק' (מס' 6) תשס"א-2001

376. (א) ניתן צו עיקול על נכסי המשיב שבידי מחזיק, יודיע בית המשפט או הרשם למחזיק, עם הטלת העיקול, כי עליו להשיב בכתב, בתוך המועד שנקבע בהודעה, אם נכסי המשיב מצויים בידו וכן אם בדעתו להגיש בקשה לביטול צו העיקול כאמור בתקנה 367; בהודעה למחזיק יצוינו פרטי המבקש ובא כוחו; תשובתו של המחזיק תוגש לבית המשפט והעתק ממנה ימציא המחזיק, במישרין, למבקש.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(ב) הודיע המחזיק כי בדעתו להגיש בקשה לביטול צו העיקול, ימציא לו המבקש, בתוך שבעה ימים מיום שהומצאה לו התשובה כאמור בתקנת משנה (א), העתק מבקשת העיקול והתצהיר. (ג) המחזיק רשאי, בתוך שלושים ימים מיום שהומצא לו העתק מבקשת העיקול והתצהיר, להגיש בקשה לביטול צו העיקול.

מחזיק שהודה תק' (מס' 6) תשס"א-2001 תק' תשס"ב-2002

377. הודה מחזיק בתשובתו כי מצויים בידו נכסי המשיב, לא יחזור בו מהודאתו אלא אם כן נתן לו בית המשפט או הרשם רשות לכך, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

מחזיק שלא הודה תק' (מס' 6) תשס"א-2001

378. (א) לא הודה המחזיק כי נכסי המשיב מצויים בידו, או התנגד מכל טעם אחר לאישור העיקול או לא השיב כלל בתוך המועד שנקבע לו, יהא המבקש רשאי בתוך חמישה עשר ימים מיום שהומצאה לו תשובת המחזיק או בתוך חמישה עשר ימים מתום המועד האמור, הכל לפי נסיבות הענין, להגיש לבית המשפט בקשה מנומקת בכתב לאישור העיקול.

(ב) דינה של בקשה כאמור כדין כתב תביעה ויחולו עליה הוראות תקנה 19; דינו של מחזיק לענין אישור העיקול כדינו של נתבע, בשינויים המחויבים לפי הענין.

תקנה 378 - אם מחזיק לא עונה לנו או שהוא אומר שאין לו כסף של הנתבע או מתחכם, אפשר להגיד שהם מתחכמים ואנו רוצים לדעת אם מודים או לא מודים, תוך 15 יום, רשאי המבקש להגיש לבית המשפט בקשה מנומקת בכתב לאישור העיקול ודינה של הבקשה כדין כתב תביעה.

תקנה 379 -

הדיון בבקשה תק' (מס' 6) תשס"א-2001 תק' תשס"ב-2002

379. הדיון בבקשה לפי תקנה 378 יכול שיהיה בכל שלב של הדיון בתובענה, ואף לאחר שניתן פסק דין בה, כפי שבית המשפט או הרשם יורה, והוא הדין בדיון בסדר דין מקוצר בין אם ניתנה רשות להתגונן ובין אם לאו.

תקנה 380 -

מבקש שלא דרש את אישור העיקול תק' (מס' 6) תשס"א-2001

380. לא ביקש המבקש אישור העיקול כאמור בתקנה 378 יהא העיקול בטל לגבי כל נכס שהמחזיק לא הודה שהוא מצוי בידו.

אם אתה לא ביקשת תוך 15 יום בקשה לאישור עיקול – העיקול בטל.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תקנה 381 -

עיקול זמני לטובת תובע שזכה בתביעתו תק' (מס' 6) תשס"א-2001

381. זכה התובע בתביעתו, ימשיך העיקול הזמני לעמוד בתוקפו עד שפסק הדין יבוצע; בפסק הדין רשאי בית המשפט או הרשם לחייב את הנתבע בהוצאות העיקול הזמני.

תקנה 382 -

החלת חוק ההוצאה לפועל תק' (מס' 6) תשס"א-2001

382. הוראות חוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967, יחולו על ביצוע עיקול זמני לפי סימן זה, ואם זכה התובע בתביעתו, ימשיכו בפעולות לפי אותו חוק.

אם אני עשיתי עיקול זמני והעיקול תפס – אני לא צריך אחרי שקיבלתי פסק דין לעשות עוד עיקול בהוצאה לפועל – העיקול תופס ועל סמך העיקול הזה אני יכול לפעול בהוצאה לפועל.

הגבלת שימוש בנכס:

תקנה 383 –

הגבלת שימוש בנכס תק' (מס' 6) תשס"א-2001

383. (א) בית המשפט או הרשם רשאי, בכפוף להוראות סימן א', להורות למשיב להימנע, בעצמו או באמצעות אדם מטעמו, מלהוציא נכסים מרשותו או מרשות מחזיק, למכרם, לשעבדם או לשנות את מצבם או את זכויותיו בהם, אם שוכנע על בסיס ראיות מהימנות לכאורה, כי קיים חשש סביר שאי מתן הצו יכביד באופן ממשי על ביצוע פסק הדין.

(ב) בתקנה זו, "נכסים" – לרבות נכסים המצויים מחוץ לתחום המדינה.

הצו הני"ל, הוא צו שהביאו אותו מאנגליה והוא נקרא צו MAREVA. אזרחו את הצו הזה לישראלי וקוראים לכך הגבלת שימוש בנכס. הוא בתוך הפרק של העיקולים אבל כל המשמעות של צו זה הוא שזה צו כאילו עיקול על נכסים בחו"ל.

כלומר, הביאו צו מאנגליה שכאילו אפשר לעקל נכסים בחו"ל. למה כאילו? אי אפשר. חו"ל זה גם השטחים. אם אני רוצה לעקל ביריחו או כלכיליה וכו', אני לא יכול לעקל. אני יכול לבקש הגבלת שימוש בנכס כי זה נחשב לנכס בחו"ל.

לדוגמא: אני לא יכול לעקל למישהו בשוויץ את חשבון הבנק כי יש את החוקים שלהם וכו'.

מצאו משהו ביניים – אני יכול לתת צו כאילו עיקול על נכס בחו"ל.

לדוגמא: שלי מגלה שגיל מבריחה נכסים לחו"ל והיא לא רוצה שהיא תבריה כי הנכסים שייכים לשניהם. שלי יכולים להוציא צו הגבלת שימוש בנכס כדי שגיל לא תוכל להוציא את הנכסים בשוויץ. אבל מבחינה משפטית

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

גיל לא חייבת להתייחס לזה בגלל שזה בשוויץ. אבל אם היא תגיע לארץ, היא יכולה להתבע בביזיון בית משפט מכיוון שהיא הפרה צו ישראלי. אי אפשר למנוע ממנה להעביר את הכספים בחו"ל או למכור, אבל היא ביזתה את בית המשפט ואפשר לאכוף עליה מאסר או הטלת קנס וכו'.

כדי לקבל הגבלת שימוש בנכס צריך הכבדה באופן ממשי לעומת עיקול.

סעדים נוספים:

צו חוסם

צו שלא מופיע בתקנות – יציר הפסיקה.

צו שמונעים ממישהו לפתוח או לנקוט הליכים משפטיים. כלומר, אני חוסם מישהו מלתבוע – מוציא נגדו צו שאסור לו לנקוט בהליכים משפטיים.

השימוש העיקרי שלו זה בחו"ל והוא על אותו עיקרון של הגבלת שימוש בנכס שהוא אישי. אני לא יכול הרי להגיד למישהו שהוא לא יכול להגיש תביעה נגדי באוסטרליה. זה אישי, אני לא יכול למנוע ממישהו לפתוח בהליכים שם, אבל אם אני אתן צו כזה והוא יפר אותו, אפשר לתבוע אותו בביזיון בית משפט בארץ.

מתי עושים את זה? כשאתה יודע שמישהו עושה משהו קנטרני ובכוונה רוצה לתבוע אותו במדינה שאין בה צדק וזו תביעת סרק טרדנית/חסרת תום לב כדי לטרטר אותי. בסיטואציות חריגות, בית המשפט יגיד שהוא נותן צו שחוסם אותך מלעשות הליכים משפטיים בחו"ל – צו אישי.

יש גם אפשרות לחסום מישהו מלחסום תביעות בארץ – תחום שהולך ומתפתח.

פס"ד רונזפלד – ניסיון להגיש תביעה נגזרת שלא היה מקום להגיש אותה.

צו חוסם למישהו שתובע סדרתי - עשו בזה שימוש כעת גם נגד תובעים סדרתיים. יש כעת הצעת חוק, מדובר על נסיבות קיצוניות. יש כמה תובעים סדרתיים שתובעים עשרות ומאות תביעות, כל שנה, נגד כל השופטים, כל משפט שהם מנהלים, הם מגישים אחר כך תביעה נגד כל השופטים, נגד מבקר המדינה, נגד כל הערכאות.

צו חוסם הוא צו מאוד נדיר.

המרצה: לשים לב מתי מדובר בצו חוסם או בצו הגבלת שימוש בנכס.

סעיף 75 הוא סעיף סל לכלל הסעדים שבית המשפט יכול לתת (כולל צו חוסם).

צו עיכוב יציאה מהארץ

צו מאוד דרסטי שמונעים ממישהו לצאת מהארץ.

צו עיכוב יציאה מן הארץ תק' (מס' 6) תשס"א-2001

384. (א) בית המשפט או הרשם רשאי, בכפוף להוראות סימן א', ליתן צו עיכוב יציאה מן הארץ נגד המשיב, אם שוכנע, על בסיס ראיות מהימנות לכאורה, כי קיים חשש סביר שהוא עומד לצאת מן הארץ לצמיתות או לתקופה ממושכת, וכי הדבר יכביד באופן ממשי על קיום ההליך או על ביצוע פסק הדין;

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

היה המשיב תושב חוץ, לא יינתן נגדו צו עיכוב יציאה מן הארץ אלא בנסיבות חריגות ומטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ב) ניתן צו על פי סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט או הרשם להורות על הפקדת הדרכון או תעודת המעבר של המשיב או להתנות תנאים ליציאתו.

(ג) לא יינתן צו עיכוב יציאה מן הארץ אלא אם כן עלה שווי התובענה על חמישים אלף שקלים חדשים, זולת אם התובענה היא למזונות; בית המשפט או הרשם רשאי ליתן צו עיכוב יציאה מן הארץ בתובענה ששוויה פחות מן הסכום האמור, אם שוכנע שקיימים טעמים מיוחדים המצדיקים זאת.

(ד) בלי לגרוע מן האמור בתקנה 370, צו עיכוב יציאה מן הארץ יפקע בתום שנה מיום נתינתו; ואולם, בית המשפט או הרשם רשאי להאריך את עיכוב היציאה מן הארץ על ידי מתן צו חדש.

הכלל: מי שהוא תושב חוץ ובא לארץ, רק במקרים חריגים מאוד אפשר לעכב אותו בארץ, זו סנקציה מאוד קשה – הוא לא יכול לחזור לבית שלו. תושב חוץ לא מחזיקים בארץ סתם.

באופן עקרוני לא נותנים צו עיכוב מהארץ אלא אם כן, השווי של התביעה עולה על 50,000 ₪ חוץ ממזונות, אפשר לתת גם בפחות אם שוכנע בית המשפט שזה מצדיק.

- אדם שלא משלם מזונות לילד שלו, אפשר לעכב אותו גם אם התביעה היא על פחות מ-50,000 ₪.

- הצו פוקע תוך שנה מיום נתינתו אבל רשאים להאריך את המועד.

תקנה 385 -

ערבות ועירבון של המבקש תק' (מס' 6) תשס"א-2001

385. (א) ערבות כאמור בתקנה 364, שימציא המבקש צו עיכוב יציאה מן הארץ, תהא לפיצוי כל נזק שייגרם גם לאדם שאיננו המשיב בעיכוב יציאתו על סמך הצו, משום שהמבקש מסר פרטים לא נכונים או לא מספיקים לזיהוי המשיב.

תק' תשס"ב-2002

(ב) על אף האמור בתקנה 364(ב), יהיה המבקש צו עיכוב יציאה מן הארץ במעמד צד אחד בתביעה למזונות, פטור מהפקדת עירבון.

דיברנו בפרק הכללי שמפקידים ערבון וערבות – בעיכוב יציאה יש משהו מיוחד – מי שמבקש עיכוב יציאה מהארץ, זה יהיה לפיצוי כל נזק גם לאדם שאיננו המשיב.

בתקנה 364 שלמדנו – ערבון רגיל – הערבות היא להבטחת כל נזק למי שאליו מופנה הצו.

בתקנה 385- אם נגרם נזק בטעות – כמו שם אחר של בן אדם שעוכב במקום מי שהיה אמור להיות מעוכב והוא הושפל בפני כולם, הערבון הוא גם על אדם שאיננו המשיב (אם נפגע מכך).

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תקנה 386 –

עירבון של המשיב תק' (מס' 6) תשס"א-2001

386. בית המשפט או הרשם יורה, בצו, שאם יופקד בקופת בית המשפט או בקופת המשטרה סכום מסוים כעירבון לתביעה – יפקע צו עיכוב היציאה מן הארץ; חזר המשיב לפני מתן פסק הדין, או לאחר שפקע הצו, יוחזר לו העירבון לפי דרישתו; לא חזר עד שניתן פסק דין לזכות המבקש ישמש העירבון לסיפוק התביעה, והעודף על הסכום שבפסק הדין ועל הוצאות הוצאה לפועל יוחזר למשיב לפי דרישתו.

יכולים להתנות את צו עיכוב היציאה מהארץ אם מפקידים ערבון של 100,000 ₪ לדוגמא. ברגע שהוא יחזור מחו"ל, מחזירים לו את הערבון.

דוגמא: אם התביעה היא על 100,000 ₪ והוא נותן ערבות בנקאית על סכום התביעה, זה טוב לנו.

כשבית משפט נותן צו עיכוב יציאה מהארץ, בסופו של דבר הוא צריך לקיים דיון במעמד שני הצדדים. הצד השני יכול לבקש לבטל את הצו ואו שיבטלו את הצו או שהוא יצטרך להפקיד ערבון ויוכל לצאת. ניתן להביא גם ערבים צד ג'.

דיברנו על תקנות 366 ו-367 – יש לוח זמנים מהיר במקרים של צווים זמניים כדי לצמצם נזקים.

➤ כדי לקבל צו עיכוב יציאה מהארץ – צריך להראות חשש ממשי שמישהו הולך לצאת לצמיתות ולהעלם מהארץ (כל המשפחה קנתה כרטיס טיסה, הנכסים עברו לסבתא וכו' – חשש שעוזבים).

כינוס נכסים זמני ותפיסת נכסים זמנית

אנו מדברים על כנוס נכסים זמני!

תקנה 387 א -

תפיסת נכסים תק' (מס' 6) תשס"א-2001

387 א. (א) בית המשפט רשאי בצו, בכפוף להוראות סימן א', למנות אדם לשם ביצוע חיפוש, צילום, העתקה או תפיסה של נכסים המצויים בחצרים (להלן – תופס נכסים) אם שוכנע על בסיס ראיות מהימנות לכאורה כי קיים חשש ממשי שהמשיב או אדם אחר מטעמו עומד להעלים את הנכסים או להשמידם, וכי הדבר יכביד באופן ממשי על קיום ההליך.

(ב) בית המשפט רשאי להורות בצו לאדם לאפשר לתופס נכסים כניסה לחצרים שהוא מחזיק בהם, לשם ביצוע הפעולות המפורטות בצו שניתן על פי תקנת משנה (א) (להלן – צו כניסה לחצרים).

(ג) מונה תופס נכסים לפי תקנה זו, יחולו הוראות תקנות 389, 391 ו-392, בשינויים המחויבים.

(ד) בתקנה זו, "נכסים" – נכסים המהווים ראיות או הדרושים לשם בירור התובענה.

צו חיפוש אזרחי ובלשון האנגלית – ABTON PILLER. זה היה פעם בפסיקה והכניסו את זה לתקנות.

כל פעם יש הגדרה אחרת של נכסים – ראינו שבתקנה 1 יש הגדרה כללית לנכסים – זכות וכו', ראינו שבהגבלת שימוש בנכס יש הגדרה של "לרבות בחו"ל". בתקנה זו יש לנו נכסים אשר מהווים ראיות לבירור התובענה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

המשמעות – כשעושים צו חיפוש אזרחי, צריך לתפוס נכס שמהווה ראייה ודרוש לבירור התובענה – שלא יעלימו את זה. **לדוגמא**: מכונת עשן באולם חתונות שגרמה לאנשים להתעלף בחתונה. במצב כזה, צריך להוכיח את התביעה ואם לא נתפוס את המכונה, אז או שיתקנו אותה או שיעלימו אותה ואני מבקש צו לתפוס את המכונה הזאת.

דוגמא: יש לי מותג של חולצות ואני יודע שמישהו מזייף את המותג ומוכר לחנויות. דבר ראשון אני רוצה גם כינוס נכסים ואני גם רוצה תפיסה. אני יכול לטעון שאם לא אתפוס את זה, זה יכביד לי על פסק הדין ואני גם זקוק לזה כראייה.

להבדיל מסעיף 387א' –

תקנה 876ב' –

387ב. (א) בית המשפט רשאי בצו, בכפוף להוראות סימן א', למנות כונס נכסים זמני (להלן – כונס) על נכסים מסוימים של המשיב שברשותו או ברשות מחזיק, אם שוכנע על בסיס ראיות מהימנות לכאורה, כי קיים חשש ממשי לפגיעה ניכרת בערכם של הנכסים או לכך שהמשיב או אדם אחר מטעמו עומד להעלים את הנכסים או להשמידם או כי הנכסים הופקו תוך ביצוע המעשה או המחלל נושא התובענה או שימשו לביצועו, וכי אי מתן הצו יכביד באופן ממשי על ביצוע פסק הדין.

(ב) בית המשפט רשאי להורות בצו לאדם לאפשר לכונס כניסה לחצרים שהוא מחזיק בהם לשם ביצוע הפעולות המפורטות בצו שניתן על פי תקנת משנה (א) (להלן – צו כניסה לחצרים).

(ג) בית המשפט רשאי להסמיך כונס לעשות, בין השאר, את הפעולות האלה, כולן או מקצתן:

(1) להיכנס לחצרים לשם חיפוש או תפיסה של הנכסים;

(2) לחפש את הנכסים;

(3) לצלם או להעתיק את הנכסים;

(4) לתפוס את הנכסים;

(5) להחזיק בנכסים;

(6) לשמור או לבטח את הנכסים;

(7) לנהל את הנכסים;

(8) להפעיל את סמכויות בעל הנכסים, כולן או מקצתן.

(ד) מונה כונס לפי תקנה זו, יחולו הוראות תקנות 389, 390, 391 ו-392.

המטרה פה היא למנוע הכבדה באופן ממשי (מבחן ההכבדה הממשית) על ביצוע פסק הדין. כלומר, פה לא מדובר על הראיות כמו בסעיף 387א', אלא פה – אם לא אתן צו כינוס נכסים זמני, זה יכביד באופן ממשי על פסק הדין.

זה יכול להיות משולב – אני יכול לתת צו תפיסה (כי אני צריך את זה כראייה) וצו כינוס נכסים זמני יחד.

בסעיף 387ב'(ג) – יש את הרשימה של הפעולות שכונס הנכסים יכול לעשות.

♥ יש לשים לב! לכונס נכסים אפשר לתת הוראות כניסה לחצרים.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אם נותנים הוראה לכונס או התופס להיכנס לחצרו של פלוני ולתפוס את הסחורה (בית המשפט נותן צו לתפוס את הנכסים) – מה קורה כשבאים לחצר ודופקים בדלת ומראים צו חיפוש והבן אדם לא מסכים וסוגר את השער? קיימת סנקציה –

כניסה לחצרים חיפוש ותפיסה תק' (מס' 6) תשס"א-2001

387ד. (א) בטרם כניסתו לחצרים ימסור תופס הנכסים או הכונס את צו הכניסה לחצרים והודעה המסבירה את משמעות הצו לפי טופס 44א שבתוספת הראשונה, לאדם שנגדו ניתן הצו או לאדם בגיר אחר האחראי על החצרים מטעמו (להלן - האחראי על החצרים), ויידע אותו בדבר זכותו להתייעצות טלפונית עם עורך דין, במידת האפשר, וזכותו להגיש הודעת הצטרפות להליך בתוך עשרים ימים; לבקשת האחראי על החצרים, יסביר לו תופס הנכסים או הכונס בשפה ברורה את משמעות הצו, וכי סירוב לאפשר את ביצועו מהווה ביזיון בית משפט ועשוי לשמש ראיה במסגרת ההליך המשפטי.

(ב) כניסה לחצרים, חיפוש, צילום, העתקה או תפיסה של נכסים על פי סימן זה ייעשו בידי תופס הנכסים או הכונס בנוכחות האחראי על החצרים, ובנוכחות שני עדים, אלא אם כן אישר האחראי על החצרים בכתב, כי אינו מעוניין בנוכחות עדים או אם הורה בית המשפט אחרת, מטעמים מיוחדים שיירשמו; לא ישמש עד, לצורך תקנה זו, מי שיש בינו לבין מי מבעלי הדין קשר אישי או מקצועי – זולת אם הסכים לכך בעל הדין שכנגד.

קיימות שתי סנקציות –

אי אפשר להכריח מישהו שיכניס אותנו לחצר, הוא יכול להגיד שהוא לא רוצה אבל הסנקציות:

1. ביזיון בית המשפט – אפשר לאיים עליו בבזיון בית המשפט.
2. עשוי לשמש ראיה במסגרת ההליך המשפטי – עצם זה שהוא סירב לתת לנו להיכנס, יכול להצביע על כך שהוא החזיק את הסחורה המזויפת הזאת. בהחלט יכול להיות שבית המשפט יגיד שעל סמך זה שהוא לא נתן לכונס/התופס להיכנס מדובר בראיה.

- ✓ חוק עוולות מסחריות – מתעסק בנושא של קניין רוחני – אם התביעה היא מכוח החוק הזה, לפי החוק הספציפי והתקנות הספציפיות, אפשר להיכנס בכוח לחצרים לפי החוק הספציפי של עוולות מסחריות.
- ✓ אם זה לא חוק עוולות מסחריות – אי אפשר להיכנס בכוח לחצרות.

תקנה 387ג' -

סייגים למינוי תופס נכסים או כונס תק' (מס' 6) תשס"א-2001

387ג. בית המשפט לא ימנה אדם כתופס נכסים או ככונס אם יש בינו לבין מי מבעלי הדין קשר אישי או מקצועי, זולת אם הסכימו בעלי הדין למינוי, או אם סבר שיש בכך צורך ולא יהיה בדבר כדי לפגוע בביצוע יעיל והוגן של הצו, ומטעמים מיוחדים שיירשמו.

אדם אשר יש לו קשר כלשהו לאחד מבעלי הדין לא יוכל להיות תופס/כונס נכסים אלא אם כן הסכימו לכך כל בעלי הדין או שבית המשפט החליט שלא יפריע לביצוע הצו בצורה הגונה ומטעמים מיוחדים זה יעיל וכדאי.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תקנה 387ה'-

חיפוש בחומר מחשב תק' (מס' 6) תשס"א-2001

387ה. חיפוש ותפיסה של מחשב, חומר מחשב או פלט כהגדרתם בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995, לא ייערכו אלא בהתקיים תנאים אלה:

- (1) בית המשפט כלל בצו היתר מפורש לחיפוש ותפיסה כאמור;
- (2) בית המשפט מינה בעל תפקיד מיומן לביצוע החיפוש, זולת אם האחראי על החצרים הסכים לבצע את החיפוש בעצמו;
- (3) מבצע החיפוש יודא תחילה כי במהלך החיפוש לא תתאפשר קבלת מידע מתקשורת בין מחשבים, זולת אם מבצע את החיפוש האחראי על החצרים.

לא בנקל בית המשפט נותן צו לחיפוש על חומר אזרחי במחשב. בכלל, כונס נכסים ותופס נכסים – זה נקרא בפסיקה נשק יום הדין. זה סעד מאוד קיצוני – יכול למוטט עסק, לוקחים לבן אדם את הנכסים שלו. לכן, הפסיקה אומרת שזה צריך להיות סעד שמשמשים בו כסעד נשק יום הדין, שאין אפשרות לשום סעד אחר. אם אני יכול להשיג את זה בעיקול, אני לא צריך צו תפיסה/כינוס נכסים. גם אם זה הסעד היחיד שמתאים הוא חייב להיות מידתי ושלא יפגע במישהו. כדי שאתן סעד כזה, הפגיעה כל כך קשה, לכן צריכה להיות סיבה מיוחדת מאוד כמו שהולכים להבריא את העסק או מעלימים אותו וכו'. צריך להראות שיש סיכון לתביעה ואם לא ניתן את הצו, ייגרם נזק לזה שמבקש את הצו הרבה יותר מלנזק שייגרם לזה שיקבל את הצו.

כונס נכסים הוא זרועו הארוכה של בית המשפט ובאופן כללי, ברגע שממנים כונס נכסים, הוא פונה לפי הוראות בית המשפט והוא מבקש מתן הוראות מבית המשפט, הפיקוח הוא של בית המשפט ובית המשפט פוסק את השכר של כונס הנכסים – הוא חייב דין וחשבון לבית המשפט.

תקנה 387 ז' = שמירת סודיות

שמירת סודיות תק' (מס' 6) תשס"א-2001

387ז. (א) תופס הנכסים או הכונס לא יעשה שימוש בנכסים, במידע או במסמכים שהגיעו אליו עקב תפקידו, ולא יגלה מידע או מסמכים כאמור לאחר, עד לקיום דיון במעמד הצדדים שבו יכריע בית המשפט מה ייעשה בנכסים או במסמכים, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ב) תופס הנכסים או הכונס ינקוט אמצעים, ככל הדרוש, כדי להבטיח שהעובדים בשירותו והנוכחים בעת ביצוע הפעולות, ישמרו על סודיות כאמור בתקנת משנה (א).

(ג) נטענה טענת חיסיון לגבי נכסים או מסמכים מסוימים, יכניס תופס הנכסים או הכונס את הנכסים או המסמכים, לפי הענין, לחבילה בלי שיעיין בהם, יסגור את החבילה, יסמן אותה באופן הניתן לזיהוי, וימסור אותה לבית המשפט, בהקדם האפשרי; בתוך שבעה ימים ממועד מסירת החבילה רשאי הטוען להגיש לבית המשפט בקשה להחליט בטענת החיסיון, ולפרט בה את טענותיו; בית המשפט יחליט בבקשה בתוך שבעה ימים מיום שהוגשה הבקשה, ולצורך כך הוא רשאי לעיין בנכס או במסמך; הדיון בבקשה לפי תקנת משנה זו יהיה בדלתיים סגורות; בתקנה זו, "חבילה" – מעטפה או כלי קיבול אחר.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

הכלל: אם כונס הנכסים תופס מסמכים, אסור לו לגלות את המידע במסמכים עד לקיום דיון במעמד שני הצדדים שבית המשפט יכריע במסמכים.

אם נטענה טענת חיסיון – הכונס/התופס לא יכול להסתכל עליהם. רק בדיון, בית המשפט יכול לעיין במסמכים ולהחליט האם לשמור את החיסיון או לא, האם להעביר או לא. מאוד מנסים להקפיד על נושא של סודיות אם נטענה טענה של חיסיון.

13 באפריל 2018

בקשות בכתב

זו הדרך שבה מגישים את הבקשות לבית המשפט. פעם זה היה בתיקים שעולים פיזית (כל תיק בצבע אחר בהתאם להליך). היום, הכל מוגש ב"נט-המשפט", אבל זה אותו דבר מבחינת הבקשות. בכל אופן, זה נקרא בקשה בכתב. סע' 240 לתקסד"א: בקשה תהא בכתב-

בקשה תהא בכתב [303] תק' תשנ"ח-1997

240. כל בקשה תוגש בכתב אם אין הוראה מפורשת אחרת בתקנות אלה או בכל דין אחר.

אין תיק שאין בו בקשה: למשל בקשה לדחיית דיון, בקשה לסעד זמני, בקשה לתפיסת נכסים, לכינוס נכסים, לתיקון תביעה וכו'. התהליך של הבקשה הולך בפינג-פונג ולשחקן הראשי- המבקש, תמיד יש לו את המילה האחרונה. הבקשה היא לא תמיד של התובע, אלא של המבקש (למשל הנתבע). מי שמבקש את הבקשה זה המבקש, והצד השני הוא משיב לבקשה, ובדר"כ יש זכות תשובה למבקש (כלומר, 3 הליכים: בקשה, תשובה ותשובה לתשובה).

סע' 241 לתקסד"א: הגשת בקשה בכתב והדיון בה-

הגשת בקשה בכתב והדיון בה תק' (מס' 2) תשנ"ז-1997

241. (א) בבקשה בכתב יפרט בעל הדין את טיעוניו כולל אסמכתאות, ויצרף לה תצהיר לשם אימות העובדות המשמשות יסוד לבקשה; תצהיר שלא צורף לבקשה בעת הגשתה, לא יצורף לה אלא ברשות בית המשפט.

תק' תשנ"ח-1997

(ב) הוגשה בקשה בכתב, יומצא עותק מהבקשה לבעלי הדין הנוגעים בדבר, יחד עם הודעה ערוכה לפי טופס 25.

תק' (מס' 2) תשנ"ח-1998 תק' תשע"ז-2017

(ג) המשיב רשאי להשיב לבקשה תוך עשרים ימים מיום שהומצאה לו או בתוך מועד אחר שקבע בית המשפט או הרשם (להלן – התשובה); בתשובתו יפרט את טיעוניו כולל אסמכתאות, ויצרף לה תצהיר לשם אימות העובדות המשמשות יסוד לתשובה; תצהיר שלא צורף לתשובה בעת הגשתה, לא יצורף לה אלא ברשות בית המשפט.

תק' תשע"ז-2017

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(1ג) המבקש רשאי להגיב על תשובת המשיב בתוך עשרה ימים או בתוך מועד אחר שעליו הורה בית המשפט או הרשם (להלן – התגובה לתשובה) ויחולו על התגובה לתשובה, בשינויים המחויבים, הוראות תקנת משנה (ג).

תק' (מס' 2) תשנ"ה-1998 תק' תשס"ג-2003 תק' תשע"ז-2017

(ד) בית המשפט או הרשם רשאי להחליט על יסוד הבקשה, התשובה והתגובה לתשובה לפי תקנות משנה (ג) ו-(1ג) בלבד או, אם ראה צורך בכך, לאחר חקירת המצהירים על תצהיריהם.

תק' (מס' 2) תשנ"ה-1998 תק' תשע"ז-2017

(ה) נדחתה או נמחקה בקשה בכתב ובעל דין הגיש מחדש אותה בקשה או בקשה דומה, יציין בבקשה את פרטי הבקשה הקודמת.

הסבר לסעיפים:

(א) כלומר, אני מבקש בקשה לגילוי מסמכים, פיצול סעדים וכו'. ומצרף לבקשה את כל הטיועונים שלי, ואסמכתאות ותצהיר אם זה משהו עובדתי.

(ב) "הוגשה בקשה בכתב, יומצא עותק מהבקשה לבעלי הדין הנוגעים בדבר, יחד עם הודעה ערוכה לפי טופס 25". טופס 25 הודעה על בקשה בכתב. הכלל הוא שההשבה לבקשה תהא תוך 25 ימים, אלא אם כן ביהמ"ש יקבע אחרת.

(ג) "המשיב רשאי להשיב לבקשה תוך עשרים ימים מיום שהומצאה לו או בתוך מועד אחר שקבע בית המשפט או הרשם (להלן – התשובה); בתשובתו יפרט את טיועוניו כולל אסמכתאות, ויצרף לה תצהיר לשם אימות העובדות המשמשות יסוד לתשובה; תצהיר שלא צורף לתשובה בעת הגשתה, לא יצורף לה אלא ברשות בית המשפט" – תשובה לבקשה.

(1ג) "המבקש רשאי להגיב על תשובת המשיב בתוך עשרה ימים או בתוך מועד אחר שעליו הורה בית המשפט או הרשם (להלן – התגובה לתשובה) ויחולו על התגובה לתשובה, בשינויים המחויבים, הוראות תקנת משנה (ג)" – תשובה לתשובה.

(ד) סעי' 241(ד) לתקסד"א: תקנה זו לא מתקנים למרות שהיא בעייתית. מי שקורא את התקנה הזו מבין שביהמ"ש יכול להחליט, יש לו שיקול דעת, או על יסוד הבקשה והתשובות או שהוא מקיים דיון, וזה לא כך בפסיקה. לעומת סעיף 17 לפקודת הראיות שמחייבת אותי לחקור ולא להחליט על סמך הבקשות בלבד.

זה הגיע לבית המשפט העליון ובית המשפט אומר שהכלל הוא שאם צד רוצה לחקור, צריך לתת לו. זו החקיקה הראשית, פקודת הראיות, זה הכלל.

מתי אפשר לא לחקור? אם הצד מוותר על החקירה או שאין שום מחלוקת עובדתית. כשאנחנו מגישים את הבקשה בכתב והבקשה עולה לשופט, איך יודעים אם הצד השני רוצה לחקור? אם אתה רוצה לחקור, תגיד שאתה רוצה לחקור. ליתר ביטחון, עדיף להגיד בתגובה למשל שרוצים לחקור. כי מה שקורה, אם אנחנו נגיד בתגובה שלנו שאנחנו מבקשים לחקור את המצהיר, בית המשפט לא יוכל לתת את ההחלטה בבקשה בלי לחקור ואם הוא ייתן, רוב הסיכויים שיבטלו אותה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(ה) "נדחתה או נמחקה בקשה בכתב ובעל דין הגיש מחדש אותה בקשה או בקשה דומה, יציין בבקשה את פרטי הבקשה הקודמת" – מבחינת חובת הגילוי ושנחנו לא עושים תרגילים כבר. יש הבדל בין תביעה שנדחת לבין בקשות – יש בקשות ביניים שהן זמניות – צו זמני, כל הסעדים הזמניים למשל זה בקשות זמניות ויכול להיות שדחו לנו בקשה והשתנו הנסיבות ועכשיו אנחנו מגישים שוב, אז חייב לציין בבקשה החדשה שכבר הגשתי בקשה קודמת, אם לא אציין את זה, זה נחשב לחוסר תום לב ויכול להיות שרק בגלל זה ידחו לי את הבקשה.

המהות היא שלכל בקשה יש פינג פונג משולש, המבקש מגיש את הבקשה עם תצהיר לעובדות, עם הטענות, עם האסמכתאות, המשיב משיב באופן רגיל תוך 20 יום והמבקש יש לו זכות תגובה לתשובה תוך 10 ימים. היו מקרים שביהמ"ש אמר שהגיע החלטה לפני שהגיע התגובה לתשובה אז זה לא בסדר, צריך לתת לאנשים את ההזדמנות להגיב במלואה. ואם קורה דבר כזה מחזירים לביהמ"ש לקבל את כל התגובות.

- בגילוי מסמכים לא חוקרים את המצהיר על התצהיר גילוי מסמכים – אין חקירות. כשאין חקירות, בית המשפט יכול לתת את ההחלטה על הבקשה בכתב.

תקנה 244 –

צו על פי צד אחד [304]

244. (א) נוכח בית המשפט או הרשם, שהשהייה הכרוכה בדיון בדרך הרגילה עלולה לגרום נזק שאין לו תקנה או נזק חמור, רשאי הוא, בלי שניתנה הודעה למשיב, ליתן צו על פי צד אחד, עם הוראות בענין הוצאות ובענינים אחרים לרבות ערובה לשיפוי המשיב, ככל שייראה לו.
(ב) בעל דין שנפגע על ידי הצו רשאי לבקש ביטולו תוך שלושים ימים מיום שהומצאו לו עותק הבקשה והצו.

יש אפשרות לתת במקרים חריגים צו על פי צד אחד. זה חריג מאוד.

תקנה 245 –

סדר הדין [308] תק' (מס' 2) תשנ"ז-1997

245. בדיון בבקשה בכתב תהא למבקש הזכות להתחיל, ובכפוף לכך יהא סדר הדין כסדרי הדין הנהוגים בדיון בתובענה, ובשינויים המחוייבים לפי הענין; אולם אין לשמוע עדים שתצהיריהם לא צורפו לפי תקנה 241 אלא אם כן בית המשפט או הרשם הורה על כך מטעמים מיוחדים שיירשמו.

אמרנו שהמבקש מדיש את הבקשה עם תצהיר לאימות העובדות וכך גם המשיב. אחר כך הדיון הוא כמו הוכחות רגילות, המבקש טוען את הטענות, חוקרים את המצהירים שלו וכך גם עם המשיב, בית המשפט מחליט. אם לא הגשת תצהיר, לא שומעים את העדים שלא נתנו תצהיר – אי אפשר לתת עדות בבקשה בכתב ללא תצהיר.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

גילוי מסמכים

ההליכים הכי שכיחים הם מסמכים ושאלונים, אוספים מידע שיכול לשמש בתביעה, וצד נתבע יכול לבקש מצד תובע את המסמכים. השאלה היא- עד איזה גבול, כלומר איזה מסמכים הוא יכול לבקש? איפה זה סודיות? איפה זה פרטיות?

זה הכל איזון בין אינטרסים מנוגדים, מצד אחד הזכות של צד אחד לגילוי ושקיפות תוך חופש המידע (שזו נק' המוצא שלנו כמעט תמיד), מצד שני יש עניינים שיש אינטרס או זכות מוגנת שצד ב' ואומר זה פוגע בי יותר מדי, או שזה פוגע בי, או בצדדי ג וכו'.. ביהמ"ש בסוף צריך לעשות את האיזון ולהחליט האם הוא נותן לגלות מידע או לא לגלות את המידע, ובמסגר הגילויים וההחלטות ביהמ"ש גם לא רק מגלה, אלא הוא גם מעצב "הסדרי גילוי", כלומר לא חייבים לגלות הכל, ביהמ"ש יכול לקבוע איזה מסמכים לגלות ואיזה לא, ז"א שלביהמ"ש יש את האפשרות לצמצם את הפגיעה. יש עתירות שלמות לגבי מסמכים.

מילת המפתח בגילוי מסמכים היא "רלוונטיות", לא באים סתם להקשות, אלא לגלות מסמכים שרלוונטיים בלבד. כמו כל דבר, יש לנו מקבילית כוחות בין הרלוונטיות לבין ההכבדה, כמה זה מצד אחד רלוונטי, וכמה זה יכביד על הצד השני – ככל שזה יותר רלוונטי האפשרות להכביד על הצד השני תהיה יותר גדולה. אחי שבודקים רלוונטיות בודקים האם יש לצד המגלה גם "אינטרס מוגן" או "חיסיון", כמו סוד מסחרי למשל, והאם החיסיון הוא מוחלט או יחסי (בחיסיון יחסי ביהמ"ש יכול לגבר על החיסיון, אבל בחיסיון מוחלט אסור לגלות את המידע בשום אופן).

הבקשות האלה הן בקשות מאוד שכיחות של גילוי מסמכים ואנחנו צריכים לגלות הכל, גם את המסמכים שפוגעים בנו, כלומר, אין מצב שאתה תבוא למשפט ואתה תשלוף את המסמך המפתיע, אין כזה דבר. אם אין הליך גילוי מסמכים זה משהו אחר, אבל ברגע שיש הליך גילוי מסמכים ולא גיליתם מסמך, לא תוכלו להציג אותו אלא ברשות טעמים מיוחדים.

אם יש לנו מסמך מזיק, הנטייה הטבעית של כל אחד זה לא לחשוף דברים שמזיקים לי, אם אנחנו לא חושפים, או שנצליח והצד השני לא יודע ונצליח לחשוף אותו, או שהצד השני יודע שיש לנו את המסמך הזה ויש לנו ראייה שיש לנו את זה ואז אנחנו יכולים להסתבך על כך שלא המצאנו את המסמך הזה. בית המשפט יכול לתת צו שניתן את המסמך הזה. **כעקרון, חייב לחשוף את כל המסמכים כולל את המסמכים המזיקים.**

בכל שלב של כתבי הטענות מתחילות הבקשות ואנחנו תכף נראה איך זה מתבצע.

אנו מדברים כעת על הרלוונטיות של המסמכים.

2 פסקי דין בסיסיים בנוגע לשאלונים וגילוי מסמכים – כיאת נ' כיאת – של הנשיא אגרנט משנת 1949 ושום דבר לא השתנה מאז – שלא יהיה צד שמנסה להכביד על הצד השני, שבית המשפט צריך לעשות את האיזונים – כל התורה הזאת קיימת מאז.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

איך מתבצע גילוי המסמכים?

פרק ט' כולו עוסק בהודיה בשאלונים וגילוי מסמכים.

מתחיל בעמוד 112.

איך מתבצע גילוי מסמכים? אנו מדברים על תביעה רגילה, זה דומה אבל יש הליכים מיוחדים למשל בסדר דין מהיר שנלמד בעתיד – רוב התביעות עד 75,000 ₪ אנחנו מדברים על תביעות רגילות, אזרחיות שהן מעל 75,000 ₪ שהן בבית משפט שלום או מחוזי.

הוגשו כתבי הטענות ואנחנו רוצים שהצד השני יגלה לנו את המסמכים שיש ברשותו, מה עושים? מגישים בקשה לצד השני.

תקנה 120-

תנאי למתן צו [135]

120. (א) בעל דין לא יהא רשאי לבקש מבית המשפט או מהרשם לתת צו למסירת שאלון או לגילוי מסמכים, אלא אם כן פנה לבעל דינו, תוך שלושים ימים מיום המצאת כתב ההגנה האחרון או כתב התשובה, לפי המאוחר יותר, בבקשה בכתב להשיב בתצהיר על השאלון או לגלות בתצהיר את המסמכים ובעל הדין לא נענה לבקשה תוך שלושים ימים מהיום שנמסר לו כתב הבקשה.

(ב) בית המשפט או הרשם לא יתן צו למסירת שאלון או לגילוי מסמכים או לעיון במסמכים, אלא אם כן היה סבור שיש צורך בכך כדי לאפשר דיון הוגן או כדי לחסוך הוצאות, ורשאי הוא לסרב לבקשת רשות למסור שאלון או לגלות מסמכים, אם הבקשה לא הוגשה תוך חמישה עשר ימים לאחר תום המועד לתשובת בעל הדין לפי תקנת משנה (א).

(ג) מתן צו לפי תקנה זו אינה עילה לעיכוב הדיון בבית המשפט.

לפני שפונים לבית המשפט נותנים צ'אנס לצדדים להסתדר ביניהם ופונים קודם כל לצד השני ומבקשים ממנו אחרי ששלחנו את כתבי הטענות, בבקשה בכתב, להשיב בתצהיר על השאלון (אח"כ נלמד) או לגלות בתצהיר את המסמכים. רק אם בעל הדין לא נענה תוך 30 יום מיום שמסרו לו את הבקשה, אז אפשר לפנות לבית המשפט. **דבר ראשון – פונים לצד השני ומבקשים ממנו לגלות את המסמכים.** הבקשה יכולה לגלות את כל המסמכים, יכולה לגלות מסמכים ספציפיים, סוג של מסמכים ספציפיים (למשל – תגלה לי את כל הסכמי השכירות של הלקוח שלך, את כל המסמכים שיש לך בנושא אשראי בנק וכו', יכול להיות מסמך ספציפי משנת 2005 וכו'). **כשאומרים לגלות את כל המסמכים – הכוונה היא לכל המסמכים הרלוונטיים לתביעה.** ואז יש שאלה של מה רלוונטי ומה לא.

תקנה 120(ב) – אם הצד מגלה לנו את כל המסמכים, הכל בסדר, גילה לנו את המסמכים, אם הוא לא עונה לנו או אומר שהוא לא נותן לנו כלום או שהוא מגלה לנו אבל אנחנו חושבים שהוא מסתיר מסמכים מסוימים ולא גילה הכל, אפשר לפנות אליו ולבקש אבל אם מיצינו את הדין ודברים בינינו והוא לא מגלה, פונים לבית המשפט ומבקשים את עזרתו בלתת צווים – יכול להיות צו לגילוי מסמך כללי, יכול להיות צו לגילוי מסמך ספציפי או סוג של ספציפי ולהוסיף ולגלות עוד מסמכים.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

יש שני מושגים – גילוי, עיון.

עיון זה אומר לעיין במסמך, שלב משלים לגילוי. גילוי – רשימת המסמכים, איזה מסמכים יש לך?

איך זה מתבצע?

תקנה 119 -

טענת חסיון [130]

119. הוגשה בקשה למתן צו למסירת שאלון, או לעיון במסמכים, ונטענה טענת חסיון לגבי שאלה פלונית או מסמך פלוני, רשאי בית המשפט או הרשם שלא להעתר לבקשה לענין אותה שאלה או אותו מסמך, ולשם כך רשאי הוא לעיין במסמך כדי להחליט אם יש ממש בטענה זו; אין האמור בזה בא לגרוע מזכותה של המדינה לסרב להראות מסמך.

אם צד טוען טענת חסיון בית משפט רשאי לבקש לעיין במסמכים ורשאי גם לא להידרש לבקשה.

יש מקרים שנלמד בפקודת הראיות שבאה המדינה ואומרת שהיא לא מוכנה לגלות את החיסיון, אם בית המשפט יחייב אותה בחיסיון, היא מעדיפה שהנאשם יזוכה.

תקנה 112 –

צו גילוי מסמכים [123, 131(א)]

112. בית המשפט או הרשם רשאי, לפי בקשת בעל דין, ליתן צו לפי טופס 10, המורה לבעל דין אחר לגלות בתצהיר ערוך לפי טופס 11, מה הם המסמכים הנוגעים לענין הנדון המצויים, או שהיו מצויים ברשותו או בשליטתו ושאותרו על ידו לאחר חקירה ודרישה; בית המשפט או הרשם רשאי לסרב לבקשה או לדחותה לזמן אחר, או ליתן כל צו אחר שייראה לו מתאים, בין דרך כלל ובין לסוגים של מסמכים.

לא מספיק שבאים ואומרים אין לי – כי אם אפשר ללחוץ על הכפתור ולאתר את המסמכים, זה אומר שיש לך.

טופס 11 – טופס תצהיר שמלמד איך נראה תצהיר גילוי מסמכים. מסמכים ברמת רזולוציה – איזה מסמכים יש לי שנוגעים לענין, תאריכים שלהם, איזה היו לי ואיפה הם נמצאים ואיפה לא וכו', זה אצל עורך דין.

בית המשפט יכול לתת צו לגילוי מסמכים וגם צו לגילוי מסמך ספציפי.

תקנה 113 – צו גילוי מסמך פלוני

צו גילוי מסמך פלוני [124]

113. בית המשפט או הרשם רשאי בכל עת, בין שניתן צו גילוי מסמכים או הוגש תצהיר על מסמכים ובין אם לאו, ליתן, לפי בקשת בעל דין, צו לפי טופס 12, המורה לבעל דין אחר לגלות בתצהיר אם מסמך פלוני המפורש באותה בקשה מצוי, או היה מצוי, ברשותו או בשליטתו, ואם אינו מצוי בה – מתי יצא ממנה ומה היה עליו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

יכול להיות גם צו ספציפי, לדוגמא: אני טוען שיש לך הסכם שכירות משנת 2002 ואני רוצה את המסמך הזה, אני מצליח להראות ולשכנע את בית המשפט ובית המשפט נותן צו לצד השני שיגלה בתצהיר. אחרי שביית המשפט נותן צו, הצד השני צריך לענות לגבי המסמכים האלה.

שלב שני אחרי שגילו את המסמכים, אפשר לבקש לעיין בהם. כלומר, גילית לי שיש לך 10 מסמכים ואני חושב ש-5 רלוונטיים לי, אני יכול לבקש לעיין.

תקנה 114 –

דרישת עיון במסמכים שנזכרו [125] תק' תש"ן-1990 תק' (מס' 2) תשנ"א-1991

114. מסמך שנזכר בכתבי טענותיו של בעל דין או בתצהיריו, רשאי בעל דין אחר לדרוש ממנו, בכל עת, בכתב לפי טופס 13, שיראה לו או לעורך דינו את המסמך לעיון ולהעתקה.

אנחנו פונים לצד השני ואנחנו אומרים לו שאנו דורשים ממנו או מעורך הדין שלו לעיין במסמכים.

תקנה 115 -

תשובה לדרישת עיון במסמכים שנזכרו [126, 129 סיפה]

115. (א) בעל הדין שנמסרה לו דרישה לפי תקנה 114 ישיב למוסרה, תוך שבעה ימים מיום שקיבל אותה, תשובה לדרישה, לפי טופס 14, המציינת באיזה זמן – תוך שבעה ימים מתאריך מסירת התשובה – אפשר יהיה לעיין במסמכים שהוא מסכים להראותם, או להעתיקם, אם במשרד עורך דינו או במקום אחר, ומפרשת את המסמכים שהוא מתנגד להראותם וטעמי ההתנגדות.

(ב) מי שנמסרה לו דרישה לפי תקנה 114 לעיין בפנקסי בנק או בפנקסי עסקים, רשאי, במקום להרשות למוסר הדרישה את העיון בפנקסים עצמם, לספק לו העתק מהרישום בפנקסים, מאושר בידי מנהל הבנק או העסק או מנהל הסניף שלהם שבו שמורים הפנקסים; מתן העתק כאמור אינו מונע את בית המשפט או את הרשם מהורות כי מי שבדק את ההעתק והשווה אותו למקור יאמת את האישור בתצהיר ויציין בו אם יש בפנקס המקורי מחיקות, תוספות או שינויים ואם אין, ואינו מונע אותו מהורות על עיון בפנקס גופו.

לפי תקנה 115 הוא צריך לתת תשובה ולהגיד באיזה זמן, תוך 7 ימים אפשר יהיה לעיין במסמכים שהוא מסכים להראותם או להעתיקם ואם הוא מתנגד הוא צריך להגיד למה הוא מתנגד.

תקנה 116 -

צו לעיון במסמכים [127] תק' תש"ן-1990

116. לא ציית בעל דין לדרישה שנמסרה לו לפי תקנה 114, רשאי בית המשפט או הרשם, לבקשת בעל הדין שמסר את הדרישה, ליתן צו לעיון במסמכים ולהעתיקם במקום ובדרך שייראו לו.

אם אנחנו עדיין רוצים לעיין כשהוא מסרב, פונים לבית המשפט לפי תקנה 116 ובית המשפט רשאי לתת צו לעיין במסמכים ואם אנחנו חושבים שיש מסמכים שלא פורטו, גם עליהם אפשר לקבל צו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תקנה 114א' –

תנאים לקבלת ראייה תק' (מס' 2) תשנ"א-1991 תק' תשע"ז-2017

114 א. בעל דין שאינו מגלה מסמך שיש לגלותו לפי תקנה 112 או 113 או שאינו נענה לדרישה לפי תקנה 114, לא יהא רשאי להגיש את המסמך כראיה מטעמו באותה תובענה, אלא ברשות שנתן בית המשפט לאחר שנוכח כי היה לבעל הדין הצדק סביר למחדלו; הרשה בית המשפט את הגשת המסמך, רשאי הוא להורות בכל הנוגע להוצאות או לענינים אחרים.

מי שלא גילה את המסמך – יש סנקציה פנימית כלפי מי שלא גילה. אם זה מסמך שחשבת שאתה תרצה להשתמש בו ואתה לא גילית אותו בגילוי מסמכים ויש הוכחות ואתה מתקרב לדוכן ומציג את המסמך, הצד השני – אם הוא מכיר את התיק, מתנגד ואומר שזה לא גולה בגילוי מסמכים. **מסמך שלא גולה בגילוי מסמכים אי אפשר להשתמש בו בבית המשפט**, אלא אם כן הוא אמר שרק אתמול הוא קיבל אותו או סיבה מיוחדת. בית המשפט אם הוא רואה שזה משהו מהותי ויש לו הסבר, הוא יכול לתת אישור להגיש אותו או לתת הפסקה כדי לתת לצד השני לעיין במסמכים וכו'.

תקנה 122 –

הפרת צו [136] תק' (מס' 4) תשמ"ו-1986 תק' (מס' 2) תשנ"ו-1996 תק' (מס' 2) תשס"ו-2006

122. בעל דין שאינו מקיים צו להשיב על שאלון, צו לגילוי מסמכים, צו לעיון במסמכים או צו למתן פרטים נוספים לפי תקנה 65, הרי אם הוא התובע ימחק בית המשפט או הרשם את תובענתו, ואם הוא הנתבע ימחק בית המשפט או הרשם את כתב הגנתו ודינו כדין מי שלא הגיש כתב הגנה, אלא שרשאי בית המשפט או הרשם להאריך את המועד לקיום הצו.

יש לנו בתקנה 122 את הסנקציה הכללית של כל הפרק הזה וגם של פרטים נוספים שלא גילו.

תקנה 122 זו סנקציה מאוד חריפה! היא יותר חריפה לנתבע מכיוון שכתב ההגנה נמחק.

כל זמן שבית המשפט לא נתן צו להוסיף, הוא לא עשה שום דבר שהוא לא מקיים צו, זה חייב להיות צו של בית משפט שמחייב אותו להשיב על שאלה שהוא לא השיב עליה.

✓ **הליך גילוי מסמכים הוא הליך מאוד שכיח ומאוד פרקטי.**

יש דבר שנקרא צו בתי המשפט.

אם יש פסק דין, יש לנו הליך של ערעור, בדרך כלל בזכות בערעור אחד וברשות בערעור נוסף. הסיכוי לקבל רשות לערעור נוסף מאוד מאוד קטן.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מה קורה כשאני רוצה לתקוף החלטת ביניים:

כל ההחלטות של דחיית בקשה למנות מומחה, דחיית בקשה לתיקון תביעה וכו'... החלטה שניתנה עכשיו ואני כעת בתור עורך דין רוצה לתקוף אותה. **בקשות רשות ערעור על החלטות שהן לא פסק דין.**

תקנה 41 לחוק בתי המשפט –

ערעור [ב/19]

41. לא רלוונטי

(תיקון מס' 52) תשס"ח-2008

(ב) החלטה אחרת של בית משפט מחוזי בענין אזרחי, ופסק דין של בית משפט מחוזי בערעור, ניתנים לערעור לפני בית המשפט העליון, אם ניתנה רשות לכך מאת נשיא בית המשפט העליון או מאת שופט אחר של בית המשפט העליון שנשיאו קבע לכך, או מאת בית המשפט העליון, ובפסק דין - גם אם ניתנה רשות לכך בגוף פסק הדין. רשות כאמור בסעיף קטן זה לגבי החלטה אחרת תינתן אם שוכנע בית המשפט כי אם הערעור על החלטה יידון במסגרת הערעור על פסק הדין ולא באופן מיידי, יהיה בכך כדי להשפיע באופן ממשי על זכויות הצדדים או שעלול להיגרם לצד להליך נזק של ממש, או שעלול להתנהל הליך מיותר או בדרך שגויה.

תקנה 52 לחוק בתי המשפט –

ערעור [ב/29]

52. לא רלוונטי

(תיקון מס' 52) תשס"ח-2008

(ב) החלטה אחרת של בית משפט שלום בענין אזרחי ניתנת לערעור לפני בית משפט מחוזי, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט של בית המשפט המחוזי. רשות כאמור בסעיף קטן זה לגבי החלטה אחרת תינתן אם שוכנע בית המשפט כי אם הערעור על החלטה יידון במסגרת הערעור על פסק הדין ולא באופן מיידי, יהיה בכך כדי להשפיע באופן ממשי על זכויות הצדדים או שעלול להיגרם לצד להליך נזק של ממש, או שעלול להתנהל הליך מיותר או בדרך שגויה.

(תיקון מס' 59) תש"ע-2010

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), לא תינתן רשות ערעור –

- (1) על סוגי החלטות ששר המשפטים קבע, בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת; נקבע סוג החלטה בצו כאמור, יחול הצו על החלטה שהתקבלה לאחר תחילתו;
- (2) על החלטת בית משפט שלום בשאלה אם עניין מסוים הוא עניין כלכלי כמשמעותו בסעיף 42ב, אם לאו, ואולם תינתן רשות ערעור על החלטת בית המשפט כי עניין מסוים אינו עניין כלכלי אם תוצאת ההחלטה היא שבית המשפט המוסמך הוא בית משפט שלום.

תקנה 52 ותקנה 41 אומרות שעל פסק דין יש ערעור בזכות מהשלום למחוזי מהמחוזי לעליון. על החלטה אחרת שהיא לא פסק דין, צריך רשות של בית המשפט היותר גבוה – כדי לערער על החלטה של השלום צריך מהמחוזי, מהמחוזי לעליון. זה לא ערעור אוטומטי אלא צריך לקבל רשות שנותנים לי לערער על החלטה שהיא לא פסק דין – על החלטת ביניים, אחרת אני אוכל לערער עליה רק במסגרת פסק הדין בסוף.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- במסגרת ערעור על פסק דין אפשר לתקוף את פסק הדין ואת כל ההחלטות שניתנו עד פסק הדין.

למעט, הצו ומה זה הצו הזה?

בבחינה: יש שאלה שקשורה לצו – אם אנחנו רוצים לתקוף את השאלה לאלתר, מה אנחנו עושים?

ואז הולכים לצו, איפה הצו?

סוגי החלטות

1. לא תינתן רשות ערעור על החלטה מן הסוגים המפורטים להלן:

- (1) החלטה בעניין קביעה ושינוי של מועדי דיון ומועדים להגשת בקשות, תגובות, כתבי טענות, מסמכים, סיכומים ותצהירים (להלן בצו זה – כתבי טענות);
- (2) החלטה בבקשה להארכת מועד הקבוע בחיפוק, למעט החלטה שמשמעותה שלילת האפשרות לפתוח בהליך;
- (3) החלטה בנוגע להיקף כתבי טענות;
- (4) החלטה בעניין שלבי הדיון בהליך, למעט החלטה שהדיון יישמע במפוצל או שיתקיים דיון נפרד בתביעה שכנגד ובהודעה לצד שלישי;
- (5) החלטה בעניין הזמנת עדים, סדר שמיעת עדים, ושאלות המוצגות לעדים לרבות קבלה או דחייה של התנגדות בעניין זה, למעט החלטה על דחיית בקשה לזמן עד או להגיש ראיה, או החלטה בעניין בקשה לעדות מוקדמת;
- (6) החלטה בעניין סדר הבאת עדויות ואופן הגשת עדויות, למעט החלטה בעניין מתן עדות מחוץ לכתלי בית המשפט, ובכלל זה בהיוועדות חזותית;
- (7) החלטה שהיא קבלת בקשה לביטול פסק דין או לביטול החלטה;
- (8) החלטה בעניין הטלת הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין ושיעורם, למעט אם ניתנה לאחר מתן פסק הדין ואינה נבלעת בו;
- (9) החלטה ליתן רשות להגן ולקבל התנגדות לביצוע שטר או התנגדות לביצוע תביעה על סכום קצוב לפי סעיף 1א81 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967;
- (10) החלטה לפי פרק ט' לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, למעט החלטה בעניין גילוי מסמך פלוני, עיון במסמכים ובעניין טענת חיסיון.

ב-2009 מה שהיה קורה בפועל, על כל החלטה היו מגישים בר"ע והרבה פעמים זה היה מעכב את הדיונים (זה מאריך את הזמן כי יש שופט שצריך לדון בבקשה הזו והרבה פעמים היו מחכים להחלטה בבר"ע). כל תיק יכול היה להיות עשרות בר"עות. אז אמרו רגע – נעשה סינון, שיהיה נושאים שאי אפשר יהיה לתקוף אותם עכשיו אלא רק במסגרת פסק הדין וכפי שאנו מבינים, את רוב ההחלטות, אם לא תקפנו אותם ישר, המשמעות זה שהרבה פעמים "עבר זמנו בטל קורבנו", בדרך כלל לא תהיה הרבה נפקות כי לדוגמא: אם אני נתתי החלטה לסדר הזמנת עדים או לאיזה עד, אני אתקוף אחרי ששמעו אותו כבר? כל הבקשות יתייתרו כבר אם לא אגיש בר"ע ישר.

אם נניח ביקשתי לזמן עד מהותי ולא אישרו לי אותו, אגיש בר"ע בפסק הדין ואם בית המשפט באמת יחליט שזה עד מהותי, סביר להניח שהוא יאשר לי את הבר"ע.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מטרתו של הצו לעיל היא לסנן ולהגיד שרק בנושאים המהותיים ינתן לתקוף לאלתר, ברגע שקיבלת את החלטה, תקבל את הצו בזמן אמת. מצד אחד לא לחסום בנושאים המהותיים לתקוף אותם לאלתר, מצד שני, את כל הנושאים הטכניים והלא מהותיים שלא סתם יעמיסו על בית המשפט ויעכבו את ההליכים וכו', מצאו את הפתרון בדרך שמגבילים את הנושאים.

אם אני נכנס לאחד מ-10 הסוגים המפורטים בצו לעיל אני יכולה להגיש בקשה לערעור עליהם אבל, לא יתנו לי רשות ערעור.

4 במאי 2018

תודה לגלית אהרון על השלמת השיעור ☺

קדם משפט

עד ההוכחות מדובר על הליכים מקדמיים וכל הבקשות מוגשות בכתב. בקשות אלו נידונות בכתב ללא דיון או שיהיה דיון בבקשה בדומה לדיון בקשה לצו זמני. כל ישיבה שהיא קודמת להוכחות נקראת ישיבה קדם משפט. ככל שהשלב במשפט יותר מתקדם, השופט יכול להעריך בצורה טובה יותר אם יש לתובע עילה. רואים את מרבית הפרטים בתצהירי עדות ראשית. בדרך כלל כל צד מצרף את המסמכים של העדים שלו, ולא יביא את העד עצמו- אלא אם לא יכול להביא את התצהיר. לאחר הגשת התצהירים יכול השופט להעריך את סיכויי התביעה ולהחליט בבקשות הקדם בהתאם. בפס"ד אשורנס רואים את השתלשלות קדם המשפט. היום יש תצהירים, אך בעבר לא היו והיו שומעים את התובע והעדים בבית המשפט. איזון בין יעילות, פישוט ופשרה והרצון לתת לצדדים למצות הליכים בבית משפט. אפשר לעבור על התצהירים, על המסמכים ולראות את סיכויי התביעה ובהתאם להציע לצדדים להתפשר או לסיים את הסכסוך בדרך אחרת מבלי להגיע למשפט לשלב ההוכחות. כלומר, השופט בשלב קדם משפט יותר אקטיבי, מול השיטה האדברסרית במשפט עצמו. ההצעה של השופט בשלב זה אינה מחייבת שלאחר ההוכחות השופט לא יכריע אחרת.

סמכות להורות על קדם-משפט [140] תק' (מס' 2) תשנ"ו-1996

140. ראה שופט כי בתובענה פלונית שהוא עומד לדון בה, או ראה נשיא או סגן נשיא של בית משפט כי בסוג פלוני של תובענות, מן הראוי להקדים למשפט בירור של נושא הריב ודרכי הדיון בו, במגמה לייעל את הדיון, לפשטו, לקצרו ולהחישו או כדי לברר אם יש מקום לפשרה בין בעלי הדין – רשאי הוא להורות על קיום קדם-משפט בפני שופט או בפני רשם שהוא שופט (להלן – שופט בקדם-משפט).

לא הכרחי שיהיה קדם משפט. החלטה של השופט- מה גודל התיקים, סוג התיקים, אם יש בקשות. ישנם מקרים שהשופט ששומע בקדם משפט, אינו השופט בתיק העיקרי- שופט מוקד.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

143. בקדם-משפט או לצורכי קדם-משפט מוסמך שופט –

(1) לבדוק אם כתבי הטענות ערוכים כדין, להתיר את תיקונם או להורות על כך, למחוק כל דבר שאינו דרוש לענין, לברר מה הן השאלות שהן באמת שאלות השנויות במחלוקת בין בעלי הדין ולערוך רשימת הפלוגתות;

(2) להחליט בדבר צירוף בעלי דין ומחיקתם, הודעות לצד שלישי ומתן הוראות לביורר תובענה שהוגשה על דרך הודעה לצד שלישי;

תק' (מס' 2) תשנ"א-1991

(3) להחליט בדבר מתן פרטים נוספים, הודיות בעובדות ובמסמכים, הצגת שאלונים, גילוי מסמכים והעיון בהם, עריכת חקירות וחשבונות, בדיקת נכסים ומינוי מומחים;

(4) ליתן סעד זמני;

תק' (מס' 2) תשנ"א-1991 תק' (מס' 2) תשנ"ו-1996

(5) להורות לבעל דין כי עד שיובא על ידו יקדים ויגיש תצהיר על עדותו או שעובדה שבמחלוקת תוכח על ידי תצהיר, בין אם הוגשו כבר תצהירים אחרים בענין זה ובין אם לאו וכן רשאי הוא להורות, כי בעלי הדין יגישו תצהירים במועד אחד, על אף האמור בתקנה 158; לא הגיש בעל הדין תצהיר כאמור, יחולו הוראות תקנה 168(ב);

תק' (מס' 2) תשנ"ה-1995

(6) לקבוע, אחרי בירור עם בעלי הדין, את דרכי הוכחת הטענות ואת כשרותן של הראיות, לרבות הוראות בדבר מתן עדות בתעודה של עובד הציבור, תעודה ציבורית, חוות דעת של מומחה או תעודת רופא כמשמעותם בפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, במקום עדות בעל פה וכן להורות על גביית עדות מחוץ לתחום השיפוט של בית המשפט העתיד לדון בענין או מחוץ לתחום המדינה;

(7) לקבוע את שלבי הדיון בתובענה ואת הסדר שבו יתבררו שאלות שבעובדה ושבמשפט, וכן את הענינים שיתבררו בנפרד;

(8) לסלק תביעה על הסף על יסוד אחד הנימוקים המנויים בתקנות 100 ו-101;

(9) ליתן פסק דין, לרבות פסק דין חלקי בתובענה, במידה שנתברר כי אין לנתבע הגנה בפני התביעה;

(10) להורות כל הוראה לסדר הדין שיש בה לפשט את הדיון או להקל עליו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

השופט רשאי בקדם משפט, בין היתר לתת תוקף לרשימת מחלוקות- יתרון מייעל תהליכים. חיסרון- תהיה בעיה אח"כ להוסיף מחלוקות נוספות או אחרות. לכן יש לחשוב טוב לפני שמסכימים לרשימת פלוגתאות. זה מחייב. חלק מהסמכויות שכבר למדנו- גילוי מסמכים שבתוכם יכולות להיות הרבה בקשות, שאלונים וכדומה. כל הנושא של סעדים זמניים – עיקולים, צו מניעה וכו.. הם בשלב זה. להורות על הגשת תצהירי עדות ראשית- בד"כ קודם התובע ואז הנתבע. מינוי מומחים (נלמד בהמשך), בקשה לפסול מומחה, תשלום למומחה. העדר סמכות בית דין- סמכות מקומית ועניינית- שיש להעלות בהזדמנות הראשונה. מקומית אם לא מעלים, ביהמ"ש לא יעביר, עניינית- ככל שהמשפט יתקדם, הנטייה היא לא להעביר לביהמ"ש המוסמך, העדר עילה, התיישנות, מעשה בית דין וכו'. אפשר לתת פס"ד חלקי על חלק בתביעה שהנתבע מודה.

סעיף 10- בעיף סל. כל דבר שיכול לפשט את הדיון- ביהמ"ש מוסמך לעשות.

תקנה 144- יכול השופט להחליט בקדם משפט בנושא שגם לא הועלתה בקשה לגביו.

הסמכות לפי התקנות [144]

144. בענינים האמורים בתקנה 143 יהיו לשופט בקדם-משפט כל הסמכויות הנתונות לבית המשפט לפי כל דין והוא רשאי להחליט בהם ללא צורך בבקשת בעל דין.

בקשות תלויות ועומדות [145]

145. היו בקשות תלויות ועומדות לפני בית המשפט והן נוגעות לאחד הענינים המנויים בתקנה 143, יהא שופט בקדם-משפט רשאי לדון ולהחליט בהן.

לביהמ"ש יש סמכות ביוזמתו או לפי בקשת בעל הדין, להעיד עדים, כמו את התובע או הנתבע בקדם משפט. זה לא דבר שכיח. במיוחד אם מדובר על דבר נקודתי.

עדות בעלי הדין [146]

146. שופט בקדם-משפט רשאי, ביזמתו או לפי בקשת בעל דין, להורות שבעלי הדין, או מי שהוזמן להתייצב לפי תקנה 147, יעידו בפניו בשאלות השנויות במחלוקת ביניהם, או בחלק מהן.

בבקשה לקדם משפט, ייקבע בית המשפט אם שני בעלי הדין צריכים להתייצב. אם לא- מספיק עורכי הדין. אם נקבע שיתייצבו ולא מתייצבים- תקנה 157 קובעת מה קורה. תקנה 157 נקבעת לשלב ההוכחות, אך 147 קובע שדין אי התייצבות בקדם משפט כדין אי התייצבות במשפט.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אי-התייצבות לדיון [157]

157. בתאריך שנקבע לדיון או לדיון נדחה, ינהגו כך:

- (1) נמסרה על הדיון הודעה כראוי ואיש מבעלי הדין לא התייצב, רשאי בית המשפט, בכפוף לתקנות אלה, לדחות את הדיון למועד אחר, או למחוק את התובענה;
- (2) התייצב התובע, ואילו הנתבע לא התייצב לאחר שנמסרה לו הודעה כראוי, רשאי התובע להוכיח את תביעתו עד כמה שחובת הראיה עליו, ואז יהא זכאי לסעד המבוקש ולכל סעד מתאים אחר;

תק' תש"ן-1990

- (3) התייצב הנתבע ואילו התובע לא התייצב לאחר שנמסרה לו הודעה כראוי, רשאי בית המשפט, לפי בקשת הנתבע, למחוק את התובענה או לדחותה; הגיש הנתבע תביעה שכנגד, רשאי הוא להוכיח אותה עד כמה שנטל ההוכחה עליו, ואז יהא זכאי לסעד המבוקש ולכל סעד מתאים אחר.

תקנה 147

התייצבות [147]

147. (א) שופט בקדם-משפט רשאי להורות שבעל דין פלוני יתייצב בעצמו, ואם היה תאגיד – מנהלו, מנהל עסקיו או אדם אחר הממלא בו תפקיד, הכל לפי ראות עיני השופט; כן רשאי הוא להורות שבעל דין פלוני שנוכחותו אינה דרושה לביורר, יהא פטור מהתייצב.

(ב) דין אי-התייצבות לקדם-משפט כדין אי-התייצבות למשפט.

פס"ד 4781/15 מדבר על סכסוך בבאר שבע לגבי מקרקעין שחברה טענה שרכשה את הזכויות במקרקעין והעסקה לא יצאה לפועל משום שלא היה אישור משרד הפנים. החברה תבעה את העירייה. בקדם משפט הוזמן מנכ"ל משרד הפנים - ביהמ"ש היה ראש גדול כי אם היה ניתן אישור על ידי משרד הפנים שלא היה צד לדיון, אז תוכשר העסקה והסכסוך ייפתר. המדינה עתרה לבטל את הזימון משום שמשרד הפנים לא היה צד בדיון. השאלה- האם יש סמכות לזמן עד לקדם משפט, הרי רשום שיכול להורות על התייצבות פלוני, אך לא כתוב שמדובר בעד. שופט אחד משאיר זאת בצ"ע, ושופט אחר נוטה לאשר זאת מכוח הסמכות הטבועה של בית המשפט. שאלה נוספת שנבחנה היא האם אפשר לזמן עדות של אישיות בכירה כאשר אינו צד לתביעה. למה לזמן דווקא את המנכ"ל ולא עובד אחר? בית המשפט אומר שלא בהכרח צריך לזמן את הדרגה הגבוהה ביותר.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

ייתכן שיש אדם מקצועי בדרגה נמוכה יותר שיתן מענה לשאלה. אפשר היה להעביר את הדיון למשרד הפנים ולא לזמן עדות. זה מלמד על המעורבות והאקטיביות של בית המשפט.

תוצאיו של קדם-משפט [149]

149. (א) ענין שהוחלט בו בקדם-משפט אין לפתוח שנית במשפט, והמשפט יתנהל על פי ההכרעות בקדם-משפט, זולת אם ראה בית המשפט הדין בתובענה לשנות מהן, מטעמים מיוחדים שיירשמו וכשהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין.

(ב) לא ידון בית המשפט או הרשם בשום בקשה שבעל דין יכול היה להביאה בקדם-משפט, זולת אם ראה לעשות כן מטעמים מיוחדים שיירשמו וכשהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין.

תאריך לדיון [150]

150. נסתיים הקדם-משפט, ייקבע תאריך לדיון.

תקנה 149 אומר שהכלל הוא שמה שהוחלט בקדם משפט לא פותחים יותר והמשפט יתנהל לפי הכרעות בקדם משפט. סופיות המשפט. זולת אם בית המשפט מחליט לשנות החלטות, אבל מטעמים מיוחדים שיירשמו כאשר הדבר דרוש למנוע עוות דין. 149(ב) המבקש בקשה שצריכה להיות מוגשת בקדם משפט צריך להראות טעם מיוחד מדוע לא ביקש זאת בקדם משפט. בד"כ ביהמ"ש לא ייתן אפשרות להגיש בקשה כזו, למשל בקשה לתקן את כתב הטענות, אלא אם יש טעם מיוחד. דוגמה לאפשרות כזו - פס"ד ד"ר פלוקטין. היה רופא שרצה לעבור בבית חולים של קופ"ח כללית ודרשו ממנו לעשות חיסון כתנאי לזה, שגרם לו למחלת עור. המדינה אומרת שלא ידוע על מקרה דומה, אבל בהוכחות אמרה רופאה שיש מקרים כאלו. הרופא מבקש גילוי מסמכים על מקרים כאלו בכל העולם. ביהמ"ש המחוזי דוחה זאת כי לא הגיש זאת בשלב קדם משפט. בבר"ע הדבר אושר משום שיכול לגרום לעיוות דין. הבקשה לא אושרה לכל העולם, אך למקרים נוספים בארץ. הכלל שלא פותחים סוגיות לאחר שנגמר קדם משפט כי זה מעכב את ההוכחות, אבל כאן מאוד חשוב להראות שיש עוד מקרים - ואז יוכיח כי המחלה נגרמה כתוצאה מהחיסון. הסיכוי לפתוח הוא קטן, אלא אם נגלו עובדות חשובות וכדומה.

תקנה 150 - המשפט מתחיל לאחר סיום קדם המשפט.

תיקון כתבי טענות

בקשה מאוד שכיחה. למשל שהתחלף עו"ד. אם הסיבה היא העו"ד, צריך לחשוב טוב אם לבקש זאת. למשל עולה מסמך חדש או עובדה חדשה, או בשל חלופי הזמן הדברים השתנו, למשל התגלו נזקים שלא היו בהתחלה. אפשר בכל שלב לבקש לתקן את כתבי הטענות, בדרך כלל את כתב התביעה. מדוע כדאי להימנע מבקשה כזו?

מודים שיש בעיה ואם לא יאשרו את התיקון, זה יכול לגלות לצד השני את הבעיה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

יכול להביא לתשלום הוצאות- מי שמבקש לתקן מאריך את המשפט ויישלים הוצאות.

אם ביהמ"ש מאשר לתקן, הצד השני יכול לתקן גם הוא ללא רשות בית המשפט. כך יכול הצד השני לשפר את עמדתו ואפילו לזמן צדדים שלישיים וכו.. כלומר אפשר שצד זה ייתן יתרון לצד השני.

הגישה בתיקון כתבי טענות היא ליברלית, כלומר ביהמ"ש יתיר זאת במיוחד ככל שהשלב במשפט יותר מוקדם. **פס"ד שלמה** ביהמ"ש לא ייתן שיש כל כך הרבה בקשות לפני כן וגם כאשר יש הוספת עילה- הוסיפו את האחריות של המנכ"ל בנוסף לחברה. ביהמ"ש בוחן את הצורך בתיקון, תוך בחינת היעילות, מה השלב שנמצאים, האם ייסרבל את הדיון ואין סיבה אמיתית לבקשת התיקון. למרות הגישה הליברלית, יכול ביהמ"ש לסרב.

בנוסף, לא ייתנו לתקן אם התיקון יכול להביא לפגיעה בזכות של הצד השני. למשל חלפה תקופת ההתיישנות- תיקון מרפה את טענת ההתיישנות, ולכן מונע מהנתבע טענה לסילוק על הסף בשל התיישנות.

למשל רוצים להגדיל את סכום התביעה- הסכום היה ברשות של ביהמ"ש שלום. מבקשים תיקון, אם ביהמ"ש מאשר, הרי שמעבירים את התיק לבית משפט המחוזי. ההפך- התיק לא יעבור משום שהמחוזי יכול לדון בעניין שמתאים לשלום.

תקנה 92**רשות לתקן [97] תק' (מס' 2) תשנ"א-1991**

92. בית המשפט או הרשם רשאי, **בכל עת**, להתיר לכל אחד מבעלי הדין לשנות או לתקן את כתבי טענותיו בדרך ובתנאים הנראים צודקים, וכל תיקון כזה ייעשה לפי הצורך, כדי שבית המשפט יוכל להכריע בשאלות שהן באמת השאלות השנויות במחלוקת בין בעלי הדין. תיקון של טענה עובדתית או הוספתה, טעונים הגשת תצהיר המאמת את העובדות.

אפשר בכל עת, בתנאים נראים צודקים- למשל להטיל הוצאות על המבקש תיקון. יש לפרט מדוע רוצים לתקן ואת העובדות שנגלו, אם ישנן.

תשובה לכתב טענות מתוקן [99] תק' (מס' 2) תשנ"א-1991

94. הגיש בעל דין כתב טענות מתוקן, ישיב עליו בעל הדין שכנגד, או יתקן **בלי נטילת רשות**, את כתב טענותיו הוא, תוך הזמן העומד לרשותו אותה שעה להגשת כתב טענותיו או תוך חמישה עשר ימים מיום שהומצא לו כתב הטענות המתוקן, הכל לפי התאריך המאוחר יותר, אם לא קבע בית המשפט או הרשם מועד אחר. תיקון של טענה עובדתית או הוספתה, טעונים הגשת תצהיר המאמת את העובדות.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

הצד שלא ביקש תיקון, רשאי ללא רשות לתקן את כתבי הטענות אם אושרה בקשת התיקון של המבקש. זכות, אם לא רוצה לתקן הרי שכתב הטענות המקורי נשאר, ומסתמך עליו. אם לא מתקן במועד שניתן, לא ניתן לתקן. מה שקובע הוא כתב התביעה או ההגנה המתוקן.

באין תשובה לתיקון [100]

95. הגיש בעל הדין שכנגד את כתב טענותיו לפני שהומצא לו התיקון, ואינו משיב לתיקון או אינו מתקן את כתב טענותיו תוך הזמן האמור, **רואים אותו כאילו הוא מסתמך על כתב טענותיו המקורי כתשובה לתיקון.**

כאשר בית המשפט מתיר תיקון, הרי שניתן להרחיב חזית בדרך המלך, דרך כתבי הטענות. הרחבה כזו לא תותר אם לא עומדת בקנה אחד עם כתבי הטענות בזמן המשפט.

91. (א) בית המשפט או הרשם רשאי, בכל עת, להורות כי יימחק או יתוקן כל ענין בכתב טענות שאין בו צורך או שהוא מביש או עלול להפריע לדיון הוגן בתובענה, לסבכו או להשהותו. כמו כן רשאי בית המשפט או הרשם להודות על מחיקה או על תיקון של כתב טענות שלא קויימו לגביו הוראות תקנות אלה.

יכול בית המשפט להחליט למחוק או לתקן כתב טענות על דעתו.

האם אפשר לערער על החלטה לתקן כתב טענות- בר"ע? לא נמצא בצו, לכן אפשר לתקוף. זה הגיוני, כי מדובר בנושא מהותי.

צירוף/חילופי צדדים

צירוף תובע [19]

21. מותר לצרף בחזקת תובעים בתובענה אחת את כל הטוענים לזכות סעד – בין ביחד, בין לחוד ובין לחלופין – בשל מעשה אחד או עסקה אחת או סדרה אחת של מעשים או עסקאות או כתוצאה של אחד מאלה, ושאלו הגישו תובענות נפרדות היתה מתעוררת בהן שאלה משותפת, משפטית או עובדתית.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

צירוף נתבעים [20, 22, 23]

22. (א) מותר לצרף בחזקת נתבעים בתובענה אחת את כל הנתבעים למתן סעד – בין ביחד, בין לחוד ובין לחלופין – בשל מעשה אחד או עסקה אחת או סדרה אחת של מעשים או עיסקאות, או כתוצאה של אחד מאלה, ושאלו הוגשו נגדם תובענות נפרדות היתה מתעוררת בהן שאלה משותפת, משפטית או עובדתית.
- (ב) **היה לתובע ספק ממי הוא זכאי לתבוע**, רשאי הוא לצרף נתבעים אחדים כדי ששאלת החבות ומידת החבות של כל אחד מהם תוכרע בין כל בעלי הדין.
- (ג) **אין צורך שכל נתבע יהא לו ענין לגבי כל הסעד שתובעים בתובענה**.

לגבי נתבעים- יכול להיות שהתובע לא בטוח על מעורבותם של נתבעים שונים, יכול לצרף כמה נתבעים שעוסקים באותה עילה, והם לא חייבים להיות בעלי עניין לגבי כל סעד שתובעים. למשל דיירים שונים באותו בניין משותף. אפשר גם לפצל את התיקים לגביהם.

מחיקת בעלי דין והוספתם [24]

24. **בכל שלב משלבי הדיון רשאי בית המשפט או הרשם, לבקשת אחד מבעלי הדין או בלא בקשה כזאת ובתנאים שייראו לו, לצוות על מחיקת שמו של בעל דין שצורף שלא כהלכה כתובע או כנתבע, או על הוספת שמו של אדם שהיה צריך לצרפו כתובע או כנתבע או שנוכחותו בבית המשפט דרושה כדי לאפשר לבית המשפט לפסוק ולהכריע ביעילות ובשלמות בכל השאלות הכרוכות בתובענה.**

אם למשל יש צד נוסף שהסכסוך משליך עליו, יכול בית המשפט מיוזמתו לצרף אותו כצד שלישי. למשל שני פולשים רבים, וביהמ"ש מצרף את בעל הקרקע.

אם רוצים לצרף תובע ונתבע- הרי שמדובר על תיקון על דרך של הוספת בעל דין. להבדיל מתיקון רגיל, כאשר מצרפים או מחליפים בעל דין, הרי שמי שהוסף הזמן שנקבע הוא תאריך השינוי ולא התאריך המקורי לעניין תקופת ההתיישנות. לכן אם כתב התביעה המקורי הוגש לפני תקופת ההתיישנות, ומדובר על תיקון רגיל- יוכל להמשיך כי התאריך הקובע הוא זמן הגשת התביעה המקורי, אבל בצירוף צדדים, התאריך של ההוספה הוא הקובע. כזכור, אפשר לטעון טענת לסילוק על הסף בשל התיישנות.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

הנהלה בשינוי בעל דין [26] תק' (מס' 2) תשנ"ח-1998

26. (א) הוסף או הוחלף בעל דין, יתוקן כתב התביעה לפי הצורך, אם לא הורה בית המשפט או הרשם הוראה אחרת; העתק כתב התביעה המתוקן יומצא לכל בעלי הדין.

(ב) הוסף או הוחלף בעל דין, רואים, לענין התיישנות, את ההליכים לגבי בעל הדין החדש כאילו

התחילו עם כתב התביעה המתוקן.

כאשר מבקשים לתקן, מבקשים בעניין ספציפי, ויש לתקן רק לעניין הספציפי שאושר על ידי בית המשפט.

מומחים

בית המשפט והצדדים - יש עניינים שלא יכולים להוכיח את העובדות ללא חו"ד של מומחים.

בחלק מהמקרים יביאו הצדדים חו"ד מומחה, אבל יש מקרים שאסור להם - כמו במקרה של תאונות דרכים, ובחלק מהמקרים ביהמ"ש ימנה מומחה - מומחה ביהמ"ש, ובד"כ ביהמ"ש יסתמך עליו ויאמץ את חוות דעתו, משום שהוא אובייקטיבי וניטרלי.

שלושה סוגים של מומחים: 1. תאונות דרכים. 2. רפואי 3. לא רפואי.

מומחה לא חייב להיות עם תואר אקדמי, אלא אדם שיש לו מומחיות בתחום מסוים. למשל אינסטלטור.

מומחה תאונות דרכים - תביעות לנפגעי גוף שחל הפלת"ד

כאן הצדדים לא יכולים להביא מומחים מטעמם, אלא רק בית המשפט. עדיין, ביהמ"ש לא עושה זאת מיוזמתו. התובע שנפגע בתאונת דרכים יבקש למנות מומחים ע"י בית המשפט. אין מינוי ללא בקשה למינוי מומחה, והבקשה צריכה להתייחס לתחום מומחיות המבוקש. האינטרס של התובע למנות מומחים שיקבעו אחוזי נכות. אם לא יבקש, לא ימונו מומחים. אם לא תקבע נכות, יוכל לקבל רק כאב וסבל. בתאונות דרכים מדובר בעיקר על מומחים רפואיים, כשהאינטרס של התובע לבקש כמה שיותר מומחים בכמה שיותר תחומים.

אם למשל מומחה אחד קובע - 10% אורטופדי והשני 10% נפשי למשל - בסך הכל יהיו 19% נכות (כי ה-10% השניים הם מתוך 90%).

ביהמ"ש מקיים דיון בנוכחות הצדדים ומחליט אילו מומחים הוא ממנה. כל מומחה נותן חו"ד בכתב, וכל צד יכול לשאול שאלות הבהרה - זה בקשם משפט. במשפט אפשר לחקור את המומחה. בית המשפט בד"כ אם לא נסתרה חו"ד המומחה, יאמץ ביהמ"ש את חוות דעתו לגבי אחוזי הנכות. אפשר להתנגד לחו"ד של מומחה בית המשפט, אם טוענים שאינו אובייקטיבי. המומחה הוא של בית המשפט, לכן הנתבע לא יכול לבקש בקשה למומחה. בשלב הראשון קובעים את הנכות הרפואית. בשלב השני קובע את הנכות התפקודית. הכלל הוא בד"כ שהנכות הרפואית שווה לנכות התפקודית. אם למשל כנר נפגע בידו - הנכות הרפואית היא 10%, אבל משום שעבודתו מבוססת על שימוש ביד - הרי שהנכות התפקודית היא 100%.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

ביהמ"ש בוחן מהם ההפסדים של האדם בהנחה שהנכות היא מסוימת. לוקח בחשבון מה קרה בעבר, אם לא עבד כתוצאה מהתאונה, מה יהיה בעתיד, אלו הפסדים ספג התובע בעבר, ומה צופה שיהיה הפסד ההשתכרות של האדם עד הפנסיה. כאב וסבל, נסיעות, תמיכה וסעד וכדומה.

תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים), תשמ"ז-1986

בקשה למינוי מומחה וצירופיה

2. (א) נפגע הטוען בכתב תביעתו לענין נכותו הרפואית שעליה לא חל סעיף 6 לחוק, או לענין כל נושא רפואי שאינו נכות, לרבות דרכי שיקומו, יצרף לכתב התביעה –

(1) בקשה למינוי מומחה, לפי טופס 1 ;

(2) תצהיר שבו יתן תשובות לשאלות המפורטות בטופס 2 ;

(3) כתב ויתור על סודיות רפואית לפי טופס 3 ;

(4) העתק של סיכומי המחלה מתיק המוסד הרפואי שבו היה מאושפז.

(ב) לא אושפז הנפגע במוסד רפואי או שהוא טוען לנכות או לענין נושא רפואי אחר שאינם מתבטאים בסיכומי המחלה, יצרף לכתב התביעה מסמך שנערך לצורך טיפול רפואי בו **ושיש בו ראיה** לענין טענותיו.

בנוסף לבקשה למינוי תצהיר, מבקשים תצהיר שבו הנפגע מצהיר מהי מחלתו, מה הנזק, כתב ויתור על סודיות רפואית. בשלב זה הפסיקה אומרת שדרושה ראשית ראיה- לא צריך ראיות חזקות בשלב זה.

תשובה לבקשה

3. **בעל דין המגיש כתב הגנה**, יצרף אליו תשובה לבקשה למינוי מומחה, ערוכה לפי טופס 4, **והוא רשאי גם לבקש מינוי מומחה בנושא שלגביו לא נתבקש מינוי מומחה כאמור**; לא הגיש תשובה כאמור, יראו את בעל הדין כמסכים למינוי מומחה כמבוקש.

בניגוד לנאמר קודם, במקרה יותר נדיר, יכול הנתבע לבקש מבית המשפט שימנה מומחה בתחום שלא נתבקש לגביו מומחה ע"י התובע.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מינוי מומחה בידי בית המשפט

7. (א) בית המשפט או הרשם יחליט בבקשה למינוי מומחה לאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיהם בענין שטרם הוסכם עליו; החליט למנות מומחה או מומחים - תיערך ההחלטה לפי טופס 5.
- (ב) בית המשפט או הרשם יורה לבעלי הדין או למי מהם, להפקיד סכומי כסף שיקבע בית המשפט או הרשם, כפיקדון להבטחת שכרו של מומחה.
- (ג) לאחר הפקדת הפיקדון ישלח בית המשפט אל המומחה הודעה על מינויו, לפי טופס 6.

המצאת מסמכים למומחה

8. (א) תוך חמישה עשר ימים מיום שהודע לנפגע על מינויו של מומחה, ימציא הנפגע למומחה ולכל בעלי הדין האחרים את כל המסמכים בדבר הטיפול הרפואי שניתן לו ובדבר הבדיקות שנבדק לצורך אותו טיפול, הנוגעים לענין שבמחלוקת, ובלבד שלא יגיש למומחה חוות דעת רפואית.
- (ב) תוך ארבעים וחמישה ימים מקבלת המסמכים, רשאי כל בעל דין להמציא למומחה מסמכים כאמור בתקנת משנה (א) אשר הנפגע לא המציאם לו.

חוות דעת המומחה

15. (א) המומחה יגיש לבית המשפט את חוות דעתו, ערוכה לפי סעיף 24 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, תוך שלושים ימים מיום שהגיעו לידי כל המסמכים ותוצאות הבדיקות שדרש, זולת אם הורה בית המשפט אחרת; לחוות הדעת יצרף המומחה בקשה לקביעת שכרו והוצאותיו.
- (ב) בעל דין רשאי להציג למומחה שאלות בכתב להבהרת חוות דעתו, תוך שלושים ימים מקבלתה; המומחה ישיב על השאלות, בכתב, לבית-המשפט תוך חמישה עשר ימים מקבלתן, זולת אם הורה בית המשפט אחרת.
- (ג) על פי בקשת בעל דין יזמן בית המשפט את המומחה לחקירה על חוות דעתו והבהרותיו, ובלבד שהבקשה הוגשה ארבעים וחמישה ימים לפני המועד שנקבע לתחילת שמיעת הראיות, או תוך שבעה ימים לאחר קבלת ההודעה על המועד האמור, לפי המאוחר.

שאלות הבהרה למומחה- יענה עליהם בכתב 15(א). אפשר אח"כ לזמן אותו ולחקור אותו- לפי 15(ג). המומחה יקבע את נכות הרפואית, וביהמ"ש מחליט אח"כ על נכות תפקודית.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

11 במאי 2018

מומחים רגילים (שלא בתאונות דרכים)

הגדרות [168]

125. בפרק זה –

"מומחה" – רופא, מומחה רפואי, או מי שעוסק כמומחה בנושא שבמדע, במחקר, באמנות או

במקצוע;

"מומחה רפואי" – רופא בעל תואר מומחה ששמו כלול ברשימת הרופאים שנתפרסמה לפי תקנה

34 לתקנות הרופאים (אישור תואר מומחה ובחינות), תשל"ג-1973.

מומחה הינה הגדרה יותר רחבה, כוללת גם רופא ורופא מומחה וכל מי שמומחה בנושא אחר, כולל מקצוע. מומחה רפואי- בעל תואר מומחה והוא רופא, מוסמך כרופא.

ישנם לא מעט פסקי דין בנוגע למומחים. בענייני רפואה חייב להביא חוות דעת מומחה, אבל בתחומים אחרים לעתים מאוד כדאי להביא מומחה. בניגוד למקרים של פגיעה פיזית בתאונות דרכים, בו הצדדים לא יכולים להביא חו"ד משל עצמם, כאן כל צד יכול להביא חו"ד מקצועית. חוות הדעת מהווה כלי לבית המשפט. הרי לשופט יהיה קשה לפסוק בנושא שאינו מבין בו. לעתים צד אחד ייעזר במומחה על מנת להבין ולנסות לסתור את חו"ד של המומחה של הצד השני.

חוות דעת רפואית [170]

127. רצה בעל דין להוכיח ענין שברפואה לביסוס טענה מטענותיו, יצרף לכתב טענותיו תעודת רופא

או חוות דעת של מומחה, לפי הענין, שנערכה לפי סעיף 24 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971

(להלן – חוות דעת); אולם רשאי בית המשפט או הרשם לפטור בעל דין מצירוף חוות דעת מטעמים

מיוחדים שיירשמו.

הכלל אומר שברפואה- למשל נזק רפואי לא תאונת דרכים או רשלנות רפואית, יש לצרף לכתב הטענות- תביעה או הגנה את חו"ד הרפואית. יוצא מן הכלל- רשאי ביהמ"ש לפטור בעל דין מצירוף לכתב הטענות את חו"ד מטעמים מיוחדים שנרשמו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

פקודת הראיות

חוות דעת מומחה ותעודת רופא

20. בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות דין, לקבל כראיה, בכתב, חוות דעתו של מומחה בשאלה שבמדע, שבמחקר, שבאמנות או שבידיעה מקצועית (להלן - חוות דעת), ותעודה של רופא על מצב בריאותו של אדם (להלן - תעודת רופא).

טפסים ותקנות

24. (א) חוות דעת, תעודת רופא ותעודת עובד הציבור ייערכו לפי הטפסים הקבועים בתוספת הראשונה או בדומה להם ככל האפשר.
(ב) שר המשפטים רשאי, בתקנות, לקבוע דרך הגשתן של חוות דעת, תעודת רופא או תעודת עובד הציבור ולהביא שינויים בטפסיהן.

חקירה בעל-פה

26. (א) הוראות סימן זה אינן גורעות מכוחו של בית המשפט לצוות כי מומחה או רופא או עובד הציבור יחקרו בבית המשפט, ובית המשפט ייעתר לבקשתו של בעל דין לצוות על כך.
(ב) נתברר לבית המשפט שבקשתו של בעל דין לחקור מומחה או רופא או עובד הציבור בבית המשפט באה לשם קנטור או מתוך קלות דעת, רשאי הוא להטיל על המבקש את הוצאות החקירה.

אם רוצים לחקור מומחה, ביהמ"ש צריך להיעתר לכך. אם אין מה לשאול אותו- קנטור או מתוך קלות דעת- יישא בהוצאות (למדנו דבר דומה- לחקור אדם על תצהיר- סעיף 17- ואם יתברר שזה בשביל קנטור או קלות דעת- יישא בהוצאות). גם בית המשפט יכול לחקור את המומחה.

בדיקה רפואית והגשת חוות דעת מטעם בעל דין אחר [171]

128. (א) הגיש בעל דין חוות דעת בענין שברפואה, רשאי בעל דין אחר לשלוח לו, תוך שלושים ימים מהיום שהומצאה לו חוות הדעת, דרישה בכתב להעמיד את נושא חוות הדעת לבדיקה בידי רופא או מומחה רפואי מטעמו, ובלבד שהודיע לבעל הדין שהגיש את חוות הדעת שימציא לו, לפי דרישתו, העתק חוות דעת של הרופא או המומחה הרפואי מטעמו תוך זמן סביר לאחר הבדיקה.
(ב) רצה בעל דין לחלוק על טענת בעל דינו, יגיש לבית המשפט, תוך ששים ימים מהיום שהומצאה לו חוות הדעת, או תוך זמן ארוך יותר שקבע בית המשפט או הרשם, חוות דעת מטעמו, במספר עתקים כמספר עתקי כתב טענותיו; אולם רשאי בית המשפט או הרשם לפטור בעל דין מהגשת חוות דעת מטעמים מיוחדים שיירשמו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אי קיום התקנות [179]

137. (א) בעל דין שלא עשה כאמור בתקנה 127 או בתקנה 128(ב) ולא פטר אותו בית המשפט או הרשם מכך, לא ייזקק בית המשפט להוכחה של ענין שברפואה מטעמו לענין הנדון.

(ב) בעל דין שלא נענה לדרישה לפי תקנה 128(א) או 132, או להוראה של בית המשפט או הרשם לפי תקנה 135, או שלא נענה במידה מספקת, ואי ההיענות היתה ללא הצדק סביר, לא ייזקק בית המשפט להוכחה של ענין שברפואה מטעמו לענין הנדון.

(ג) בעל דין שלא עשה כאמור בתקנה 129, לא ישמע בית המשפט עדות של מומחה מטעם בעל הדין, אלא אם כן ראה לנכון לעשות כן מטעמים מיוחדים שיירשמו.

אם התובע לא הביא חו"ד רפואית, לא תוכל להוכיח ענין שברפואה. אם הנתבע לא הביא חו"ד לא תוכל לסתור או להעלות טענות כנגד חו"ד של התובע. אם התובע לפי תקנה 128 לא נותן לנתבע אפשרות להתמודד עם זה- לתת לנתבע לבדוק את המטופל ולתת חו"ד מטעמו תהיה סקציה לפי תקנה 137(ב), שלא יוכל להוכיח את חוות דעתו של התובע. כלומר, יתעלמו מחוות הדעת הרפואית של התובע.

חוות דעת מומחה מטעם בעל דין בענין שאינו רפואי תק' (מס' 3) תשס"ה-2005

129. (א) רצה בעל דין להביא עדות בענין שבמומחיות, שאינו ענין שברפואה, לביסוס טענה מטענותיו, יגיש לבית המשפט חוות דעת של מומחה לאותו ענין לא יאוחר מהמועד שנקבע להגשת תצהירי העדות הראשית מטעמו, זולת אם קבע בית המשפט או הרשם אחרת; לא ניתנו הוראות בענין הגשת עדויות בדרך של תצהירי עדות ראשית ונקבע מועד לשמיעת ראיות – תוגש חוות הדעת לא יאוחר מתשעים ימים לפני ישיבת ההוכחות הראשונה, זולת אם קבע בית המשפט או הרשם אחרת.

(ב) רצה בעל דין, שנמסרה לו חוות דעת כאמור בתקנת משנה (א), להגיש חוות דעת מטעמו כראיה במשפט באותו ענין – יגיש לבית המשפט לא יאוחר מהמועד שנקבע להגשת תצהירי העדות הראשית מטעמו, זולת אם קבע בית המשפט או הרשם אחרת; לא ניתנו הוראות בענין הגשת עדויות בדרך של תצהירי עדות ראשית ונקבע מועד לשמיעת ראיות – תוגש חוות הדעת לא יאוחר משלושים ימים לפני ישיבת ההוכחות הראשונה, זולת אם קבע בית המשפט או הרשם אחרת.

(ג) חוות דעת מומחה, זולת חוות הדעת לפי תקנות משנה (א) ו-(ב), לא יוגשו מטעם בעלי הדין, אלא באישור בית המשפט.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(ד) הגיש בעל דין לבית המשפט חוות דעת בהתאם לתקנה זו, ימציא באותו מועד העתקים ממנה לכל שאר בעלי הדין.

(ה) אין באמור בתקנה זו כדי לגרוע מסמכותו של שופט בקדם משפט לפי תקנה 143.

חו"ד לא רפואית- תקנה 129. למשל חו"ד של ליקויי בנייה. אם רואים פערים גדולים בין חו"ד מקצועיות של הצדדים, ימנה מומחה בית המשפט ולרוב יאמץ את דעתו. בניגוד לעניין רפואי שחייב להביא חו"ד, בעניין לא רפואי לא חייב. למרות שיש עניינים מקצועיים שקשה להוכיח ללא חו"ד. להבדיל ממומחה רפואי שיש לצרף את חו"ד לכתב הטענות לפי תקנה 127, כאן יש להביא לא יאוחר למועד שנקבע להגשת תצהירי עדות ראשיים (שמגישים בד"כ לפני ההוכחות כתחליף לעדות של הצדדים). מצרפים את חו"ד בצמוד לתצהירים, וזאת אם ביהמ"ש קובע שיש להגיש תצהירים. אם ביהמ"ש לא קבע, יגישו 90 יום לתובע לפני ישיבת ההוכחות ולצד השני שקיבל את חו"ד מהצד הראשון 30 יום לפני ישיבת ההוכחות.

מומחה מטעם בית המשפט תק' (מס' 3) תשס"ה-2005

130. (א) בית המשפט או הרשם רשאי, בכל עת ולאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיהם, למנות מומחה או מומחים לענין במחלוקת בין בעלי הדין (להלן – מומחה מטעם בית המשפט).

(ב) מונה מומחה מטעם בית המשפט, והוגשו באותו ענין גם חוות דעת מומחים מטעם בעלי הדין לפי תקנות 127 עד 129 (להלן – מומחים מטעם בעלי הדין), לא ייחקרו המומחים מטעם בעלי הדין, זולת אם הודיע בעל דין על רצונו לחקור את כולם או מקצתם לפי תקנה 130א; הודיע כך בעל דין, ייחקרו המומחים כאמור באופן ובהיקף כפי שיקבע בית המשפט בהתחשב בנסיבות הענין, ובשים לב לחוות דעתו של המומחה מטעם בית המשפט ולעדויותו.

(ג) מונה מומחה מטעם בית המשפט בהסכמת בעלי הדין, יראו הסכמה זו כהסדר דיוני הכולל את ההוראות המפורטות להלן, אלא אם כן קבע בית המשפט או הרשם אחרת:

(1) לא יוגשו חוות דעת מומחה מטעם בעלי הדין;

(2) יראו חוות דעת מומחה שהגישו בעלי הדין קודם למינוי המומחה מטעם בית המשפט, כאילו לא נתקבלו כראיה.

(ד) אין בתקנה זו כדי לגרוע מכוחם של בעלי הדין להסכים שלא לחקור את המומחה מטעם בית המשפט, בין אם מונה בהסכמה ובין אם לאו; הוסכם כאמור, לא ייחקר המומחה מטעם בית המשפט, זולת אם ראה בית המשפט צורך בכך לשם בירור המחלוקת שלפניו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

בית המשפט שומע את הצדדים וביהמ"ש לא חייב לקבל את דעתם. בית המשפט יכול למנות מומחה מטעמו, גם בלי הסכמת הצדדים 130(ב). יש חשיבות לזהות המומחה- לעתים מסכימים הצדדים על זהות המומחה שביית המשפט ממנה מצידו.

יכולה להיות סיטואציה למשל בקדם משפט שהצדדים עוד לא הגישו חו"ד, שכן עדיין לא הגישו תצהירים ומדובר בחו"ד לא רפואית, אז יכול לקרות שביית המשפט ימנה מומחה מטעמו ולשני הצדדים אין חו"ד. אם הם מסכימים לפי תקנה 130(ג) זהו ה**סדר דיוני**, והם מוותרים על אפשרות להגיש חו"ד מטעמם. אם כבר הגישו חו"ד והם מסכימים בכל שלב של המשפט, יראו את חו"ד שהגישו כלא קיימות למעשה.

אם הצדדים לא מסכימים על מומחה בית המשפט, צריך הצד שלא מסכים להודיע שהוא רוצה לחקור את המומחה. לא מספיק שצריך להודיע שלא מסכים למינוי של מומחה של בית המשפט, אלא צריך להודיע שרוצים לחקור, אחרת לא אוכל לחקור את המומחה של הצד השני. תקנה 130(ב).

מומחה בית המשפט בד"כ יעיד ראשון ואח"כ המומחים של הצדדים ויכול ביהמ"ש להגביל את היקף החקירה שלהם. ביהמ"ש בד"כ מאמץ את חו"ד המומחה מטעמו, או שמאמץ את חו"ד של אחד הצדדים ומנמק מדוע או שעושה שעטנז. זכותם של הצדדים לחקור את מומחה בית המשפט. ביהמ"ש לא חייב למנות מומחה מטעמו.

130(ד) יש אפשרות לצדדים להסכים כי הם מוותרים על החקירה, כלומר הם מקבלים את חו"ד וביהמ"ש ייתן לחוות דעתו את מלוא המשקל. עדיין יכול ביהמ"ש לחקור את מומחה ביהמ"ש, למרות שהצדדים הסכימו לא לחקור.

רע"א 1834/18 פסלו את המומחה של בית המשפט. הוא מתואר שמומחה ניטרלי ומשמש כזרוע הארוכה של בית המשפט. מיוחסות לו חזקה של תקינות ומקצועיות ומניחים שיפעל במקצועיות ובהגינות. מוטלות עליו חובות אמון, אובייקטיביות ללא משוא פנים, ניטרליות, לדווח על כל דבר שעלול לפגוע בניטרליות שלו. בדרך כלל בית המשפט נותן לחוות דעתו משקל מכריע משום שהוא ניטרלי, אך יש לזכור כי זה נתון לשיקול דעתו של ביהמ"ש. אם חושב שלא צריך לאמץ אותה, ינמק מדוע ויכול לאמץ את חלקה או לשלב עם חו"ד אחרות.

הפסיקה כל הזמן אומרת שבדרך כלל למומחה בית משפט נותנים משקל ומשקל מכריע כי הוא האובייקטיבי, הוא הזרוע הארוכה של בית המשפט. זה שיקול דעת מלא של בית המשפט, השופט הוא שמחליט בסוף, המומחה הוא כלי עזר אבל הוא לא קובע. אם בית המשפט מחליט שלא צריך לאמץ את חוות דעת המומחה, הוא לא יאמץ אותה, הוא יכול לאמץ חלקים ממנה או את כולה, אבל הוא צריך להסביר למה.

תקנה 136 –

תיקון כתבי הטענות [178] תק' תשע"ז-2017

136. בעל דין רשאי, תוך חמישה עשר ימים מהיום שהומצאה לו חוות דעתו של מומחה מטעם בית המשפט, לתקן, בלי נטילת רשות מבית המשפט, את כתב טענותיו לאור האמור בחוות הדעת; היה בעל הדין תובע, רשאי הוא לתקן את הסעד שביקש, בין להעלאה ובין להפחתה, בין להרחבה ובין לצמצום.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

נותן אפשרות לתקן תוך 15 יום בלי רשות של בית המשפט את כתב הטענות לאור האמור בחוות הדעת ואם בעל הדין תובע, הוא רשאי לתקן את הסעד שביקש. כלומר, נותנים לצדדים אפשרות אחרי שהחוות דעת מכריעה יותר של בית המשפט, בא התובע ואומר שלאור חוות הדעת יש להעלות את סכום התביעה, הוא יבקש להעלות את הסכום, התובע יכול לעשות את זה בלי רשות בית המשפט אך כמובן צריך להתאים את זה לאמור בחוות הדעת.

היו המון סוגיות לגבי מומחה כמו לדוגמא האם אפשר להקליט אותו וכמובן שאי אפשר להקליט אותו.

מומחה בית משפט זה דבר מאוד חשוב, ברגע שיש נושאים מקצועיים, בית המשפט בדרך כלל יעזר במומחים. לכן, יש חשיבות רבה למצוא מומחה טוב, חשוב ללמוד את חוות הדעת כדי לדעת לחקור.

✓ הכלל הוא שבדרך כלל מעדיפים את מומחה בית משפט מכיוון שהוא אובייקטיבי.

דין

אחרי שהגשנו את כתבי הטענות, אחרי שבדקנו את הסמכויות והגשנו את כתבי הטענות וניהלנו הליכים מקדמיים והליכי ביניים, ניהלנו קדמי משפט ובית המשפט הורה על הגשת תצהירי עדות ראשית בד"כ ואז אנו מגיעים ללב העניין, לדיון ההוכחות ששם מתנקזים ומתרכזים לתמצית של הליך שלפעמים יכול להיות לא כזה ארוך, לפעמים זה יכול להיות חקירות ועדויות של שעות וימים ארוכים ולפעמים יש הליכים שהחקירות הן מאוד קצרות או שאין חקירות בכלל. אבל, בתביעות רגילות, לחקירות, זו ההזדמנות של הצדדים להוכיח מצד אחד או לקעקע את הגרסה של הצד השני ולשכנע את בית המשפט ולהביא את הראיות שתומכות בכתבי הטענות שיוכחו שכל מה שכתבנו בכתב הטענות מגובה בראיות ושבת המשפט יאמץ את הגרסה שלנו.

פה מתבטאים כל הכישורים של עורך הדין מבחינת חקירה והתכוננות לחקירה ותשובות לשאלון ושליפת שאלות שיבלבלו את העד ולהיות מודעים אם צד משנה חזית או מנסה להרחיב חזית, שמכירים את טענות הצדדים.

ההוכחות זאת תורה שלמה שלומדים אותה בדרך כלל מהניסיון שאתה נמצא באולם בית משפט ורואה דיונים ומתלווה לעורך דין.

דיברנו על פקודת הראיות גם בנושא תצהירים וגם בנושא ראיות.

פקודת הראיות היא הפקודה המסמיכה ומדברת כבר בסעיף 1 על הסמכות להזמין עדים.

סמכות להזמין עדים

1. (א) מותר להזמין כל אדם ליתן עדות שהיא קבילה ושייכת לענין; והוא, כשאין הוראה אחרת בפקודה זו.

(ב) בית המשפט רשאי, לפי שיקול דעתו, לסרב להוציא הזמנה אם אין בה צורך או אם ראה שנתבקשה למטרה שאיננה גילוי האמת.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

דיברנו על התצהירים שבסעיף 15 מותר להוכיח דבר בתצהיר בכתב אחרי שמזוהרים שהוא דובר אמת וצפוי לעונשים. בסעיף 17 אם צד רוצה לחקור מצהיר, צריך לתת לו אפשרות לחקור ואם המצהיר לא מתייצב, בית המשפט רשאי לפסול את התצהיר שלו מלשמש כראיה.

תצהיר שבכתב כראיה בדין

15. (א) מקום שמותר לאדם על-פי דין, או שנדרש אדם, להוכיח דבר על-ידי תצהיר בכתב, בשבועה או בהן צדק, יהיה תצהירו בכתב ראיה כשרה, אם הוזהר המצהיר כי עליו להצהיר את האמת וכי יהא צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן.

(ב) האזוהרה לפי סעיף קטן (א) תינתן, ונתינתה תאושר על פני התצהיר, על-ידי אחד מאלה:

(1) שופט;

(2) דייך בבית דין דתי;

(3) היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, פרקליטי מחוז, פרקליטי נפה, וסגני פרקליט המדינה ופרקליטי המחוז ועוזריהם;

(4) עורך-דין;

(5) ראש רשות מקומית;

(6) אדם אחר שהסמיכו לכך שר המשפטים.¹¹

תחולת הדין הפלילי

16. לענין סעיף 120 לפקודת החוק הפלילי, 1936, דין תצהיר שנעשה לפי סעיף 15 כדין הצהרה בשבועה.

חקירה בעל-פה

17. (א) הוראות סעיף 15 אינן גורעות מכוחו של בית המשפט לצוות כי המצהיר יחקר בבית המשפט, ובית המשפט ייעתר לבקשתו של בעל דין לצוות על כך; לא התייצב המצהיר, רשאי בית המשפט לפסול תצהירו מלשמש ראיה.

(ב) נתברר לבית המשפט, שבקשתו של בעל דין לחקור מצהיר בבית המשפט באה לשם קנטור או קלות דעת, רשאי הוא להטיל על המבקש את הוצאות החקירה.

בקדם המשפט בית המשפט אומר שהצדדים יגישו תצהירי עדות ראשית מטעמם – התצהירים הם במקום העדויות. התובע מגיש את זה חודש לפני הדיון, סורק בנט המשפט וזה נמצא בתיק. הנתבע מגיש את התצהירים שלו של העדים שלו וזה גם נמצא בתיק. בנט המשפט זה נמצא, אם זה היה תיק נייר, אז זה היה בתיק נייר.

מה שחשוב להבין – למרות שהתצהירים נמצאים בנט המשפט או נמצאים פיזית בתיק, הם לא נחשבים כמוגשים, הם לא ראיות, הם טכנית הומצאו כי בית המשפט הורה להגיש את העדויות והתצהירים – זה הופך לראיה רק אחרי שהעד יעלה לדוכן העדים – בית המשפט יזהיר אותו לומר את האמת וישאל אותו אם זה התצהיר שלו ואם הוא חתם עליו ואם הכל אמת, רק כשהוא אומר כן, התצהיר הופך להיות חלק מהתיק. יכול להיות גם מצב שעורכי הדין והצדדים יסכימו לוותר על החקירות ושהתצהיר ישמש כראיה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

התצהיר מוגש כראיה רק באמצעות המצהיר וזה שהוא פיזית או טכנית נמצא בבית המשפט או בתיק הפיזי עצמו, הוא כאילו לא קיים שם, הוא קיים טכנית אבל מבחינה מהותית הוא לא קיים עד שלא מביאים את המצהיר, כל עוד המצהיר לא מגיע (ולא הוסכם לוותר על החקירה שלו) מוציאים את התצהיר מהתיק.

פס"ד אשורן ג'נרל – השתלשלות העניינים של הגשת תצהירים. למעשה, מאבק בין האמת ליעילות. ברור שמבחינת האמת והרצוי היה רצוי שלא יהיו תצהירים של צד שעורך דין מכין אותם אלא שיבוא הצד ויעיד את כל הגרסה שלו בחקירה ראשית ואז זה יהיה יותר אותנטי מאשר שעורך דין יכין את זה. אבל פה נכנס העניין של יעילות הדברים והיעילות הזאת גורמת לכך שברוב המקרים, העדות הראשית של כל הצדדים, גם התביעה וגם ההגנה הם בתצהירים. אלא אם כן הצד מבקש להשלים משהו בחקירה ראשית, אז בית המשפט מסמן את התצהיר שלו ועובר ישר לחקירה הנגדית של הצד.

יש תיקים שלא מגישים בהם תצהירים, כמו לדוגמא: תיקי פת.

כל תצהיר הוא שונה!

יש תצהיר בהליך עיקרי, יש תצהיר בהליך ביניים, יש תצהיר בבג"צ ובמנהלי.

- תצהיר בהליך עיקרי - בתביעה רגילה, כותבים את כל העובדות. **דוגמא**: בתאריך זה וזה עשיתי הסכם הלוואה עם פלוני, הוא הלווה לי 1,000 ₪ ונתן לי בשטרות כך וכך, כותב פשוט את כל הסיפור ← תצהיר עיקרי.

- תצהיר בהליך ביניים – בקשה בכתב – תצהיר לצורך אימות העובדות המשמשות יסוד לבקשה – סעיף 241(א) לתקנות סד"א.

- תצהיר במנהלי ובג"צ – לא כותבים עובדות, מפנים לסעיפים וכותבים מה הסעיפים שהם מידיעה אישית ומה לא מידיעה אישית ואם הם לא מידיעה אישית מה מקור הידיעה והאמונה.

תקנה 1 לתקנות סד"א – מגדיר מה זה תצהיר.

"תצהיר" – תצהיר לפי סעיף 15 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, לרבות הצהרה בכתב בדבר אמיתות הדברים שנכתבו בה ושניתנה מחוץ לישראל, באחת מן הדרכים האלה:

- (1) בפני נציג דיפלומטי או קונסולרי של ישראל;
- (2) לפי דין המקום שבו ניתנה ואושרה בידי נציג כאמור;
- (3) לפי הסדר שנקבע מכוח הסכם בין מדינת ישראל לבין מדינת חוץ;
- (4) בפני נוטריון המוסמך על פי דין מדינת החוץ שבה ניתנה ההצהרה לאמת את החתימה על ההצהרה, ובלבד שצורך להצהרה אישור נוטריוני של תעודה מזהה של החותם וכן תעודה מאותה מדינה לפי האמנה כהגדרתה בתקנות לביצוע אמנת האג (ביטול אימות מסמכי חוץ ציבוריים), התשל"ז-1977, אשר מאמתת את חתימת הנוטריון על גבי ההצהרה ומאשרת כי הוא אכן נוטריון על פי דיני אותה מדינה.

תקנות 521 ו-522 –

עריכת תצהיר [474]

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

521. תצהיר יהא ערוך בגוף ראשון, מחולק לסעיפים ומכיל רק עובדות שהמצהיר יכול להוכיחן מתוך ידיעתו הוא, אלא שבבקשות ביניים רשאי הוא להצהיר גם לפי מיטב אמונתו ובלבד שיציין את הנימוקים לכך.

חקירת מצהיר תק' (מס' 2) תשנ"ב-1991 ת"ט תשנ"ב-1991 תק' תשס"ב-2002

522. (א) מצהיר בהליך עיקרי או בעל דין שמסר תצהיר בהליך ביניים, יתייצב לחקירה ביום הדיון, אלא אם כן הודיע בעל הדין שכנגד בהודעה בכתב לבית המשפט ולכל בעלי הדין, שהוא מוותר על חקירתו של המצהיר.

תק' תשס"ב-2002

(ב) רצה בעל דין לחקור חקירה שכנגד מצהיר שאיננו בעל דין בהליך ביניים, יודיע על כך לבעל הדין שהגיש את התצהיר וידרוש את התייצבותו של המצהיר לשם חקירה שכנגד בשעת הדיון; ההודעה תומצא בעוד מועד כדי ליתן למצהיר שהות מספקת להתכונן ולנסוע למקום המשפט.

(ג) לא התייצב המצהיר בהתאם להודעה, לא ישמש תצהירו ראיה אלא ברשות מיוחדת מאת בית המשפט או הרשם.

(ד) בית המשפט או הרשם רשאי בכל עת לדרוש, מיזמתו הוא, התייצבותו של מצהיר לשם חקירה.

תקנות אלו אומרות איך חוקרים מצהיר ואיך נחקר תצהיר.

תצהיר בהליך עיקרי - בתצהיר רגיל אתה לא יכול להגיד לפי מיטב אמונתי וידעתי – בגוף ראשון ורק עובדות וידע אישית.

תצהיר בבקשות ביניים - אתה יכול להגיד שלפי מיטב ידיעתך ואמונתך אתה מפנה לסעיף כך וכך.

האם יש איזושהי סיטואציה שצריך לבקש שהמצהיר יתייצב לחקירה?

אם מדובר במצהיר בהליך עיקרי בתביעה, הכלל אומר שבעל דין או מישהו שהגיש תצהיר, צריך להתייצב לחקירה (כל המצהירים בתביעה עצמה לא צריך להזמין אותם, הם חייבים להתייצב בדיון ההוכחות).

לעומת זאת, בהליך ביניים, אם המצהיר בהליך זה לא בעל הדין, רק אותו צריך לבקש שיבוא, אם לא תבקש, הוא לא חייב להתייצב. **המקרה היחיד שצריך לדרוש שמצהיר יתייצב לחקירה על תצהירו, רק אם זה בהליך ביניים והוא לא בעל דין.**

גם בית המשפט יכול להגיד שהוא רוצה לשמוע את העד.

הסנקציה שניתנת אם מצהיר לא מתייצב, זה כאילו אין תצהיר שלו, כלומר, גם אם הוא הוגש פיזית לתיק, מוציאים אותו.

✓ באופן עקרוני – מצהיר צריך להתייצב לחקירה אלא אם כן הצד וויתר על החקירה וברגע שמוותרים על חקירה של עד, התצהיר שלו יוגש וכעקרון מה שאמור בתצהיר יחשב כראייה וכראייה אמיתית. אם לא מוותרים על החקירה והמצהיר לא מתייצב, מוציאים את תצהיר מהתיק.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

העד לא חייב לתת תצהיר ולא חייב לחייב את אותו. העד יכול לבוא ולהעיד בבית המשפט ללא תצהיר – מבקשים לזמן לעדות ללא תצהיר – המשמעות היא שהעד השני לא יכול להתכונן מראש. במצב כזה, יכול להיות שביית המשפט יתן לעד להעיד ולאחר מכן לתת זמן לצד השני להתכונן.

בית המשפט יכול להזמין מיוזמתו עד בלי תצהיר.

יכול להיות גם מקרה שצד מוותר על עד שנתן תצהיר – הצד השני יכול לכעוס ולהגיד שהתכונן כבר לחקירה ורוצה לחקור אותו ולכן, הוא יכול לבקש ולהזמין את העד מטעמו. ברגע שהוא הופך להיות עד שלו, הוא יכול לחקור אותו בלי תצהיר ויכול גם להפנות אותו לסעיפים בתצהיר שנתן.

תקנה 157 לתקנות סדר הדין האזרחי – דיברנו כבר על הנושא של התייצבות ואי התייצבות בשיעור הקודם.

אי-התייצבות לדיון [157]

157. בתאריך שנקבע לדיון או לדיון נדחה, ינהגו כך:

- (1) נמסרה על הדיון הודעה כראוי ואיש מבעלי הדין לא התייצב, רשאי בית המשפט, בכפוף לתקנות אלה, לדחות את הדיון למועד אחר, או למחוק את התובענה;
- (2) התייצב התובע, ואילו הנתבע לא התייצב לאחר שנמסרה לו הודעה כראוי, רשאי התובע להוכיח את תביעתו עד כמה שחובת הראיה עליו, ואז יהא זכאי לסעד המבוקש ולכל סעד מתאים אחר;

תק' תש"ן-1990

- (3) התייצב הנתבע ואילו התובע לא התייצב לאחר שנמסרה לו הודעה כראוי, רשאי בית המשפט, לפי בקשת הנתבע, למחוק את התובענה או לדחותה; הגיש הנתבע תביעה שכנגד, רשאי הוא להוכיח אותה עד כמה שנטל ההוכחה עליו, ואז יהא זכאי לסעד המבוקש ולכל סעד מתאים אחר.

דיברנו על כך שאם הנתבע בא ואומר שהוא מבקש לא לגלות תצהירים של חוקרים פרטיים עד אחרי שהתובע יעיד, אז לא משנים את הבאת הראיות. אם התובע רוצה להביא את התצהירים של החוקרים הפרטיים והוא רוצה שקודם הנתבע יעיד ואז הוא ישלף את התצהירים, זה פוגע בסדר הבאת הראיות.

תקנה 158 ו-159 לתקנות סדר הדין האזרחי – סדר הבאת הראיות.

סדר הטיעון באין הודיה בעובדות [159]

158. (א) לא הודה הנתבע בעובדות שטען להן התובע, יהיה סדר הטיעון כזה:

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(1) התובע רשאי לפתוח בהרצאת פרשתו ויביא ראיותיו, לרבות ראיות שבכתב, אחריו רשאי הנתבע להרצות את פרשתו ויביא ראיותיו הוא; בית המשפט רשאי, לפי שיקול דעתו, להרשות לתובע להביא ראיות מפריכות;

תק' (מס' 2) תשנ"ה-1995

(2) בתום הבאת הראיות זכאי התובע לסכם את טענותיו, ואחריו זכאי הנתבע לסכם את טענותיו, אלא אם כן הורה בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, על סדר סיכומים אחר;

תק' (מס' 2) תשנ"ה-1995

(3) (בוטלה);

(4) היו תובעים או נתבעים אחדים, יקבע בית המשפט את סדר הסיכומים בינם לבין עצמם;

תק' (מס' 2) תשנ"ה-1995

(5) (בוטלה);

(6) בית המשפט רשאי להרשות לבעל דין שסיכם את טענותיו תחילה להשיב לסיכומו של בעל דינו, אם ראה שהדבר דרוש להבהרת טיעון שהושמע בפניו.

(ב) בית המשפט רשאי, ביזמתו או לפי בקשת בעל דין, להורות שבעלי הדין יעידו בפניו לפני שיעידו שאר העדים במשפט.

סדר הטיעון כשיש הודיה בעובדות [160]

159. הודה הנתבע בעובדות שטען להן התובע וטוען כי על פי דין, או מחמת עובדות שטען להן הנתבע, אין התובע זכאי לסעד המבוקש – יהיה הנתבע הפותח, וסדר הטיעון יהיה בהיפוך לסדר האמור בתקנה 158.

יש מקרים שהנתבע מודה בעובדות שטוען התובע ויש מקרים שהוא לא מודה. המקרה הקלאסי הוא שהתובע טוען והנתבע מכחיש ואז נטל הראייה הוא על התובע. הוא מתחיל בהבאת הראיות ומביא את הראיות שלו. אחרי שהוא מביא את הראיות, הנתבע מביא את פרשת הראיות שלו. **פרשת הראיות ← כל העדים.**

במידה ועלתה טענה שלא עלתה קודם, מבקשים להביא ראיות שיזימו את הטענה הזאת ואז בית המשפט יכול לאפשר לו להביא ראיות הזמנה.

חקירה חוזרת:

אחרי שהייתה חקירה נגדית ורואים שהחקירה נגדית הייתה טובה, עורך הדין שלך יכול לבקש לעשות חקירה חוזרת ולהחזיר לתלם. השאלות בחקירה חוזרות חייבות לנבוע מהחקירה הנגדית, כלומר, בחקירה חוזרת צריך לשאול שאלות שעלו אך ורק מהחקירה הנגדית. **חקירה חוזרת זה לא מקצה שיפורים.**

אחרי העדויות, התובע מסכם והנתבע מסכם אחרי זה אלא אם כן בית המשפט קובע אחרת מבחינת הסיכומים ונותן הוראות אחרות.

158(א)(6) - אין זכות אוטומטית לתובע להגיש סיכומי תשובה לסיכומי הנתבע, צריך לבקש מבית המשפט ובית המשפט יכול להרשות לענות או לא להרשות.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

פרשת התביעה ← עולים עדי התביעה ← או חקירה ראשית של כל עד ואז חקירה נגדית או חקירה נגדית ישר (אם יש תצהיר עדות ראשית) ← חקירה חוזרת.

לאחר פרשת התביעה חוזר כנ"ל פרשת ההגנה.

בית המשפט בכל שלב רשאי לשאול שאלות מיוזמתו – יש שופטים ששואלים המון שאלות ויש שופטים שלא שואלים כלום. במצב היום, בית המשפט שואל הרבה יותר ממה ששאל פעם. בסופו של דבר, השופטים רוצים להבין ואם רואים שהחקירות של עורך הדין לא מגיעות לעניין, צריך לשאול כדי לא להישאר בערפל, כמובן שאסור לעזור לצד, בסופו של דבר בית המשפט צריך לכתוב פסק דין.

שלב אחרון – סיכומים

התובע מסכם, לאחר מכן מסכם הנתבע ובמידה והתובע רוצה להגיש סיכומי תשובה, צריך להגיש בקשה לבית המשפט להגיש סיכומי תשובה, בית המשפט מחליט אם להעתר לבקש או לא.

תקנה 158(ב) – בית המשפט מגיע עם חמישה עדים מטעמו ורוצה להוכיח שהייתה עסקה כך וכך, כל העדים נמצאים מחוץ לאולם והתובע כיוון שהוא בעל דין יכול להישאר בתוך האולם. יש אפשרות שעורך הדין יעיד את התובע ראשון כדי שהתובע לא יושפע מהעדויות ששמע. יכול להיות שהצד השני גם יבקש שהתובע יצא מהאולם בעת העדויות למרות שהוא התובע.

על התקנות הבאות דיברנו לעיל -**אזהרת עד [182]**

162. (א) בית המשפט או הרשם יזהיר את העד לפני גביית עדותו, בלשון המובנת לו, כי עליו להעיד את האמת בלבד ואת האמת כולה וכי יהיה צפוי לענשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן; העד ישיב כי הבין את האזהרה וכי הוא מתחייב לעשות כן.

(ב) היה לבית המשפט או לרשם יסוד להניח כי השבעת העד עשויה לסייע לגילוי האמת, רשאי בית המשפט, ביזמתו או לפי בקשת בעל דין, להשביעו, אולם רשאי העד, מהשהודיע שהוא עושה כן מטעמי דת או מצפון, שלא להישבע אלא להצהיר בהן צדק, זולת אם היה בית המשפט משוכנע שטעמי העד ניתנו שלא בתום לב.

השבעת כהן דת וחבר למסדר דתי [192]

163. כהן דת או חבר למסדר דתי המתנגד להשבעתו לפי תקנה 162(ב) שלא בידי הבישוף או ראש המסדר הדתי שלו, יגש אל הבישוף או אל ראש המסדר הדתי שלו, כדי שישביעוהו לענות באמת ובתמים על כל השאלות שיוצגו לפניו ברשות בית המשפט, וישוב כשבירו תעודה מאת הרשות שהשביעוהו המאשרת שהושבע כאמור, ודינו יהיה כדין מי שנשבע בפני בית המשפט.

חקירה ראשית, חקירה שכנגד וחקירה חוזרת [183]

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

164. בעל הדין הקורא עד יחקור אותו תחילה חקירה ראשית; לאחר מכן רשאים בעלי הדין האחרים לחקור אותו חקירה שכנגד, ובעל הדין הקורא את העד רשאי לחזור ולחקור אותו חקירה חוזרת בענינים הנובעים מהחקירה שכנגד.

התנגדות לשאלות [184]

165. היתה התנגדות לשאלה שהוצגה לעד, יציין המתנגד את נימוקי התנגדותו ובעל הדין המבקש להציג את השאלה ישיב להתנגדות; בית המשפט יחליט בדבר קבילותה של השאלה והוא רשאי על דעתו עצמו, וחייב אם ביקש זאת אחד מבעלי הדין, לרשום את השאלה ואת ההחלטה וכן את נימוקיהם של בעלי הדין בענין זה.

סמכות בית המשפט בחקירת עד [186]

166. בכל שלב משלבי הדיון רשאי בית המשפט להציג לעד כל שאלה שתיראה לו, ורשאי הוא בכל עת לשוב ולקרוא עד שכבר נחקר.

בית המשפט מעורב בדיון וככה גם ניתן לדעת אם השופט בקיא בתיק או לא. אם הוא לא שואל אף שאלה, אתה לא יודע אם השופט בקיא בחומר או לא. אם הוא שואל שאלות לעניין, זה נותן תחושה שהשופט מכיר את התיק.

סמכות להעיד כל נוכח [185]

167. כל אדם הנוכח בבית המשפט רשאי בית המשפט לדרוש ממנו להעיד או להראות מסמך המצוי ברשותו או בשליטתו באותו מעמד.

לא קורה בדרך כלל, אבל בהחלט יש מקרים שעולה בדיון סוגיה ונמצא מישהו שקשור לסוגיה הזאת, ניתן להעיד את העד הזה למרות שלא הגיש תצהיר, יכול להיות שזה יהיה פתרון לסוגיה. כלי שבהחלט אפשר להעזר בו, לא משהו שכל הזמן עושים אבל תורם – שיקול דעת מלא של בית המשפט. בדרך כלל אבל לא מעידים כאלה שלא נתנו תצהירים.

סמכות לצוות על הוכחת עובדות על-ידי תצהיר תק' (מס' 2) תשנ"א-1991 תק' (מס' 2) תשנ"ו-1996

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

168. (א) בית המשפט או הרשם רשאי, בכל עת, להורות לבעל דין כי עד שיובא על ידו יקדים ויגיש תצהיר על עדותו או שעובדה פלונית תוכה עד ידי תצהיר, בין אם הוגשו כבר תצהירים אחרים בענין זה ובין אם לאו, ורשאי הוא להורות, על אף האמור בתקנה 158, כי בעלי הדין יגישו תצהירים במועד אחד. (ב) לא הגיש בעל הדין תצהיר של עד כפי שנדרש על פי תקנה זו או על פי תקנה 143, לא יורשה להביא את העד או להוכיח את העובדה, אלא אם כן שוכנע בית המשפט, על פי בקשת בעל הדין הנתמכת בתצהירו, כי התצהיר לא הוגש מסיבות מוצדקות.

אנו כל הזמן אומרים שבית המשפט יורה על תצהירי עדות ראשית – זה מעוגן בסעיפים 168.

הסנקציה – בית המשפט יכול להגיד שהוא פוטר את העד מתצהירים ומזמין אותו לעדות.

עדות בתצהיר תק' (מס' 2) תשנ"א-1991 תק' (מס' 2) תשנ"ב-1992

169. (א) מותר למסור עדות על ידי תצהיר גם בדיון שלא לפי כתב תביעה. (ב) תצהירו של עד שהוגש לבית המשפט יבוא במקום חקירה ראשית, אולם רשאי בית המשפט, בנסיבות מיוחדות, להחליט שהעד יעיד בחקירה ראשית גם בעל פה בנושאים שיקבע בית המשפט.

באופן רגיל, התצהיר הוא במקום חקירה ראשית אבל בית המשפט יכול להחליט שלמרות זאת, חשוב לו לשמוע בחקירה ראשית את העד, בנושא למשל שקשור למהימנות.

מה קורה אם צד לא הגיש את כל התצהירים שלו ואז בא הצד השני ואומר רגע, אז אני לא יכול להגיש את התצהירים שלי כי אז זה משנה את סדר הבאת הראיות, אם הוא לא מגיש את כל התצהירים שלו, אני לא רוצה להגיש את התצהירים שלי, כי זה פוגע בי. בית המשפט בודק אם זה באמת פוגע, אם זה גורם לקיפוח או לא ואז מחליט מה לעשות. אם זה עד מהותי וקריטי אז לבית המשפט לא יהיה ברירה במקרה כזה, קודם כל התובע יעיד את מי שצריך, יעיד את העד המהותי בלי תצהיר ורק אחרי זה הצד השני יגיש את התצהירים שלו. זה ידחה את הדיון אבל אין ברירה. ביהמ"ש לא יקפח את הצד השני בהגנה שלו ויורה לו למשל להגיש תצהירים מטעמו למרות שהתובע לא הגיש את כל התצהירים ועד מהותי מטעמו לא הגיש תצהיר.

כל הנושא הזה, למרות שזה לב העניין, אנו מקדישים אליו חצי שיעור בלבד בקורס כי את הכללים אנחנו עוברים עליהם אבל את הניסיון רוכשים בבית המשפט.